

Universitätsbibliothek Wuppertal

Thukydides

für den Schulgebrauch erklärt

Buch VII & VIII; Indices

Thucydides

Leipzig, 1874

Buch VII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-2193](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-2193)

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ Ζ.

Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν ἐκ τοῦ Τάραντος, ἐπεὶ ἐπε-
σκεύασαν τὰς ναῦς, παρέπλευσαν ἐς Λοκροὺς τοὺς Ἐπίεφν-
ρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς
πῶ ἀποτετειχισμένοι αἱ Συράκουσαι εἶδιν, ἀλλ' ἔτι οἶόν τε
κατὰ τὰς Ἐπιπολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβου-
λεύοντο εἴτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν διακινδυνεύσωσιν
ἐσπλεῦσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾷ ἐς Ἱμέραν πρῶτον πλεύσαντες
καὶ αὐτοὺς τε ἐκείνους καὶ στρατιὰν ἄλλην προσλαβόντες, οὓς
ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσιν. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς 2
Ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν
οὐπω παρουσῶν ἐν τῷ Ῥηγίῳ, ὥς ὁ Νικίας ὅμως, πυνθανό-
μενος αὐτοὺς ἐν Λοκροῖς εἶναι, ἀπέστειλεν. φθάσαντες δὲ
τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ πορθμοῦ, καὶ σχόν-
τες Ῥηγίῳ καὶ Μεσσήνῃ ἀφικοῦνται ἐς Ἱμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄντες 3
τοὺς τε Ἱμεραίους ἐπεισαν ξυμπολεμεῖν, καὶ αὐτοὺς τε ἐπείσθαι
καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον
ὅπλα παρασχεῖν (τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἱμέρᾳ), καὶ
τοὺς Σελινουντίους πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανστρατιᾷ
ἐς τι χωρίον. πέμψειν δέ τινα αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν οὐ 4
πολλήν καὶ οἱ Γελῳοὶ καὶ τῶν Σικελῶν τινες, οἳ πολὺ προθυ-
μότερον προσχωρεῖν ἐτοῖμοι ἦσαν τοῦ τε Ἀρχωνίδου νεωστὶ
τεθνηκότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν καὶ ὧν
οὐκ ἀδύνατος τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν, καὶ τοῦ Γυλίππου ἐκ
Λακεδαιμόνος προθύμως δοκοῦντος ἦκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος 5
ἀναλαβὼν τῶν σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὀπλισμέ-

1. 1. ἐν ἀριστερᾷ, sc. λαβόντες τὴν Σικελίαν. zu 6, 62, 2. sagten. — Ῥηγίῳ. Ueb. den Dativ zu 3, 29, 1. ἔχτειν *λακιδαν*

5. τῶν σφετ. VH. Vulg. τῶν τε σφετ., was nothdürftig erklärt

2. ὅμως, trotz dem 6, 104, 3 Ge- *πορὶνός* *ὕδατος* *ἐπὶ* *Μεσσηνίαν* *προθύμως* *ἀντιπρὸς*

νους, ἑπτακοσίους μάλιστα, Ἱμεραίους δὲ ὀπλίτας καὶ ψιλοὺς
 ξυναμφοτέρους χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατὸν καὶ Σελινουντίων
 τέ τινες ψιλοὺς καὶ ἱππέας καὶ Γελῶν ὀλίγους, Σικελῶν τε
 ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συρακούσας. 9

2. Οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι ταῖς τε ἄλλαις να-
 σιν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν καὶ Γόγγυλος, εἷς τῶν Κοριν-
 θίων ἀρχόντων, μιᾶ νηὶ τελευταῖος ὁρμηθεὶς πρῶτος μὲν
 2 ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακούσας, ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίππου· καὶ
 καταλαβὼν αὐτοὺς περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας
 ἐκκλησιάσσειν διεκώλυσέ τε καὶ παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆες
 τε ἄλλαι ἔτι προσπλέουσι καὶ Γύλιππος ὁ Κλεανδρίδου Λακε-
 3 δαιμονίων ἀποστειλάντων ἄρχων. καὶ οἱ μὲν Συρακοῖσιοι ἐπερ-
 ρώσθησάν τε καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντη-
 σόμενοι ἐξῆλθον· ἥδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ἤσθάνοντο αὐτόν.
 ὁ δὲ Γέτας τό τε τείχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἐλὼν καὶ
 4 ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην ἀφικνεῖται ἐς τὰς Ἐπιπολάς· καὶ
 ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, ἥπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον,
 ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακοσίων ἐπὶ τὸ τείχος τῶν Ἀθηναίων.
 ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο τοῦ καιροῦ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν ἢ ὀκτὼ
 σταδίων ἥδη ἐπετετέλεστο τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα

διπλοῦν τείχος, ^{πρὸς} ~~πλήν~~ κατὰ βραχὺ τι τὸ πρὸς τὴν θάλασσαν.
 τοῦτο δ' ἔτι ὠκοδόμουν. τῷ δὲ ἄλλῳ [τοῦ κύκλου] πρὸς τὸν

Τρώγιλον ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν λίθοι τε παραβεβλημένοι
 τῷ δὲ ἄλλῳ τῷ πλέονι ἥδη ἦσαν καὶ ἔστιν αὐ καὶ ἡμέτερα, τὰ δὲ καὶ ἐξειρ-

τοῦ κύκλου

Wöfflin.

τῷ δὲ ἄλλῳ

ε. κ. Hude

werden könnte nach Anm. zu 4,
 25, 2. — τέ τινες VH. Vulg.
 ohne τέ.

2. 1. ἐκ τῆς Λευκ. 6, 104, 1. —
 ὡς εἶχον τάχους, so schnell sie
 konnten. Ueb. den Genet. zu 1,
 22, 3. 36, 2.

Ἱετὰς 3. Γέτας τό τε. Die Lesart ist
 (Geph. Byz.) sehr unsicher, da die Codd. stark
 differieren in dem Eigennamen u.
 Ἱετὰς ὁρμήσας einige gar nicht einen solchen er-
 kennen lassen, auch der Artik.
 Ἱετὰς τῶν τε anzulässig scheint. Viell. ist das
 Richtige Γέτας τε. — ἐν τῇ παρόδῳ,
 nämlich von Himera nach Syrakus.
 — τῶν Σικελῶν verb. mit τείχος.
 — ἥπερ κτῆ. 6, 97, 2.

Παρεὰ c. acc. ἀνηρμήσαν ἀπὸν αὐτῶν

4. τοῦ καιροῦ VH. Vulg. ohne
 Artik., wie 33, 6 ἐν τούτῳ τύχης,
 2, 17, 5 ἐν τούτῳ παρασκευῆς, da-
 gegen 7, 69, 2 ἐν τῷ τοιούτῳ τοῦ
 καιροῦ. — διπλοῦν τείχος. zu 6,
 103, 1. — τῷ ἄλλῳ — τῷ πλέονι,
 eigtl. wohl: für das Uebrige,
 nämll. für den grössern Theil
 desselben. — τοῦ κύκλου müsste
 hier, wenn es richtig wäre, etwas
 Anderes bedeuten als im sechsten
 Buche (zu 6, 98, 2), nämll. die
 ganze Linie von Meer zu Meer.
 Da aber weder diese einen Kreis
 bildete, noch die Anwendung eines
 solchen technischen Ausdrucks in
 verschiedenem Sinne glaublich ist,
 so scheint Poppo die Worte mit
 Recht für ein Glossem zu halten. —

2 κολῦσαι, μηκέτι οἰοί τε ὥσιν ἀποτείχισαι. καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀναβέβηκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θαλάσῃ τείχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γὰρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τοῦ τείχους ἀσθενές)
3 νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἐπῆει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἔτυχον γὰρ ἔξω ἀνελξιόμενοι) ὡς ἤσθοντο, ἀντεπήγσαν. ὁ δὲ γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν. ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον, τοὺς δὲ ἄλλους ξυμμάχους κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα ἤδη διέταξαν ἥπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν.

4 Τῷ δὲ Νικίᾳ ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι· ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προῦχονσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ, καὶ εἰ τειχισθῇ, ὅζον αὐτῷ ἐφαίνετο ἢ ἐσκομιδῇ τῶν ἐπιτηδείων ἐσεσθαι. δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι [τῷ τῶν Συρακοσίων] ἐφορμήσειν
τοῖς/ὡς ἔπρωψας, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπανά-
Συρ. Μείσσης γωνίας ποιήσεσθαι, ἦν τι ναυτικῶ κινῶνται. προσείχε τε ἡδη
Rh. III. 1928, 384

C. 7, 1 μέχρι τοῦ ἐγκαρσίον τείχους hervor. Demnach kann die 6, 100, 3 erzählte Zerstörung der Quermauer durch die Ath. nur eine partielle gewesen sein. — Diese „einfache Mauer“ der Syrakosier erwähnt auch Nikias in seiner Depesche 11, 3. E. Die Lage der syrakusischen Gegenwerke sich nach des Thuk. Beschreibung klar zu machen, ist höchst schwierig. So weichen die Karten von Arnold, Goeller, Dunbar, Meinshausen (der eine neue Untersuchung der Sache giebt Progr. Mühlhausen 1856) gänzl. von einander ab. Wieder ganz anders erklärt uns. St. Ullrich Beitr. z. K. d. Th. 3. S. 20—29. Gewiss ist soviel, dass die „einfache Mauer“ die Vollendung des nördlichen, nach Trogiolos gehenden Theils der athenischen Circumvallation hindern sollte; denn der nach dem grossen Hafen laufende Flügel war bereits vollendet: §. 2. vgl. auch C. 5, 1.

τι τοῦ τείχους, τὸ ἐπὶ θαλ. τ. C. 2, 4.

ἐν δ. πύλῃ

3. ἄλλους. zu 1, 128, 5.

4. στενόν. 59, 3. — ὅζον die

ἔτυχον γὰρ

besten Hh., gewählter als d. Vulg.

Glück liegen für das Versteht man nicht.

Σ. 69, 2 sac. Xineus (3)

ὅζον wie auch 4, 10, 3 statt ὅζων d. Vulg. ὅζων hatte; vgl. zu 7, 28, 1. [Beiläufig erwähne ich, dass auch der Cod. Cisalp. oder Italus an unsrer St. deutlich ὅζιον hat, nicht wie Bekker angiebt ὅζων. Ich habe selbst diesen Cod. im J. 1856 in Paris eingesehen u. als den erkannt, von dem Bekker u. die spätern Herausg. (wie Poppeo u. Arnold) berichten, er sei 1815 den Oestreichern zurückgegeben u. man wisse seitdem nicht, wo er sei. Meine Wiederauffindung bekannt zu machen, unterliess ich damals auf den Wunsch von Ben. Hase. Seitdem hat R. Prinz den Cod. ebenfalls wieder aufgefunden (s. Jahrb. 1869 S. 759 f.). — δι' ἐλασσόνος, in geringerer Entfernung. — πρὸς — Συρακοσίαν. Dass dies ein anderer Hafen sein muss, als der grosse, in dem sie sich ja selbst längst befinden (6, 102, 3), scheint mir unzweifelhaft. Es wird also der kleine oder sog. lakkische Hafen um so mehr zu verstehn sein, als sich da die Schiffswerfte von Syrakus befand.

22, 1. — κινῶνται, setzt Syrakus voraus.

ἐπανάγαν, ἀνέστησαν gegenw. τὸν ποταμόν.

παράγειν, aufzusuchen.

μᾶλλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς γῆς σφίσειν, ἐπειδὴ Γύλιππος ἦκεν, ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας οὖν 5 στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς ἐξετείχιζε τρία φρούρια· καὶ ἐν αὐτοῖς τὰ τε σκευὴ τὰ πλεῖστα ἔκειτο καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα ὥρμηι καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν πληρωμάτων οὐχ 6 ἥμισυ τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο. τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισμὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακοσίων κρα- τοῦντων τῆς γῆς διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων ^{οἱ πολλοὶ} τοῖς Συρακοσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημυρῖ, ἵνα μὴ κακοῦ- ^{add. B. (D) x} γήσονται ἐξίειν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσ- 7 πλεύσας ὁ Νικίας. καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἰρητο περὶ τε Λοκροῦς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

5. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Ἐπιπολῶν τεῖχος, τοῖς λίθοις χρώμενος οὓς οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεβάλλοντο σφίσειν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξάγων αἰεὶ πρὸ τοῦ τειχίσματος τοὺς Συρακοσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντι- παρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε τῷ Γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε 2 τῆς ἐφόδου· καὶ ἐν χειρὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων, ἣ τῆς ἵππου τῶν Συρακοσίων οὐδεμία χρήσις ἦν. καὶ νικηθέντων τῶν Συρακοσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκρῶν 3 ὑποσπόνδους ἀνελομένων καὶ τῶν Ἀθηναίων τροπαῖον στησάν- των, ὁ μὲν Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα οὐκ ἔφη τὸ ἀμάρτημα ἐκείνων, ἀλλ' ἐαυτοῦ γενέσθαι· τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν τῇ τάξει, ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι· νῦν οὖν αὐθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι 4 οὕτως ἐκέλευεν αὐτοὺς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον

τῶν πλοῶν. 5. ἐξετείχιζε. Poppo mit mehrern
Hh. ἐξετείχισε, viell. richtig.

6. Dem τέ entspricht das zweite
καί. — ἐν τῷ Ὁ., bei dem Ὁ. —
ἐτετάχατο. Ueb. die Form zu 3,
13, 3. *φρυγανισμὸν* *φρυγανισμὸν*

7. ναυλοχεῖν αὐτάς, ihnen auf-
zulauern, seltenes Wort, zumal
als Transit. *πρὸς βολῇ* *ἐπὶ τῇ*
ἀφαιρῇ, *ἀφαιρῇ*, *ἀφαιρῇ* *ἀφαιρῇ* *ἀφαιρῇ*

5. 1. τὸ — τεῖχος. C. 4, 1. —
προπαρεβάλλοντο. v. 6, 99, 1.

3. ὑποσπόνδους. zu 1, 63, 3. —
ὁ μὲν VH. u. noch ein guter Cod.
Vulg. ohne μὲν. Das Entsprechende
folgt C. 6, 1 Ὁ δὲ Νικίας. — τῇ
τάξει — ἀφελέσθαι. Welches ist
die gewöhnl. Constr.? Ueb. den
Dat. M. 418. A., der vom Dativ bei
ἀφαιρῇ zwei Beispiele aus Xenoph.

anführt. *τῇ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ*
ἐπὶ τῇ *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ*
ἐπὶ τῇ *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ* *ἐπὶ τῇ*

3 λεύσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ὄχοντο φέροντες οὓς ἀπίστευτε τὰ γράμματα καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἢδη ἔχων ἢ δι' ἐκουσίῳν κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

9. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ Εὐετίῳν στρατηγὸς Ἀθηναίων μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοῖς τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἴλεν, ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικυμίσας τριήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει ὀρμώμενος ἐξ Ἰμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

10. Τοῦ δ' ἐπιριγνομένου χειμῶνος ἦκοντες ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ παρὰ τοῦ Νικίου ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἰρητο αὐτοῖς εἶπον καὶ εἴ τις τι ἐπηρώτα ἀπεκρίνοντο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀπέδосαν. ὁ δὲ γραμματεὺς ὁ τῆς πόλεως παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις δηλοῦσαν τοιάδε.

11. „Τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα, ὧς Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις [πολλαῖς] ἐπιστολαῖς ἴστε. νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἥσσον μαθόντας 2 ὑμᾶς ἐν ᾧ ἔσμεν βουλευσασθαι. κρατησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι Συρακοσίους ἐφ' οὓς ἐπέμφθημεν καὶ τὰ τεῖχη οἰκοδομησαμένων ἐν οἷσπερ νῦν ἔσμεν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμόνιος στρατιὰν ἔχων ἐκ τε Πελοποννήσου καὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὧν. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἱππευσί τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς

in dem Boten, d. i. in der Darstellung desselben, durch Schuld des Boten. Aehnli. *μη ἐν ὑμῖν κωλυθῆναι* 2, 64, 2. zu 4, 113, 2.

δια φυλακῆς — ἔχων intrans., wie 2, 81, 4. — δι' ἐκουσίῳν κινδύνων steht dem vorang. Participalsatz parallel, gleichsam *ἐκουσίους κινδύνους ἀναλαμβάνων*.

ἐπεμελεῖτο ohne Obj. = τὴν ἐπιμελείαν ἐποιεῖτο. Die Lesart des Ganzen ist nach VH. gegeben, mit denen wenigstens zum Theil einige andere Codd. übereinstimmen. Vulg. ohne Sinn: ὁ δὲ τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς ἢδη ἔχων ἐκουσίῳν κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

9. μετὰ Περδίκκον. 6, 7, 3 war Perdikkas als Feind der Ath. erwähnt. — ὀρμώμενος ἐξ. zu 1, 64, 2.

10. ἐπηρώτα u. nachher ὁ τῆς

VH. Vulg. weniger gut *ἡρώτα* u. *τῆς*. Ausser dem „Schreiber des Staates“, der vom Volke gewählt wurde, gab es noch andere Beamte, die ebenfalls den Titel *γραμματεὺς* führten (mit verschiedenen Zusätzen: *κατὰ πρυτανείαν*, *τῆς βουλῆς*). Ueber die *γραμματεῖς* ausführl. Böckh Staatsh. 1, S. 253 bis 261. 2. A.

11. 1. *πολλαῖς* haben VH. u. Valla nicht. — ἐν — ἐπιστολαῖς, in Bottschaften (gemeldet), d. i. durch. Weshalb nicht Briefe gemeint zu sein scheinen, zu C. 8, 2. — οὐχ ἥσσον, mehr als je, Litotes.

2. ἐκ τε — καὶ τῶν VH. Vulg. ἐκ — καὶ ἀπὸ τῶν. — τῶν ἐν κτῆ. C. 1, 5. — ἔστιν ὧν. zu 44, 8. — τῇ ὑστεραίᾳ, in der am folgenden Tage. zu 5, 46, 1. Die beiden Gefechte waren beschrieben C. 5 u. 6.

βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τείχη. νῦν οὖν ἡμεῖς μὲν 3
 πανσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων
 ἡσυχάζομεν (οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρη-
 σασθαι ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ
 ὀπλιτικοῦ), οἱ δὲ παρρηγοδομήκασιν ἡμῖν τείχος ἀπλοῦν, ὥστε
 μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτούς, ἣν μὴ τις τὸ παρατειχίσμα
 τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἔλη. ξυμβέβηκέ τε πολιορκεῖν 4
 δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους αὐτούς μᾶλλον, ὅσα γε κατὰ γῆν,
 τοῦτο πάσχειν· οὐδὲ γὰρ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ διὰ τοὺς ἱππέας
 ἐξερχόμεθα. 9

12. „Πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ'
 ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχεται,
 τὰς μὲν [καὶ] πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ
 δὲ τῶν ἔτι καὶ στρατιὰν πεζὴν καὶ ναυτικοῦ παρασκευήν, ἣν
 δύνηται, ἄξων. διανοοῦνται γάρ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τῷ τε 2
 πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θά-
 λασσαν. καὶ δεινὸν μηδενὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θά- 3
 λασσαν. τὸ γὰρ ναυτικὸν ἡμῶν, ἧπερ κἀκεῖνοι πυνθάνονται,
 τὸ μὲν πρῶτον ἥκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξηρότητι καὶ τῶν πλη-
 ρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἱ τε νῆες διάβροχοι, τοσοῦτον
 χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι, καὶ τὰ πληρώματα ἐφθαρται. τὰς 4
 μὲν γὰρ ναὺς οὐκ ἔστιν ἀνελκύσαντας διαψύξαι διὰ τὸ ἀντι-
 πάλους τῷ πλήθει καὶ ἔτι πλείους τὰς τῶν πολεμίων οὔσας ἀεὶ
 προσδοκίαν παρέχειν ὡς ἐπιπλεύσονται. φανεραὶ δὲ εἰσιν ἀνα- 5
 πειρώμεναι καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐκ' ἐκείνοις καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς
 σφετέρους μᾶλλον ἐξουσία· οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις. 11

3. χοήσασθαι. Ich bin jetzt zu der Vulg. zurückgekehrt, mit welcher hier auch V. stimmt; H. χοήσθαι. Viele, darunter die in den frühern Büchern besten Hh. χοήσεσθαι, schwerlich richtig, obwohl 3, 28, 1 ἀποκωλύσειν δυνατοὶ ὄντες u. Aehnliches zu 1, 27, 2. — ἀπαναλωκυίας, verzehrt (absorbiert) hat, d. i. in Anspruch genommen, erfordert hat. — παρρηγοδομήκασιν. Ueb. die Bedeutung zu C. 6, 1. Zur Sache C. 4, 1. 5, 1. 6, 1.

4. ἄλλους Obj. von πολιορκεῖν. — τῆς χώρας ἀabhängig von ἐπὶ πολὺ.

12. 1. πεπόμφασι. C. 7, 2. 3. — ἀπὸ δὲ τῶν. Ueb. die Stellung zu 3, 61, 1.

3. ἧπερ die best. Codd., unverwerflich. Vulg. ὅπερ. — σωτηρία, incolumitate. — τὰ πληρ. ἐφθ. Ausgeführt 13, 2. *ἐκείνη, die vorher, von der vorher*

4. διαψύξαι, durchlüften, was *ἀποξηρᾶναι* nachher nach der Wirkung bezeichnet. — ἐπὶ πλείους u. §. 5 ἀναπειρώμεναι, je *ein Cod. Die übrigen falsch, dass* ein Cod. Die übrigen falsch, dass *πλείους oder ἐπιπλείους u. ἀποπειρώμεναι. Ἐπιχειρήσεις ἀποξηρᾶναι (wie schon in der*

13. „Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε καὶ μὴ ἀναγκαζόμενοις, ὥσπερ νῦν, πάσαις φυλάσσειν. εἰ γὰρ ἀφαιρήσομεν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἔχομεν, παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσκο-
 2 μίζομενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ τὸδε ἐφθάρη τε ἡμῖν καὶ ἔτι νῦν φθείρεται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν διὰ φρυγανισμόν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ὑδρείαν μακρὰν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράποντες, ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν, αὐτο-
 μολοῦσι, καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθύς κατὰ τὰς πόλεις ἀποχωροῦσιν, οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολε-
αὐτονεγείων ἀνθεστῶτα ὀρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει
ἀπερχονται, οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται (πολλὴ δ' ἡ Σικελία),
εἰσὶ δ' οἱ καί, αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ἰταρικά ἀν-
εμβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς τριηράρχους τὴν ἀκρίβειαν
τοῦ ναυτικοῦ ἀφῆρηνται.

14. „Ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα ἀκμὴ πλη-
 ρώματος καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν καὶ

13. 1. τοῦτο, τὸ ἀποξηραίνειν.

2. ἔτι νῦν. Gewöhnlicher νῦν ἔτι, was hier nur schwach bezeugt ist. — καὶ ὑδρείαν μακρὰν VH. Vulg. schlecht μακρὰν καὶ ὑδρείαν. v. C. 4, 6. — ἀντίπαλα, Gleichgewicht, wie 4, 117, 2. Sinn: Seitdem wir das Uebergewicht verloren haben. — οἱ δὲ κτέ. Die Constr. springt ab in das Vb. fin.; denn dem Gedanken nach ist dieser u. der ganze folg. Satz dem vorang. gen. absol. coordiniert. Eben so 47, 2 u. noch auffallender 15, 2. vgl. auch zu 2, 29, 3. — οἱ θεράποντες sind die Diener der Hopli-
 ten. v. 4, 8, 9. 16, 1. — κατὰ τὰς πόλεις, sc. τὰς ἐν Σικελίᾳ. — οἱ μὲν ἐπ' κτέ. Von der ersten Eintheilung der ξένοι in οἱ μὲν — ἐσβάντες u. οἱ δὲ — ἐπαρθέντες wird das zweite Glied noch einmal eingetheilt durch οἱ μὲν — οἱ δὲ — εἰσὶ δ' οἱ καί. — ἐπ' αὐτομολίας προφάσει eigentl.: auf den Grund eines Uebertrittes hin (ihr Fortgehen beruhte auf diesem

Grunde), d. i. in der Absicht überzugehen. Ueb. diese Bedeutung von προφάσις zu 1, 23, 6. Da Jeder geneigt ist, unter πρόφασις einen „Vorwand“ zu verstehen, so beruhigt sich nicht leicht Jemand sofort bei dieser Erklärung. Aber von den Conjj. αὐτομαχίας, αὐτοτολμίας (Kr.), ἀσχολίας (Mein.), αἰχμαλωτίας (Madv.), ἀργυρολογίας (Herw.) ist keine treffend, u. so kommt auch Herw. 156 schliessl. darauf zurück, προφ. als vera causa zu verstehen u. übers.: oblata transfugiendi ad hostes potestate. — πολλή δ' ἡ Σ. Dieselbe Wendung 5, 110, 1 πολὺ δὲ τὸ Κρητικὸν πέλαγος. — αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι. So treiben auch die Soldaten Handel: 6, 31, 5. — ἀνδράποδα Ἰταρικά. 6, 62, 3. 4. — τὴν ἀκρίβειαν, die Mannszucht, zu 6, 55, 3.

14. 1. βραχεῖα ἀκμὴ πλ., der Kern, die Elite einer Bemannung ist klein. Das Folg. giebt die Erklärung. — οἱ ἐξορμῶντες κτέ. Der Zusammenhang zeigt, dass τὸ

ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντων ἀπορώτατον τό τε 2
μὴ οἶόν τε εἶναι ταῦτα ἐμοὶ καλῦσαι τῷ στρατηγῷ (χαλεπαὶ
γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι) καὶ ὅτι οὐδ' ὀπόθεν ἐπιπληρω-
σόμεθα τὰς ναῦς ἔχομεν, ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει,
ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν τὰ τε ὄντα καὶ ἀπανα- []
λισκόμενα γίνεσθαι· αἱ γὰρ νῦν οὔσαι πόλεις ξύμμαχοι ἀδύ-
νατοι, Νάξος καὶ Κατάνη. εἰ δὲ προσγενήσεται ἐν ἔτι τοῖς 3
πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χωρία τῆς Ἰταλίας, ὁρῶντα
ἐν ᾧ τε ἐσμέν καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων, πρὸς ἐκείνους
χωρῆσαι, διαπεπολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων
ἡμῶν ὁ πόλεμος.

„Τούτων ἐγὼ ἡδὶω μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλλειν, 4
οὐ μέντοι χρησιμωτέρα γε, εἰ δεῖ σαφῶς εἰδότας τὰ ἐνθάδε
βουλευσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βου-
λομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν, αἰτιωμένων δὲ ὕστερον, ἣν
τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον ἐκβῆ, ἀσφαλέστερον ἡγήσάμην
τὸ ἀληθὲς δηλῶσαι.

15. „Καὶ νῦν ὥς ἐφ' ᾧ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον καὶ τῶν
στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγεννημένων,

ἐξορμᾶν ναῶν und τὸ ξυνέχειν τὴν
εἰρεσίαν Dinge sind, zu denen
mehr als gewöhnliche Seemanns-
tüchtigkeit gehört. Jenes ist nach
dem sonstigen Gebrauche von
ἐξορμᾶν zu erklären: den Lauf
eines Schiffes beschleunigen;
dieses: das Rudern hemmen,
vgl. *cohibere remos*. Dies
regelmäßig zu thun, war gewiss
nicht eines jeden Matrosen Sache.
Andere erklären ἐξορμᾶν „aus
dem Hafen bringen“ oder auch
„in Bewegung setzen“ u. ξυνέχειν
τὴν εἰρεσίαν „die Ruderer in Ord-
nung halten“, was ich in der Be-
deutung der gebrauchten Ausdrücke,
soweit sich dieselbe aus den zahl-
reichen Beispielen bei Steph. Thes.
v. ἐξορμᾶν u. εἰρεσία ergibt, nicht
begründet finde.

2. ἐμοί, der Dativ von οἶόν τε
εἶναι abhäng. v. 6, 12, 2 μὴ οἶον
νεωτέρῳ βουλευσασθαι. — ταῦτα
die in den vorherg. Capiteln auf-
gezählten Uebelstände. — χαλεπαὶ
ἄρξαι. zu 6, 42, 1. — καὶ ἀπανα-

λισκόμενα, als auch das, was
verloren geht, ohne Wiederho-
lung des Art. zu 4, 25, 2. Der
ganze Satz will offenbar sagen: der
gegenwärtige Bestand unsrer Streit-
kräfte ist ungenügend, da die fort-
währenden Verluste hier nicht er-
setzt werden können; der Ausdruck
dieses Sinnes erscheint aber etwas
gezwungen dadurch, dass τὰ ὄντα
in die Constr. hineingezogen ist,
die eigtl. nur für (τὰ) ἀναλισκόμενα
passt. — ἀδύνατοι, also nicht im
Stande, unsere Verluste zu er-
gänzen.

3. καὶ — ἐπιβοηθούντων. Man
sollte entweder καὶ ὑμᾶς μὴ ἐπι-
βοηθούντας oder τέ gleich nach
ὁρῶντα gestellt erwarten. zu 1,
16. — διαπεπολεμήσεται mehrere
Codd. (auch V.), energischer (v. 25,
9) als die Vulg. διαπολεμήσεται. —
ἐκπολιορκηθέντων mit Bezug auf
11, 4. ὁμοῖον *unvergleichlich*

4. εἰδότας VH. u. noch ein Cod.
Vulg. ὑμᾶς εἰδότας.

15. 1. ὥς κτέ. Ueb. die Constr.

οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε· ἐπειδὴ δὲ Σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται καὶ ἐκ Πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος, αὐτοὶ βουλευσασθε ἤδη ὥς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν ἀνταρκούντων, ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δέον ἢ ἄλλην στρατιὰν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν καὶ πεζὴν καὶ ναυτικὴν, καὶ χορήματα μὴ ὀλίγα, ἐμοὶ δὲ διάδοχόν τινα, ὥς ἀδύνατός εἰμι διὰ νόσον² νεφροῖτιν παραμένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ ὅτ' ἐρώμην πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα. ὅτι δὲ μέλλετε, ἅμα τῷ ἥρι εὐθύς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράσσετε, ὥς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλίγον ποριουμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου σχολαίτερον μὲν, ὅμως δ', ἦν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην, τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ φθήσονται.“

16. Ἡ μὲν τοῦ Νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδήλουν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ ἕως ἂν ἕτεροι ξυνάρχοντες αἰρεθέντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύδημον, ὅπως μὴ μόνος ἐν ἀσθενείᾳ ταλαιπωροῖ· στρατιὰν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο πέμπειν ναυτικὴν καὶ πεζὴν Ἀθηναίων τε ἐκ καταλόγου καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ ξυνάρχοντας αὐτῷ εἵλοντο Δημοσθένην τε τὸν Ἀλκισθένους καὶ Εὐρυμέδοντα² τὸν Θουκλέους. καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθύς περὶ ἡλίου τροπᾶς τὰς χειμερινὰς ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ + δέκα νεῶν, ἄγοντα εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀργυρίου, καὶ

M. 569, 5. — προσδόκιμος eben so 1, 14, 3. 7, 25, 9. — αὐτοὶ βουλευσασθε VH. Vulg. αὐτοῖς, βουλευέσθε, das Pron. wenig passend zu προσδ. gezogen. — μεταπέμπειν. zu 1, 112, 3. Es bildet mit ἐπιπέμπειν eine assonierende Antithese. zu 6, 76, 2. — δέον. zu 1, 74, 1. *ἐκαστός δέον*

2. ὑμῶν lasse ich von ξυγγνώμης abhängen, da die Annahme eines doppelten Genet. bei τυγχάνειν (Kr. zu Xen. Anab. 1, 4, 15) wohl schwerlich begründet ist. vgl. δεῖσθαι 1, 32, 5. — μέλλετε, sc. πράσσειν. — μὴ ἐς ἀναβολὰς, ohne Zögerung. — δι' ὀλίγον ποριουμένων, binnen kurzem an sich ziehen werden. — τὰ δ' ἐκ — φθήσονται. Subj. οἱ πο-

λέμιοι, zu entnehmen aus τῶν πολεμίων. Uebergang aus dem gen. absol. ins vb. fin. zu 13, 2. σχολαίτερον μὲν gehört schon zu λήσουσιν u. φθήσονται, wobei ποριζόμενοι zu ergänzen ist (nicht ποριούμενοι). — πρότερον, nämll. damals, als die ersten pelop. Schiffe nach Sicilien fuhren: C. 7, 1. *ἐκαστός δέον*

16. 1. αὐτοῦ ἐκεῖ, dort selbst.

— πεζὴν VH. Vulg. πεζικὴν. *ταλαιπωροῖν*

2. καὶ ἑκατὸν hat bloss H. Hätte nicht dieser Cod. (gewöhnl. übereinstimmend mit V.) viele entscheidenden richtige Lesarten bewahrt, so könnte man die Vulg. mit Böckh Staatsh. 1, S. 401 (2. A.) so vertheidigen, dass die 20 Talente nur

ἐκαστός δέον

ἅμα ἀγγελοῦντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἤξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσται.

17. Ὁ δὲ Δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευάζετο τὸν ἔκ-
 πλουν ὡς ἅμα τῷ ἤρι ποιησόμενος, στρατιὰν τε ἐπαγγέλλων
 ἐς τοὺς ξυμμάχους καὶ χρήματα αὐτόθεν καὶ ναῦς καὶ ὀπλίτας
 ἐτοιμάζων. πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον/οἱ Ἀθη- 2² *Ναύπαιον*
 ναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδὲνα ἀπὸ Κορίνθου καὶ *suppl. Αἴγιον*
 τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιουῖσθαι. οἱ γὰρ Κο- 3
 ρίνθιοι, ὡς αὐτοῖς οἱ πρόεσβεις ἤκον καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ
 βελτίω ἤγγελλον, νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προτέραν
 πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῶ μᾶλλον ἐπέρρωοντο, καὶ
 ἐν ὀλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ τε ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐς
 τὴν Σικελίαν, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι
 τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμποντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ 4
 εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσσωσι πρὸς τὴν
 ἐν τῇ Ναυπάκτῳ φυλακὴν, καὶ τὰς ὀλκάδας αὐτῶν ἦσσαν οἱ
 ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφε-
 τέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακὴν ποιοῦμενοι.

18. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ
 Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τε προεδέδοκτο αὐτοῖς καὶ τῶν Συρα-
 κοσίων καὶ Κορινθίων ἐναγόντων, ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ
 τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς
 γενομένης διακωλυθῇ. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε
 τὴν Λακεδείαν τειχίζειν καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. *9 42*
 δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγγενέητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ

eine vorläufige Sendung waren (denn für den ganzen Betrag wäre die Summe offenbar viel zu klein), und Demosthenes, welcher später mit der Hauptflotte abgieng (20, 2), 120 Talente nachbrachte, bei welcher Annahme dann Thuk. in Uebereinstimmung wäre mit Diod. 13, 8, der 140 Talente angiebt. Indess wäre es dann doch sonderbar, wie in d. Ausg. bei Engelm. bemerkt ist, dass Thuk. hier die kleinere Summe genannt und später die grössere verschwiegen hätte.

17. 1. στρατιῶν ἐπαγγέλλων, *exercitum indicere*. Wegen ἐς s. zu 1, *(aufbieten) zu stellen befehlen*

65, 2. — αὐτόθεν, aus Athen selbst.

3. αὐτοῖς οἱ πρόεσβεις VH., besser als die Vulg. οἱ τε πρόεσβεις αὐτοῖς. — αὐτοὶ τε κτέ. Ueb. die Satzform zu 1, 16.

4. ὅπως mit dem Conj. u. dann dem Optat. zu 3, 22, 8. Zur Sache v. 19, 5, 31, 4. — σφετέραν, i. e. τῶν Κορινθίων. *von ihm für — auf ihn*

18. 1. προεδέδοκτο. 6, 93, 1. — *von ihm*
 ἐς τὴν Σικελίαν ohne Art. ange-
 schlossen. zu 1, 18, 1. *πρόκειναι ἐνστάει*

2. ἐγγενέητό τις ῥώμη in dem Sinne wie sonst ἐπερρώσθησαν u.

Σικελιώτας, εὐκαθαιρετωτέρους ἔσεσθαι, καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς
 προτέρους λελυκέναι ἡγοῦντο αὐτούς· ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ
 πολέμῳ σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι, ὅτι τε ἐς
 Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς, καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς
 πρότερον ξυνθήκαις ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἣν δίκας ἐθέλωσι
 3 διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν
 Ἀθηναίων. καὶ διὰ τοῦτο εἰκότως δυστυχεῖν τε ἐνόμιζον καὶ
 ἐνεθυμοῦντο τὴν τε περὶ Πύλον ξυμφορὰν καὶ εἰ τις ἄλλη
 αὐτοῖς γένοιτο. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν
 ἐξ Ἄργους ὁρμώμενοι Ἐπιδάυρου τέ τι καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα
 ἐδήλωσαν καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλήστευον, καὶ ὁσάκις περὶ του δια-
 φοραὶ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων, ἐς
 δίκας προκαλουμένων τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἤθελον ἐπιτρέ-
 πειν, τότε δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι νομίσαντες τὸ παρανόμημα,
 ὅπερ καὶ σφίσι πρότερον ἡμάρτητο, αὖθις ἐς τοὺς Ἀθηναίους
 4 τὸ αὐτὸ περιεστάναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον. καὶ ἐν
 τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περιήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμά-
 χους καὶ τὰλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν, καὶ
 τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμφοντες ἐν ταῖς ὁλάσις ἐπι-
 κουρίαν αὐτοὶ τε ἐπόριζον καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους
 προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ὄργδοον καὶ δέκα-
 τον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέ-
 γραψεν.

δίκας διδόναι ἐπέεοντο. — ὅτι τε VH. Vulg.
 ἡφ' αὐτοῖς παρ' ὅδῃ τε. — ἐς Πλάταιαν κτέ. 2.
 2 ff. — εἰρημένον κτέ. 1, 140, 2.
 145. — ἐθέλωσι nur ein Cod. Thuk.
 hat überall nur ἐθέλειν, nicht θέ-
 λειν, ausgenommen zuweilen nach
 μὴ u. einmal (6, 34, 4) nach εἰ.
 Nach P. — γένοιτο. Der Optat.
 lässt sich im iterativen Sinne oder
 als Ausdruck des Gedankens der
 Lak. auffassen; aber selten ist, dass
 solcher Optat. Ao. im Sinne des
 Plsqpf. steht, v. 2, 5, 5 δράσειαν,
 Herod. 1, 31, 1 ἴδοι. Drei (schlechte)
 Hh. ἐγένετο, V. ἐγγένοιτο d. i. ἐγε-
 γένητο, eine Randl. ἐγγόνει.

3. ἐξ Ἄργους fügen VH. hinzu;
 Vulg. fehlt es. Zur Sache v. 6.
 105. — τέ τι V., τε H. Vulg. τι. —
 ἐλήστευον V. Vulg. ἐληστεύοντο.

Oben steht 31 eine Anmerkung auf die vorhergehende Anmerkung. Die den Perikles von
 Aristides überlieferte Version des Thuk. mit einem Zusatz auf Plataea, der aber
 auf die Zeit von 427 v. Chr. zu beziehen ist. — τὸ αὐτὸ περιεστάναι ist eine Randl. über der
 des Thuk. steht.

Das Vb. kommt aber nirgends als
 Med. vor, u. es als Passiv zu neh-
 men u. die Laked. als Subj. zu
 denken, wäre hier, trotz der gros-
 sen Freiheit der Griechen im
 Wechseln des Subj., doch eine
 sehr bedenkliche Härte. — ἐπι-
 τρέπειν. zu 4, 54, 2. — τὸ αὐτὸ
 zu 4, 17, 1. *an demselben Ort*
 4. σίδηρον. Auch 4, 69, 2. 6, 88,
 6 wird σίδηρος als Erforderniss zu
 einer Belagerung genannt. Ob da-
 mit nur eiserne Werkzeuge (4, 4,
 2 σιδήρια) gemeint sind, oder Eisen,
 das zum Mauerbau selbst (z. B.
 zu eisernen Klamern) gebraucht
 wurde, bleibt dahingestellt. Das
 an uns. St. folg. καὶ τὰλλα ἐργαλεῖα
 ist nicht entscheidend, da dies auch
 heissen kann: und ausserdem die
 Werkzeuge.

19. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου ἤρος εὐθύς ἀρχομένου πρωίτατα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσέβαλον· ἡγεῖτο δὲ Ἄρις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδήωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια 2 σταδίους μάλιστα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῷ πλέον καὶ ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ὠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέγροι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον· 3 οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέστελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὀκτάσι τοὺς ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, Λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν τε Εἰλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους καὶ τῶν νεοδαμωδῶν, ξυναμφοτέρων ἐς ἑξακοσίους ὀπλίτας καὶ Ἐκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχοντα, Βοιωτοὶ δὲ τριακοσίους ὀπλίτας, ὧν ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων Θηβαῖοι καὶ Ἠγήσανδρος Θεσπιεύς. οὗτοι μὲν οὖν 4 ἐν τοῖς πρῶτοι ὀρμήσαντες ἀπὸ τοῦ Ταινάρου τῆς Λακωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν· μετὰ δὲ τούτους Κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὀπλίτας, τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς Κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσάμενοι Ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον προστάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ Σικυῶνιοι διακοσίους ὀπλίτας ὁμοῦ τοῖς Κορινθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυῶνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων 5 αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρουν ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς, ἕωσπερ αὐτοῖς οὗτοι οἱ ὀπλίται ταῖς ὀκτάσιν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· οὐπερ ἔνεκα καὶ τὸ πρῶτον ἐπληρώθησαν, ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὀκτάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν.

20. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας τῷ

Nach dem Tode des Charikles der Flotte des Charikles der Flotte

19. 2. ἀπὸ nur wenige Codd. (unter ihnen H.). Vulg. ἐπὶ.

3. ἀπέστελλον. D. Impf. scheint hier u. 20, 2 die verschiedenen Bestandtheile der ausgesendeten Flotten anzudeuten, wogegen es von der Sendung des Charikles, von welcher keine Einzelheiten angegeben werden, 20, 1 ἔστειλαν heisst. zu 1, 26, 1. — νεοδαμωδῶν. zu 5, 34, 1. — ἐς ἑξ. V. Vulg. ohne ἐς.

4. ἐν τοῖς πρῶτοι, zuerst. Conj.

Nur allein, die Flotte *4, 10, 6.*

von Reiz für ἐν τοῖς πρῶτοις, mit am ersten, was dem Sinne widerstrebt.

5. αἱ δὲ πέντε καὶ 17, 4. — τὸ πρῶτον VH. Vulg. τὸ πρότερον. — Für μᾶλλον ἢ wäre logisch genauer ἀλλά, oder die affirmative Wendung des Absichtssatzes: ὅπως οἱ Ἀθ. πρὸς τὰς τριήρεις μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς ὀκτ. τ. v. ἔ. Warum?

20. 1. τῆς Δεκελείας VH. Vulg.

ναίους, τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους ἂν αὐτοῖς φαίνεσθαι. καὶ αὐτοὺς
 ὃ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας, οὐ δυνάμει ἔστιν ὅτε προὔχοντες, *Spall*
 τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες, καταφοβοῦσι, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ
 ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις ὑποσχεῖν. καὶ Συρακοσίους εὖ εἰδέναι 4
 ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκῆτως πρὸς τὸ Ἀθηναίων ναυτικὸν
 ἀντιστῆναι πλέον τι, διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκπλαγέντων αὐτῶν,
 περιγενησομένους ἢ Ἀθηναίους τῇ ἐπιστήμῃ τὴν Συρακοσίαν
 ἀπειρίαν βλάψοντας. ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πείραν τοῦ
 ναυτικοῦ καὶ μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακοῖοι, τοῦ τε Γυ- 5
 λίππου καὶ Ἑρμοκράτους καὶ εἰ του ἄλλου πειθόντων, ὥρ-
 μηντό τε ἐς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρουν.

22. Ὁ δὲ Γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικόν,
 ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεξὴν αὐτὸς μὲν
 τοῖς ἐν τῷ Πλημυρῷ τείχεσι κατὰ γῆν ἐμελλε προσβαλεῖν,
 αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακοσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος πέντε
 μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ
 πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος, οὗ ἦν καὶ τὸ νεώ- *καιὸν*
 ριον αὐτοῖς, περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι *Weidgen*
 καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημυρῷ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέ- *Rhuk. 1928,*
 ρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρω- *385.*
 σαντες ἐξήκοντα ναῦς ταῖς μὲν πέντε καὶ εἰκοσι πρὸς τὰς πέντε
 καὶ τριάκοντα τῶν Συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυ-
 μάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοίποις ἀπὴντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου
 περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου
 λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντείχον ἀλλήλοις ἐπὶ πολὺ, οἱ μὲν
 βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν.

23. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ Πλημυρῷ

Der Acc. gesetzt infolge der be-
 kannten Attract. zu 6, 68, 2. —
 χαλεπωτάτους ἂν. Sehr viele Codd.
 ohne ἂν. Dann enthält der Satz
 eine Sentenz. Da jedoch dies des
 Folg. wegen kaum passend ist, so
 habe ich ἂν (das unter andern VH.
 haben) beibehalten. — τὸ αὐτό,
 vgl. zu 3, 13, 5. Gemeint ist τὸ
 θράσει ἐπιχειρεῖν. — ὑποσχεῖν wohl
 darbieten, bieten, eine sonst
 nicht bekannte Bedeutung des
 Wortes.

4. περιγενησομένους VH. Vulg.

nicht eben schlechter περιγενο-
 μένους. *Der Acc. ist nicht zu setzen, weil die Attraction zu 6, 68, 2. nicht passt.*
 5. εἰ του ἄλλου Attract. v. 4, 20, *der Attraction*
 2 ἀσφαλὸς ὁποτέρων ἀρξάντων. *K. gegenwärtig für*
 60, 10, 2. *Widerwärtig d.*

22. 1. ἀγαγὼν — πεξὴν. Ueb.
 die Stellung dieses Satztheils zu
 1, 16. — αἱ δὲ πέντε κ. τ. Also
 die Gesamtsumme der syrakus.
 Schiffe war 80. Ueb. den Art. zu
 1, 116, 1. Eben so gleich §. 2. —
 περιέπλεον, um Ortygia. Vulg. καὶ
 περιέπλεον gegen den Sinn. Nur
 H. lässt καὶ aus.

Im Vorhergehenden haben wir gesehen, dass die Athener sind, welche die Syrakusaner, welche die Peloponnesier sind, auf die Insel Peloponnes auszusenden, als die gefährlichsten Feinde.

Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων καὶ τῇ ναυμα-
 χίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἔφ'
 αἰφνιδίως τοῖς τείχεσι, καὶ αἰρεῖ τὸ μέριστον πρῶτον, ἔπειτα
 δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο, οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὥς
 2 εἶδον τὸ μέριστον ῥαδίως ληφθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου
 ἀλόντος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὀλκάδα
 τινα κατέφυγον, ἐς τὸ στρατόπεδον ἐξεκομίζοντο· τῶν γὰρ
 Συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ
 ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὗ πλεούσης ἐπεδιώκοντο·
 ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τεχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρα-
 κόσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες
 3 ῥᾶον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν Συρακοσίων αἱ πρὸ τοῦ στό-
 ματος νῆες ναυμαχοῦσαι βιασάμεναι τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς
 οὐδενὶ κόσμῳ ἐσέπλειον καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας παρέδο-
 σαν τὴν νίκην τοῖς Ἀθηναίοις. ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν καὶ
 4 ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι. καὶ ἔνδεκα μὲν
 ναῦς τῶν Συρακοσίων κατέδυσαν καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀν-
 θρώπων ἀπέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν, οὓς ἐξώγρη-
 σαν· τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυά-
 για ἀνεγκύσαντες τῶν Συρακοσίων καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ
 στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἐαυτῶν
 στρατόπεδον.

24. Οἱ δὲ Συρακόσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως
 ἐπεπράγσαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημυρίῳ τείχῃ εἶχον καὶ τροπαῖα
 ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τεichoῖν
 τοῖν ὕστερον ληφθέντων κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες
 2 ἐφρουροῦν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τεichῶν τῇ ἀλώσει ἀπέθανον
 καὶ ἐξωγρήθησαν πολλοί, καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα
 ἐάλω· ἅτε γὰρ ταμιεῖα χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι
 πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ
 τριηράρων, ἐπεὶ καὶ ἰστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τᾶλλα

23. 1. ἐπικαταβάντων. zu 4,
 11. 1. ἐπὶ πρὸς τὸ πρῶτον. Ἀφρὸς δὲ τῶν
 τῶν στρατ., das Schiffslager in
 einer Bucht des grossen Hafens, s.
 53, 1. 3.

3. ναυμαχοῦσαι. Ueb. die Stel-
 lung zu 1, 11, 3. — ἔτρεψαν, sc.
 πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθ.

διὰ τὸν ποταμὸν

4. ἐκ ist gesetzt, weil schon
 ἐξώγρησαν dem Gedanken gegen-
 wärtig ist. — τῶν σφετέρων. vgl.
 zu 1, 30, 3.

24. 2. ἅτε H. Vulg. ὥστε, was
 für ὥς schwerl. in der att. Prosa
 gebraucht wurde. ἅτε verb. mit
 χρωμένων. — ἐμπόρων. v. 6, 31, 5.

ἀναστρέφειν

σκεύη ἐγκατελήφθη καὶ τριήρεις ἀνειλκυσμέναι τρεῖς. μέριστόν 3
τε καὶ ἐν τοῖς πρώτων ἐκάκωσε τὸ στρατεύμα τὸ τῶν Ἀθηναίων
ἢ τοῦ Πλημυρτίου λῆψις· οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ ἔσπλοι ἀσφαλεῖς
ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων (οἱ γὰρ Συρακόσιοι ναυ-
σὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες ἐκώλυνον καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίννοντο
αἱ ἐσκομιδαί), ἔς τε τὰλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν
τῷ στρατεύματι.

25. Μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπουσι δώδεκα οἱ Συρα-
κόσιοι καὶ Ἀγάθορχον ἐπ' αὐτῶν Συρακόσιον ἄρχοντα. καὶ
αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ὤχετο, πρέσβεις ἄρυσσα,
ὅπως τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσί, καὶ τὸν
ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι· αἱ δὲ ἑνδεκα
νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσαν, πνιθανόμεναι πλοῖα τοῖς
Ἀθηναίοις γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων 2
ἐπιτυχοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν
τῇ Κανλωνιάτιδι κατέκυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοῖμα ἦν. ἔς 3
τε Λοκροὺς μετὰ ταῦτα ἦλθον, καὶ ὀρμουσῶν αὐτῶν κατέ-
πλευσε μία τῶν ὀκτάδων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου ἄρυσσα
Θεσπιδῶν ὀπλίτας· καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς οἱ Συρακόσιοι 4
ἐπὶ τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ
Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν ναὺν
λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν,
ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς Συρακούσας.

Ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λι- 5
μένι, οὓς οἱ Συρακόσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωστίκων κατέ-
πηξαν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅπως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὀρμοῖεν καὶ
οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτειεν ἐμβάλλοντες. προσ- 6
γάροντες γὰρ ναὺν μυριοφόρον αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι, πύργους

3. μέριστόν τε V., dem Zusammen-
hange angemessener als die
Vulg. μέριστον δέ. — ἐν τοῖς πρώ-
των. zu 1, 6, 3. — τῆς ἐπαγωγῆς
τῶν ἐπ. = τῶν ἐπ. τῶν ἐπαγομέ-
νων. Abstr. pro Concreto. zu 4,
128, 1. — ἐκώλυνον, suchten zu
hindern. zu 1, 105, 6. — παρέσχε,
sc. ἡ τοῦ Πλημυρτίου λῆψις.
τα κείνου ἀντικείμενον. ἀντικείμενον γὰρ ἡ

25. 1. ὅπως VH. Vulg. οἵπερ
was mit dem Indic. Fut. φράσω-
σιν und ἐποτρύνωσι unverwerfl.
sein würde. — τὰ τε VH. Vulg.
εἰσκομιδαί γὰρ ἐπὶ τῇ ναυτίλῳ

ohne τέ. — χρημάτων, Vorräthe.
Dieselben kamen aus Italien. *aus Italien liegt*

3. τῶν ὀκτάδων. 19, 5. *πολλὰ καὶ ὀλίγα*

4. αὐτοῖς ἀνδράσι. zu 2, 90, 6.

— ἐδυνήθησαν V. u. noch ein Cod.
Vulg. ἤδ.

5. νεωστίκοι dienten zum Schutze
der ans Land gezogenen Schiffe.
Diese „alten Schiffshäuser“ be-
fanden sich, wie wir hier sehen,
am grossen Hafen, waren also örtl.
getrennt von der am kleinen Hafen
liegenden Schiffswerfte, νεώριον.

6. μυριοφόρον sehr wahrsch. =

ἀκροβολισμὸς ἀντικείμενον καὶ ἄλλοις

ἐκ τούτων οἷ τε ξυλίνοὺς ἔχουσιν καὶ παραφράγματα, ἐκ τε τῶν ἀκάτων
 ἀκάτων *Silvanus* ὠνεύον ἀναδούμενοι τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέκλων καὶ κατακο-
 7. 3 + 5. *at. h. h. h.*
 καὶ κατακο-
 βῶντες ἐξέπριον, οἱ δ' ἐκ τῆς ὀλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος τοὺς

7 πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνείλον οἱ Ἀθηναῖοι. χαλεπωτάτη δ'
 ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος· ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὗς
 οὐχ ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν, ὥστε δεινὸν ἦν
 προσπλεῦσαι, μὴ οὐ προϊδὼν τις ὥσπερ περὶ ἔρμα περιβάλη
 τὴν ναῦν. ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δνόμενοι ἐξέπριον
 8 μισθοῦ. ὅμως δ' αὖθις οἱ Συρακόσιοι ἐσταύρωσαν. πολλὰ δὲ
 καὶ ἄλλα πρὸς ἀλλήλους, οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς
 ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων, ἐμυχανῶντο καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ
 πείραις παντοίαις ἐχρῶντο.

9 Ἐπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρόσβεις οἱ Συρακόσιοι
 Κορίνθιον καὶ Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέλλον-
 Ἀμπρακιωτῶν, τας τὴν τε τοῦ Πλημμυρίου λῆψιν καὶ τῆς ναυμαχίας πέρι ὡς
 καὶ Λακεδαιμονί-
 ον *Silvanus* οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσ-
 σθηθεῖν, τὰ τε ἄλλα αὐτὸν δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ, καὶ
 ἀξιῶσοντας ξυμποθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ, ὡς καὶ
 τῶν Ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλλη στρατιᾷ, καὶ ἦν
 φθάσων αὐτοὶ πρότερον διαφθείραντες τὸ παρὸν στρατεύμα
 αὐτῶν, διαπεπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα
 ἔπραττον.

silvanus μόρια τέλαντα ἄγουσαν, wie der
 Ausdruck 4, 118, 5 ist. Auch bei
 Herod. 1, 194, 5. 2, 96, 5 erscheint
 das Talent als Maasseinheit bei
 Angabe von Schiffsladungen. vgl.
 die jetzige Bezeichnung nach Ton-
 nen (2000 Pfund), die sich zum
 Talent ungefähr so verhalten, wie
 unsere Meilen zu den Stadien. —
 ἐκ τε κτλ. Der Satz ist nur zwei-
 gliedrig, indem καὶ ἀνέκλων (und
 ζογῆν sie in d. Höhe, v. 2, 76,
 4) bloss eine Erweiterung des Vor-
 hergeh. enthält. κολυμβᾶν *καὶ κολυμβᾶν*
 7. Von δεινὸν ἦν· hängt sowohl
 προσπλεῦσαι als μὴ ab; letzteres
 kann nicht etwa bedeuten; damit
 nicht, sondern dieses Glied giebt
 die weitere Ausführung von προσ-
 πλεῦσαι. Also gedacht wie τὴν
 νῆσον τάντην φοβούμενοι μὴ ἐξ

αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται
 4, 8, 7. vgl. auch zu 1, 23, 6.

ἐξ καὶ δὴ, κτλ. vgl. vgl. vgl.
 9. ἐς τὰς πόλεις, näml. τὰς ἐν
 Σικελίᾳ. v. 32, 1. — Κορινθίων,
 aus der Zahl der Korinther.
 — ἀγγέλλοντας, als Meldende.
 Nachher δηλώσοντας u. ἀξιῶσον-
 τας, welche Verbindung von Prä-
 s. u. Fut. sich auch im Indic. findet.
 zu 3, 58, 5. Die Vulg. ἀγγελοῦν-
 τας ist daher mit Recht nach den
 best. Codd. geändert worden. v. 6,
 88, 10. — ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς πολε-
 μίους. — διαπεπολεμησόμενον steht
 dem vorherg. gen. absol. parallel.
 zu 1, 74, 1. Das Fut. III. eben so
 14, 3. Auch hier Vulg. διαπολε-
 μησόμενον, doch jenes hat V., H.
 mit dem Schreibfehler διαπεπολε-
 μησόμενον.

ἐκ τούτων (Broschura)

26. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ στρατεύμα ὃ ἔδει ἔχοντα εἰς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον τῷ τε Χαρικλεῖ καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Ἀθηναίων ξυμίσγει, καὶ παραλαβόντες τῶν Ἀργείων ὀπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς ἔπλεον εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἐπιδαύρου τι τῆς Λιμηρᾶς ἐδήωσαν, 2 ἔπειτα σχόντες εἰς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἔστιν ἃ ἐδήωσαν καὶ ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον, ἵνα δὴ οἱ τε Εἰλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι καὶ ἅμα λησται ἐξ αὐτοῦ, ὥσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἀρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δη- 3 μοσθένης εὐθύς ἐπειδὴ ξυγκατέλαβε τὸ χωρίον παρέπλει ἐπὶ τῆς Κερκύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκείθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τὸν εἰς τὴν Σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ Χαρκλῆς περιμέINAS ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ ἀπεκομίζετο καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἶκον καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

27. Ἀφίκοντο δὲ καὶ Θρακῶν τῶν μαχαροφόρων τοῦ Διακοῦ γένους εἰς τὰς Ἀθήνας πελτασται τοῦ αὐτοῦ θερούς τούτου τριακόσιοι καὶ χίλιοι, οὓς ἔδει τῷ Δημοσθένει εἰς τὴν Σικελίαν ξυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὥς ὕστερον ἤκον, διε- 2 νοοῦντο αὐτοὺς πάλιν ὅθεν ἦλθον εἰς Θράκην ἀποπέμπειν. τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς ἐφαίνετο· δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ πάσης τῆς 3 στρατιᾶς [ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα], ὕστερον δὲ φρουραῖς *del. Frey* ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν [χρόνον] ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ *del. Schwartz* ἐπρωκεῖτο, πολλὰ ἐβλαπτε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐνάκωσε τὰ πράγ-

26. 1. ὁ δὲ Δημ. Fortsetzung von C. 20. *Λιμηρᾶς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι* (?)

2. ἅμα VH. Vulg. fehlt es.

3. *παρέπλει* H. u. noch ein Cod.; V. *ἐπιπαρέπλει*. Vulg. *ἐπέπλει*.

27. 1. Θρακῶν u. gleich τοῦ αὐτοῦ θερούς τούτου VH. Vulg. τῶν Θρακῶν u. ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ.

2. *δραχμὴν*. Gewöhl. betrug der Sold nur eine halbe Drachme. zu 3, 17, 3.

3. *τειχισθεῖσα*. Auch hiezu gehört das Prädic. *τῇ χώρᾳ ἐπρωκεῖτο*. Statt eines dem ὑπὸ — *τειχισθεῖσα* entsprechenden Partic., etwa ὑπὸ φρουρῶν κατεχομένη, wird der blosse dat. instrum. gesetzt, vgl. zu 1, 80, 1. And. nehmen ohne Noth einen Uebergang aus dem Partic. in das Vb. fin. an, der hier härter wäre als die zu 2, 29, 3 u. sonst besprochenen. — ἐν τοῖς πρώτοις, mit am meisten. — *χρημάτων ὀλέθρῳ* verdächtigt

4 ματα. πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ ἐσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλουν· τότε δὲ ξυνε-
 χῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλεόνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ^{καὶ} ἀλλὰ γῆς ^{καὶ} ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρᾶς ^{καὶ} καταθεύσης τε τὴν χώραν καὶ
 ληστείας ποιουμένης, βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν Λακεδαι-
 μονίων Ἀγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποίειτο,
 5 μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας ἀπάσης ἐστέρηντο καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυριάδες ἡτομολήκε-
 σαν, καὶ τούτων τὸ πολὺ μέρος χειροτέχναι, πρόβατά τε ἀπω-
 λώλει πάντα καὶ ξεύγη· ἵπποι τε, ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων, πρὸς τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμένων καὶ
 κατὰ τὴν χώραν φυλάσσόντων, οἱ μὲν ἀπεχλωῦντο ἐν γῇ ἀπο-
 κρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες, οἱ δ' ἐπιτρώσκοντο.

28. Ἡ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὀρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς Δεκελείας θᾶσσον οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐρίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἔδειτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τοῦ
 2 πόλις εἶναι φρουρίον κατέστη. πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαντες πλήν τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις πον οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἔταλαιπωροῦντο.
 3 μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεξεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην ἣν πρὶν γενέσθαι ἡπίστησεν ἄν τις ἀκούσας· τὸ γὰρ αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ

Kr., weil ὄλεθρος von Gütern bei guten Schriftst. nicht vorzukommen scheine. Er will entweder ὄλεθρον streichen oder κτηνῶν für χρημάτων lesen. Meineke verm. θρεμμάτων.

4. ἐξ ἀνάγκης, „cogente necessitate“, i. e. victus necessarii parandae causa“. P. — τῆς ἴσης verb. mit φρουρᾶς, nicht mit ἀνάγκης. ἴση φρουρά ist, als Gegensatz zu καὶ πλεόνων ἐπιόντων, die sich gleichbleibende, die regelmässige Besatzung,

5. τὸ πολὺ V. Vulg. ohne τό. — ἀπωλώλει πάντα καὶ ξεύγη VH. (erstes auch 2 andere Hh.), wegen des Augm., der Stellung u. des gewählten Ausdrucks besser als d. Vulg. πάντα ἀπολώλει καὶ ὑποζύγια. —

ξυνεχῶς ταλαιπωροῦντες steht als zweiter Grund des ἀποχλωοῦσθαι dem ἐν γῇ ἀποκρότῳ parallel. v. 4, 26, 4 ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ ὕδατι ἄλμυρῳ χρωμένους.

28. 1. κατὰ γῆν nur ein Cod. statt κατὰ γῆς. — θᾶσσον. Die besten Hh. θάσσων, doch s. zu C. 4, 4. — ἐπακτῶν ist prädicativ.

2. ἐφ' ὅπλοις πον, irgendwo auf den Allarmplätzen. πον VH. Vulg. ποιούμενοι, wozu aus φυλάσσοντες das Subst. φυλακὴν zu ergänzen sehr hart wäre.

3. τὸ γὰρ κτέ. noch abhäng. von ἡπίστησεν ἄν τις ἀκούσας. zu 1, 25, 4. So schon der Schol. Andere nehmen den ganzen Satz wenig passend als Ausruf; noch Andere

ὑπὸ Πελοποννησίων μὴδ' ὥς ἀποστῆναι ἐκ Σικελίας, ἀλλὰ
 ἐκεῖ Συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν οὐδὲν
 ἐλάσσῃ αὐτὴν γε καθ' αὐτὴν τῆς Ἀθηναίων, καὶ τὸν παραλό- <sup>καὶ del. Schen-
 κεινὸν λέγει,
 ἐποίησε ἑαυτὸν
 μέγα
 οὐδὲ ἴσθαι</sup>
 γον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἕλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης,
 ὅσον κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ
 δὲ τριῶν γε ἔτων, οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν
 αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβύλοιεν ἐς τὴν χώραν, [ὥστε
 ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικε- <sup>Schen. p. 346
 ἔτε εἴτε
 Weidganz</sup>
 λίαν, ἥδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετραχωμένοι, καὶ πόλεμον
 οὐδὲν ἐλάσσῃ προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πε-
 λοποννήσου.] δι' ἃ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας πολλὰ βλα- 4
 πτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων μεγάλων προσπιπτόντων
 ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς χρήμασιν. καὶ τὴν εἰκοστήν ὑπὸ τοῦ-
 τον τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπη-
 κόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες ἢν σφίσι χρήματα οὕτω
 προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοίως καὶ πρὶν, ἀλλὰ
 πολλῶ μείζους καθέστασαν, ὅσῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν, αἱ
 δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

29. Τοὺς οὖν Θοῤῃκας τοὺς τῷ Δημοσθένει ὑστερήσαν-
 τας διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρημάτων οὐ βουλόμενοι
 δαπανᾶν εὐθύς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κομίσαι αὐτοὺς
 Λιτρώφει καὶ εἰπόντες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ
 δι' Εὐρύπου) καὶ τοὺς πολεμίους, ἦν τι δύνηται, ἀπ' αὐτῶν
 βλάψαι. ὁ δὲ ἐξ τε τὴν Τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς καὶ ἄρ- 2
 παγὴν τινα ἐποίησατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐβοίας
 ἀφ' ἐσπέρας διαπλεύσας τὸν Εὐρίπον καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν
 Βοιωτίαν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα 3
 λαθὼν πρὸς τῷ Ἐρμαίῳ ἠύλισατο (ἀπέχει δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ

meinen, Thuk. habe vergessen am
 Ende der Periode hinzuzufügen:
 „das schien aller Berechnung nach
 unmöglich zu sein.“ — αὐτοὺς,
 selbst. — τῆς Ἀθηναίων V. Die
 sonst besten Codd. τῶν Ἀθηναίων.
 Vulg. τῶν Ἀθηναίων. — ὅσον κτέ.
 Die Erklärungen von ὅσον „in wie
 fern“, „während“ genügen nicht;
 gut ist Madvigs Emend. ὅσοι. —
 τριῶν ἔτων hängt schon von χρό-
 νον ab. — περιοίσειν, aushalten
 würden. Seltene Bedeutung.

4. τὴν εἰκοστήν — ἀντὶ τοῦ φό-

ρον, also eine indirecte Steuer statt
 der directen, näml. fünf Procent
 „von der Ausfuhr u. Einfuhr zur
 See in den Staaten der unterwür-
 figen Verbündeten“. Böckh St. 1,
 S. 440. 2. A. — ἐποίησαν. „Mira-
 locutio. Expectaveram ἐπέθεσαν.“
 Herv. ἐποίησαν λίσσαν αὐτῶν

29. 1. Τοὺς — Θοῤῃκας. 27, 1. 2. —
 ἀπέπεμπον. zu 1, 26, 1.

2. ἐξ τε VH. Vulg. ohne τέ. —
 διαπλεύσας VH. um vieles passen-
 der zur Angabe des Nebennum-
 standes als die Vulg. διέπλευσε.

ἐκκαίδεκα μάλιστα σταδίου), ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο, οὔση οὐ μεγάλη, καὶ αἰρεῖ, ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσὼν καὶ ἀπροσδοκήτοις μὴ ἂν ποτέ τινας σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντας ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς ὄντος καὶ ἔστιν ἥ καὶ πεπτωκός, τοῦ δὲ βραχέος ὠκοδομημένον, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν ἀνεωγμένων.

4 ἐσπεσόντες δὲ οἱ Θοῤᾳκες ἐς τὴν Μυκαλησὸν τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνεον, φειδόμενοι οὔτε πρεσβυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἐμψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θοῤᾳκῶν, ὁμοῖα τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν

5 ᾧ ἂν θαρσύνῃ, φονικώτατόν ἐστιν. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀλίγη καὶ ἰδέα πᾶσα καθεστήκει ὀλέθρου, καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλεῖν παίδων, ὅπερ μέγιστον ἦν αὐτοῖσι καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες, κατέκοψαν πάντας· καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ [οὐδεμίας ἦσσαν] μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὕτη καὶ δεινὴ.

Schw.

30. Οἱ δὲ Θηβαῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθουν, καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τοὺς Θοῤᾳκας οὐ πολὺ τὴν τε λείαν ἀφείλοντο καὶ αὐτοὺς φοβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν Εὐριπον καὶ τὴν θάλασσαν, οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἃ ἦγαγεν ὥρμει.

2 καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει τοὺς πλείστους, οὔτε ἐπιστάμενους νεῖν, τῶν τε ἐν τοῖς πλοίοις, ὡς ἐώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὀρμισάντων ἔξω τοξεύματος τὰ πλοῖα· ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἄλλῃ

3. μὴ ist das pleonastische. — τινὰς — ἐπαναβάντας habe ich schon in meiner kleinern Ausg. aufgenommen statt τινὰ — ἐπαναβάντα, da ἐπαναβάντας alle besten Codd. haben u. τινὰς V. nebst zwei andern. Ueber den Plural zu 3, 36, 5. — βραχέος ist Prädic.: τὸ ὠκοδομημένον ἦν βραχὺ (niedrig).

4. ὁμοῖα adverbial. zu 1, 25, 4. — τοῖς μάλιστα vollständig gedacht: τοῖς μάλιστα φονικοῖς οὖσι. — ἐν ᾧ ἂν, eigentl.: bei welcher Gelegenheit auch immer, d. i. sobald.

5. καὶ ἄρτι κτέ. an den Relativsatz angeschlossen. zu 1, 106, 1. —

ξυμφορὰ ohne Art. zu 1, 1, 2. οὐδεμίας ἦσσαν gehört unmittelbar zu ξυμφορὰ als Attribut; dagegen μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε καὶ δεινὴ ist Prädicatsbestimmung: ein Unglück, keinem an Grösse nachstehend, traf hierin die ganze Stadt unerwarteter und schrecklicher als irgend ein anderes. So erklärt kann die handschriftl. bei weitem am besten bezeugte Vulg. recht wohl bestehn.

30. 2 τοὺς πλείστους, die meisten von denen, die überhaupt umkamen, tödteten s. bei der Einschiffung. — τοξεύματος H. u. noch ein Cod. Vulg. τοῦ ξεύματος. —

ἀναχωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ Θοῤῃκες πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱπ-
πικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο, προεκθέντες τε καὶ ξυστρε-
φόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο, καὶ ὀλίγοι
αὐτῶν ἐν τούτῳ διεφθάρησαν. μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει
αὐτῇ δι' ἀρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες
τῶν Θοῤῃκῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χι-
λίων ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλ- 3
λων οὗ ξυνεβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ ὀπλίτας
ὁμοῦ καὶ Θηβαίων τῶν βοιωταρχῶν Σικροφῶνδαν· τῶν δὲ Μυ-
καλησίων μέρος τι ἀπαναλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησ- 4
σόν, πάθει χρησαμένων οὐδενὸς ὥς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ τὸν
πόλεμον ἦσσαν ὀλοφύρασθαι ἀξίῳ, τοιαῦτα ξυνέβη.

31. Ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐπὶ τῆς Κερκύρας
μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λακωνικῆς τείχισιν, ὀλκάδα ὁρμουῖσαν ἐν Φειᾷ
τῇ Ἥλειῳ, ἐν ᾗ οἱ Κορίνθιοι ὀπλῖται ἐς τὴν Σικελίαν ἐμελλον
περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες
ὑστερον λαβόντες ἄλλην ἐπλεον. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος 2
ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν ὀπλίτας τε
παρέλαβε καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν Μεσσηνίων μετεπέμψατο,
καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας ἡπειρον τῆς Ἀκαρνανίας διέβη, ἐς Ἀλυ-
ξίαν τε καὶ Ἀνακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶχον. ὅντι δ' αὐτῷ περὶ 3
ταῦτα ὁ Εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων, ὃς
τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη,
καὶ ἀγγέλλει τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι πύθοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὦν
τὸ Πλημυῦριον ὑπὸ τῶν Συρακοσίων ἐαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ 4
καὶ Κόνων παρ' αὐτούς, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων ὅτι αἱ
πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων αἱ σφίσιν ἀνθορομοῦσαι

τέ nach προεκθέντες fehlt in den sonst besten Hh., doch nicht in VH. — δι' ἀρπαγὴν, d. h. weil sie sich beim Plündern zu lange aufhielten.

3. τῶν βοιωταρχῶν. zu 4, 91. — μέρος τι, ein erheblicher Theil. v. 1, 23, 3, 4, 30, 1.

4. χρησαμένων, sc. αὐτῶν, i. e. τῶν Μυκαλησίων. — ὥς ἐπὶ μεγέθει eigtl.: in Betracht dass dies Unglück sie traf bei ihrer (geringen) Grösse, d. i. im Vergleich zu der Grösse der

Stadt. Wegen des restringierenden ὥς zu 3, 113, 6, welche St. auch dem Sinne nach der unsrigen ähnl. ist.

31. 1. τότε. 26, 3. — ἐκ τῆς Λακ., gewissermaassen für ἐν τῇ Λακ., gesetzt wegen ἀποπλέων. — οἱ Κορίνθιοι ὀπλῖται. 17, 3, 19, 4.

2. τῶν Μεσ. gen. part. — ὃ αὐτοὶ εἶχον. 4, 49, 5, 30, 2.

3. ἀποπλέων. Der Grund seiner Rückkehr wird nicht angegeben. — τότε. 16, 2.

4. αἱ πέντε καὶ. 17, 4, 19, 5. —

οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυμαχεῖν τε μέλλουσι· πέμπειν οὖν ἐκέλευεν αὐτοὺς ναῦς, ὡς οὐχ ἱκανὰς οὐσας δυοῖν θεούσας εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι
 5 ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον ξυμπέμπουσι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ· αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο, Εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν Κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πληροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ ὀπλίτας καταλεγόμενος (ξυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοσθένεια ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ἡρέθη), Δημοσθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ξυναγείρων.

32. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακουσῶν τότε μετὰ τὴν τοῦ Πλημυρίου ἄλωσιν πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἐμελλον ἄξειν τὸν στρατόν, ὁ Νικίας προπυθόμενος πέμπει ἐς τῶν Σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ σφίσι ξυμμάχους, Κεντόριπὰς τε καὶ Ἀλικυαίους καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφρήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ξυστραφέντες κωλύσουσι διελθεῖν· ἄλλη γὰρ αὐτοὺς οὐδὲ πειράσειν.
 2 Ἀκραγαντινοὶ γὰρ οὐκ ἐδίδουσιν διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιωτῶν οἱ Σικελοί, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνέδραν τινὰ [τριχῇ] ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐνὸς τοῦ Κορινθίου πάντας· οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας, ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακούσας.

33. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ Καμαριναῖοι ἀφινουῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες, πεντακόσιοι μὲν ὀπλίται, τριακό-

καταλύουσι τ. π., vom Kriege ablassen, auffallend, da es sonst vom Abschluss des Friedens gebraucht wird. Meineke verm. καταπαύουσι τ. π., Madvig streicht τὸν πόλεμον als Glossem; καταλύειν allein sei s. a. καταλύειν τὴν φρουράν, τὴν φυλακὴν (?). — ὡς — τὰς ἑαυτῶν. Ueb. den acc. absol. zu 1, 134, 4.

5. τέ nach πεντεκαίδεκα klammern P. u. Kr. ein. Zieml. viele Hh. haben es nicht. — ἀποτραπό-

μενος, nachdem er umgekehrt war, seine Fahrt nach Athen aufgegeben hatte. — ἡρέθη. 16, 1.

32. 1. οἱ δ' ἐκ κτέ. 25, 9. — σφίσι ξυμμάχους VH. Vulg. ohne σφίσι. — διαφρήσουσι Conj. von Dobree für διαφρήσουσι. vgl. Arist. Av. 193 διὰ τῆς πόλεως — τῶν μηρίων τὴν κνίσαν οὐ διαφρήσετε. Poppo vermuthet διήσουσι.

2. Σικελιωτῶν — Σικελοί. zu 3, 90, 1. — [τριχῇ] fehlt in vielen u. guten Codd.

σιοι δὲ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ
Γελαῖοι ναυτικόν τε, ἐς πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντιστὰς τετρακο-
σίους καὶ ἱππέας διακοσίους. σχεδὸν γάρ τι ἤδη πᾶσα ἡ Σι-
κελία πλὴν Ἀκραγαντίνων (οὗτοι δ' οὐδὲ μεθ' ἐτέρων ἦσαν),
οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους μετὰ τῶν Συρακοσίων οἱ πρό-
τερον περιορῶμενοι ξυστάντες ἐβοήθουν. καὶ οἱ μὲν Συρακό-
σιοι, ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς Σικελίοις πάθος ἐγένετο, ἐπέσχον τὸ
εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐ-
ρυμέδων, ἐτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς οὔσης ἔκ τε τῆς Κερκύρας
καὶ ἀπὸ τῆς ἡπείρου, ἐπεραιώθησαν ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν
Ίόνιον ἐπ' ἄκραν Ἰαπυρίαν· καὶ ὀρμηθέντες αὐτόθεν κατὶ-
σχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους Ἰαπυρίας, καὶ ἀκοντιστὰς τέ-
τινας τῶν Ἰαπύρων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ Μεσσαπίου
ἔθνους ἀναβιβάζονται ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ τῷ Ἄρτα, ὅσπερ καὶ
τοὺς ἀκοντιστὰς δυνάστης ὦν παρέσχευ αὐτοῖς, ἀνανεωσάμενοί
τινα παλαιὰν φιλίαν ἀφικνοῦνται ἐς Μεταπόντιον τῆς Ἰταλίας.
καὶ τοὺς Μεταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν ἀκοντι-
στάς τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο καὶ ἀναλα-
βόντες [ταῦτα] παρέπλευσαν ἐς Θουρίαν. καὶ καταλαμβάνουσι
νεωστὶ στάσει τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας·
καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν ἀθροίσαντες εἰ τις
ὑπελέλειπτο ἐξετάσαι καὶ τοὺς Θουρίους πείσαι σφίσι ξυστρα-
τεύειν τε ὡς προθυμότερα καί, ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης
εἰσί, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις νομίζειν,
περιέμενον ἐν τῇ Θουρίᾳ καὶ ἐπράσσον ταῦτα.

34. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον

33. 1. ναυτικόν τε, ἐς πέντε ναῦς, ein Geschwader, ungefähr fünf Schiffe. Bei dieser Auffassung ist zwar der Beisatz ἐς zu einer so kleinen Zahl etwas auffallend, doch nicht auffallender, als wenn μάιστα, ungefähr, zu ganz kleinen Zahlen gefügt wird, wie 3, 29, 2 zu ἐπτά, 8, 64, 3 zu δευτέρῳ. vgl. zu 34, 5. Die Erklärung: Schiffsmannschaft zu fünf Schiffen legt dem W. ναυτικόν nach der Analogie von ἱππικόν und ὀπλιτικόν eine nicht erwiesene Bedeutung bei.

2. ἡ Σικελία „hic solos Σικελιώτας significat; nam Σικελῶν

THUCYDIDES. II. 2. 3. Aufl.

plurimos etiamtum Atheniensibus favisse vidimus c. 32. Cf. c. 57.“ P. Selbst von den Sikelioten sind ausser den Akragantineren die von Anfang mit Ath. verbündeten Naxier u. Katanäer abzuziehen: 57, 11. — οἱ δ' ἄλλοι. δέ ist durch die Parenthese veranlasst (v. 8, 29, 2); οἱ ἄλλοι steht pleonastisch wie öfter: zu 5, 10, 10.

3. ἐπέσχον τό wenige Codd. statt der Vulg. ἐπέσχοντο, welches Med. Thuk. nirgends gebraucht. — ἔκ τε VH. Vulg. ohne τέ.

6. εἴ τις ὑπελ. gehört zu ἀθροίσαντες.

οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἵπερ τῶν ὀλκάδων ἕνεκα τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρουν πρὸς τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς, ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὁρμίζονται κατὰ Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ 2 Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μνηοειδοῦς ὄντος ἐφ' ᾧ ὤρουν, ὁ μὲν πεζὸς ἐκατέρωθεν προσβεβρηθηκὼς τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἀκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασθαι. 3 ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ Πολυάνθης Κορινθίος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισὶν (ἦρχε δὲ αὐτῶν 4 Δίφιλος) ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορινθιοὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὤρμησαν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἐναν- 5 μάχουν. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δὲ Ἀθηναίων κατέδυν μὲν οὐδεμία ἀπλῶς, ἐπὶ δὲ τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμεναι καὶ ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς 6 ἐπωτίδας ἔχουσῶν. ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς ἐκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Ἀθηναίων διὰ τε τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων οὐκέτι ἐπαναγωγὴν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο

34. 1. οἱ ἐν ταῖς κτέ. zu 31, 4. — τῶν ὀλκάδων hängt von κομιδῆς ab.

2. αὐτοῖς u. ἐκατέρωθεν verb. mit παρετέτακτο. — προσβεβρηθηκὼς V. Vulg. προσβεβρηθηκότες, unverträgl. mit παρετέτακτο. — τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων i. e. τῶν Ἀχαιῶν. v. 2, 9, 2. — ἀνεχούσαις, vor-springend. v. 1, 46, 4. 4, 53, 3. V. προανεχούσαις, was bei Thuk. sonst nicht vorkommt.

3. τριάκοντα v. καὶ τρισίν. Nach 31, 4. 5 hatte Konon zu Naupaktos 18 Segel; 10 erhielt er von der Flotte des Demosthenes u. Eurymedon; die übrigen fünf muss Diphilos, als Nachfolger des Konon von Athen gesendet, mitgebracht haben.

5. ἐπὶ τινες, was bei uns in familiärer Rede: ein Stücker sieben. v. 87, 3. 8, 73, 6. Auffallender τινὲς δύο 8, 100, 5 u. τινὰ μίαν 6, 61, 2. vgl. zu 33, 1. — ἀντίπρωροι u. πρῶρα ist die richtige Schreibung nach Dind. in St. thes. s. v. — ἐμβαλλόμεναι. Aus dem Act. ἐμβάλλειν νηὶ wird dennoch im Pass. ναὺς ἐμβάλλεται. zu 1, 126, 11. — παρεξαιρεσίας. zu 4, 12, 1. — ἐπωτίδας, Stürmbalken, die zu beiden Seiten des Schnabels wie Ohren hervorstanden.

6. ὡς αὐτοὺς — ἀξιοῦν, der Acc. unregelmässig. zu 1, 12, 1. — νικᾶν, Sieger sein. zu 1, 54, 2. — τὴν τοῦ ἀνέμου ἄπωσιν αὐτῶν. Ueb. den doppelten Gen. zu 2, 49, 7. — οὐκέτι unmittelb. mit dem Subst.

οὐδ' ἄνδρες οὐδετέρων ἐάλωσαν· οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες ῥαδίως διεσώζοντο, τῶν δὲ Ἀθηναίων οὐδεμία κατέδυν ναῦς. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ναύπακτον οἱ Κορίνθιοι εὐθύς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν, καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσδᾶσθαι δι' ὅπερ οὐδ' οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἱ τε γὰρ Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρατεῖν εἰ μὴ καὶ πολὺ ἐκρατοῦντο, οἱ τ' Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον ἡσδᾶσθαι ὅτι οὐ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοῦ πεζοῦ διαλυθέντος οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες, ἀπέχον τοῦ Ἑρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὤρμουν, ὡς εἴκοσι σταδίου. καὶ ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτα.

35. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θούριοι παρεσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὀπλίταις, τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς, τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιάτιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετάσαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ ἦγον διὰ τῆς Θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ Ἰλίου ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ Κροτωνιάται προσπέμψαντες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ὑβλίσαντο πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Ἰλίου· καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς εἰς τὸ αὐτὸ ἀπήντων. τῇ δ' ὕστερα ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον, ἴσχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτρῳ τῆς Ῥηγίνης.

36. Οἱ δὲ Συρακόσιοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλουν αὐθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειράσαι ἐβούλοντο καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ, ἣν περ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, πρὶν ἔλθειν αὐτοὺς φθάσαι βουλόμενοι, ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό τε ἄλλο ναυτικὸν ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμαχίας τι πλεον ἐνεῖδον σχήσοντες, καὶ τὰς πρῶτας τῶν νεῶν

verbunden. zu I, 137, 4. — ῥαδίως die Vulg., V. und einige andere Codd. Die meisten καί, ebenfalls statthaft, doch ist nicht erklärbar, wie ῥαδίως als Glossem entstehen konnte.

7. νικᾶν. sc. ἐνόμιζαν. — καὶ πολὺ VH. Vulg. ohne καί.

35. 2. σφίσι βουλομένοις εἶναι. zu 2, 3, 2. — πρὸς τὴν θ. κτέ.

mit ἐπικαταβάντες zu verbinden, also gestellt wie ἐσελθόντες ἡγόραζον εἰς τὴν πόλιν 6, 51, 1. — ἀναβιβασάμενοι, sc. τὸν στρατὸν. v. 33, 4. Plat. Apol. p. 18 D.

36. 2. ὡς verb. mit πλεον σχήσοντες: so, wie sie es in der vorhergehenden Seeschlacht als vortheilbringend er-

καὶ ἐς ὀλίγον, κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἐαυτῶν (τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσιν), καὶ ξυμφερομένους αὐτούς, ὅ
 ἦν πη βιάζονται, ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτό, προσ-
 πίπτοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι (ὅπερ καὶ ἐβλαπτε μάλιστα
 τοὺς Ἀθηναίους ἐν ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς
 ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρούσεως, ὥσπερ τοῖς Συρα-
 κοσίοις)· περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων
 τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε καὶ ἀνάκρουσιν, οὐ δυ-
 νήσεσθαι αὐτούς, ἄλλως τε καὶ τοῦ Πλημυρτίου πολεμίου τε
 αὐτοῖς ἐσομένου καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ
 λιμένος.

37. Τοιαῦτα οἱ Συρακοῖοι πρὸς τὴν ἐαυτῶν ἐπιστήμην
 τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες καὶ ἅμα τεθαρορηκότες μᾶλλον
 ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυμαχίας ἐπεχείρουν τῷ τε πεζῷ ἅμα
 καὶ ταῖς ναυσίν. καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγῳ πρότερον τὸν ἐκ τῆς 2
 πόλεως Γύλιππος προεξαγαγὼν προσῆγε τῷ τείχει τῶν Ἀθη-
 ναίων καθ' ὅσον πρὸς τὴν πόλιν αὐτοῦ ἐώρα· καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ
 Ὀλυμπίου, οἳ τε ὀπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππῆς καὶ ἡ
 γυμνητεία τῶν Συρακοσίων ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῆει τῷ
 τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐπέξέπλεον τῶν Συρακο-
 σίων καὶ ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰό- 3
 μνοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ὀρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς
 ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβοῦντο, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τεῖχη
 καὶ πρὸ τῶν τευχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ
 πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπίου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χω-
 ροῦντας, ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστάς, ἀντεπεξήεσαν,
 ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν, καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρε-
 βοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ
 ἑβδομήκοντα ναῦς· καὶ τῶν Συρακοσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα
 μάλιστα.

zwardurch eine kleine Strecke (bis zur Küste) und auf einen kleinen Raum (an der Küste).

6. ταράξεσθαι passiv, sowie 67, 2. — τῆς ἀνακρ. D. Artikel fehlt in vielen u. den sonst besten Hh., doch nicht in V. P. u. Kr. klammern ihn ein. — πολεμίου τε. Wo sollte τέ eigtl. stehn? zu 1, 16.

37. 2. αὐτοῦ hängt von καθ' ὅσον ab (v. 3, 20, 3), welches zu-

gleich das Subj. von ἐώρα enthält, also = κατὰ τοῦτο, ὅσον. — προσῆει. Der Numerus hat sich nach dem letzten Subj. ἡ γυμνητεία gerichtet. v. 44, 1. 87, 6. — ἐπέξέπλεον V. Vulg. ἐξέπλεον.

3. ἐπὶ τὰ τεῖχη wird prägnant mit ἀντιπαρετάσσοντο verbunden, indem der Begriff der Bewegung (ἀναβάντες) unterdrückt wird. v. 57, 1. zu 6, 4, 1. — τῶν ἔξω ist Neutr.

38. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπὶ πολὺ προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι καὶ πειράσαντες ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἄξιόν τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο τῶν Ἀθηναίων οἱ Συρακόσιοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπήλθεν.

- 2 Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι ἡσύχαζον, οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γερόμενα καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὐθις ἐπιχειρήσειν, τοὺς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἰ τίς τι ἐπεπονήκει, καὶ ὀλκάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ
- 3 λιμένος κληστοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπεπήγει. διαλειπούσας δὲ τὰς ὀλκάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως, εἰ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατάφενξις ἀσφαλῆς καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλους. παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

39. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακόσιοι τῆς μὲν ὥρας πρωίτερον, τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ τε πεζοῦ καὶ τοῦ ναυ-
2 τικοῦ προσέμειγον τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις ἐπὶ πολὺ διήγον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλλήλων, πρὶν δὴ Ἀρίστων ὁ Πυρρίχου Κορίνθιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συρακοσίων, πείθει τοὺς σφετέρους τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας, πέμψαντας ὥς τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιμελομένους, κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων μεταναστήσαντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν κομίσαι, καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτοῦ ἐκβιάσαντες τοὺς ναύτας εὐθύς παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσωνται, καὶ δι' ὀλίγου αὐθις καὶ αὐθημερὸν ἀπροσδοκῆτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρῶσιν.

38. 1. παραλαβεῖν, *abgewinnen*. vgl. Herod. 7, 211, 4 οὐδὲν ἐδυνάετο παραλαβεῖν τῆς ἐσόδου. — εἰ μὴ — καταδύσαντες, das Vb. fin. ist eigtl. aus dem Vorherg. zu ergänzen. v. 5, 47, 5.

3. διαλειπούσας der Schol. und Steph. Die Codd. *διαλειπούσας*. — *κατάφενξις* auch 41, 1. Thukydideisches Wort.

39. 2. τοὺς — *ἐπιμελομένους*, *sc.* τούτου oder *τῆς ἀγορᾶς*. — *μετα-*

ναστήσαντας ἐπὶ τ. θ. κομίσαι V. u. einige andere Codd., nicht *μεταστήσαντας*, wie Kr. angiebt und schreibt. *μεταναστάναι* hat Thuk., aber in Formen von intrans. Bedeutung, noch 1, 12, 1. 3, 114, 2. Vulg. *παρὰ τ. θ. μεταστήσαι κομίσαντας*, worin *παρὰ* ungewöhnlich ist. — *αὐτοῦ* Conj. von A. Portus. Vulg. *αὐτοῦς*; die Codd. meist *αὐτοῖς*. — *ἀριστοποιήσωνται* VH. u. andere Hh. mit der Vulg. Die

40. Καὶ οἱ μὲν πεισθέντες ἔπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ
 παρσκευάσθη, καὶ οἱ Συρακόσιοι ἐξαίφνης πρῦμναν κρου-
 σάμενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἐπλευσαν, καὶ εὐθὺς ἐκβάντες
 αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες αὐτοὺς 2
 ὡς ἡσσημένους σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι, καθ'
 ἡσυχίαν ἐκβάντες τὰ τε ἄλλα διεπράσσοντο καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ
 ἄριστον, ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμα-
 χῆσαι. ἐξαίφνης δὲ οἱ Συρακόσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς 3
 ἐπέπλεον αὐτῆς· οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θοοῦβου, καὶ ἄσιτοι οἱ
 πλείους, οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάντες μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. καὶ 4
 χρόνον μὲν τινα ἀπέσχοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι· ἔπειτα
 οὐκ ἐδόκει τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὸ σφῶν αὐτῶν διαμέλλοντας
 κόπῳ ἀλίσκεσθαι, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα, καὶ ἐπιφερό-
 μενοι ἐκ παρακλεύσεως ἐνανυμάχουν. οἱ δὲ Συρακόσιοι δε- 5
 ξάμενοι καὶ ταῖς ναυσὶν ἀντιπρόροις χρώμενοι, ὥσπερ διε-
 νοήθησαν, τῶν ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ ἀνερορήγνυσαν τὰς
 τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξαιρεσίας, καὶ οἱ ἀπὸ
 τῶν καταστροφμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες μεγάλα ἐβλαπτον
 τοὺς Ἀθηναίους, πολὺ δ' ἔτι μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις
 περιπλέοντες τῶν Συρακοσίων καὶ ἐς τε τοὺς ταρσοὺς ὑπο-
 πίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες
 καὶ ἐξ αὐτῶν ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες.

41. Τέλος δὲ τοῦτῳ τῷ τρόπῳ κατὰ κράτος ναυμαχοῦν-
 τες οἱ Συρακόσιοι ἐνίκησαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ
 τῶν ὀλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν ὄρμον.

sonst besten Hh. ἀριστοποιήσονται,
 nicht unzulässig weg. des folg. Conj.
 vgl. 2, 72, 2.

40. 1. πρῦμναν κρ. zu 1, 50, 5.

2. ὡς — οἰόμενοι. zu 4, 114, 4.

4. ὑπὸ σφῶν αὐτῶν sowie κόπῳ
 sind Bestimmungen zu ἀλίσκεσθαι,
 überwältigt werden, welches
 Vb., obschon sonst nicht so ge-
 braucht, als ein pointierter Aus-
 druck noch immer viel besser scheint
 als die zu ὑπὸ σφῶν αὐτῶν gar
 nicht passenden Conjj. κατίσχεσθαι
 (Kr.), ἀναλίσκεσθαι (Madv.).

5. ταῖς ναυσὶν zieml. viele, auch
 gute Codd. Vulg. ταῖς τε ναυσὶν,

ein ungewöhl. hartes Hyperbaton,
 indem τέ zu ἐμβόλων τῇ παρασκευῇ
 gehören würde. — ἐμβόλων Aen-
 derung von Abresch für ἐμβολῶν,
 das um so weniger in dem Sinne
 von jenem genommen werden kann,
 als beide Wörter kurz vorher (36,
 3) bestimmt unterschieden waren.
 — παρεξαιρεσίας. zu 4, 12, 1. *Abresch hat, in dem
 Sinne, dass die Blätter der Ruder
 unter Theile, die Blätter der Ruder
 (palma oder palmula remi),
 dann synekdochisch die ganzen Ru-
 der, das gesammte Ruderwerk
 mit Ausschluss der Steuerruder.*
 Böckh Staatsh. 3, S. 112 (2. A.). —
 ἐξ αὐτῶν, i. e. ἐκ τῶν λεπτῶν
 πλοίων.

2 αἱ δὲ τῶν Συρακοσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν ὀλκάδων ἐπεδίω-
 κον' ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ τῶν ἑσπλῶν αἱ ἀπὸ τῶν
 3 ὀλκάδων δελφίνοφόροι ἡρμέναι ἐκώλουν. δύο δὲ νῆες τῶν
 Συρακοσίων ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγὺς
 4 καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐάλω. κατα-
 δύσαντες δ' οἱ Συρακόσιοι τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ
 κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἄνδρας τε τοὺς μὲν ζωρήσαν-
 τες, τοὺς δὲ ἀποκτείναντες ἀπεχώρησαν, καὶ τροπαῖά τε ἀμ-
 φοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη ἐχυρὰν
 εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ καὶ πολὺν κρείσσους εἶναι, ἐδόκουν δὲ
 καὶ τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὥς ἐπιθησόμενοι κατ'
 ἀμφοτέρα παρεσκευάζοντο αὐδῖς.

42. Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων ἔχοντες τὴν
 ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν παραγίγνονται, ναῦς τε τρεῖς
 καὶ ἑβδομήκοντα ξὺν ταῖς ξενικαῖς καὶ ὀπλίτας περὶ πεντακισ-
 χιλίους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ἀκοντιστάς τε βαρβάρους
 καὶ Ἕλληνας οὐκ ὀλίγους καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ τὴν
 2 ἄλλην παρασκευὴν ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακοσίοις καὶ ξυμ-
 μάχοις κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ ὀλίγη ἐγένετο, εἰ πέρας
 μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου, ὁρῶντες
 οὔτε διὰ τὴν Δεκείλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἥσσον στρατὸν ἶσον
 καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπεληλυθότα τὴν τε τῶν Ἀθη-
 ναίων δύναμιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην· τῷ δὲ προτέρῳ
 στρατεύματι τῶν Ἀθηναίων ὥς ἐκ κακῶν ῥώμη τις ἐγγένητο.
 3 ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὥς εἶχε τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ
 οἶόν τε εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἐπαθεν
 (ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὥς οὐκ εὐθύς

κ. κεραῖαι *Ueb.* 41. 2. αἱ κεραῖαι κτλ. Ueb. die
Tagelöhner,
Wunderkinder,
an Antiken gew.
ausgesprochen
ben
 Stellung der Artikel zu 1, 51, 4. —
 δελφίνοφόροι. Die „Delphine“,
 welche an diesen Stangen hiengen,
 waren von Metall u. wurden auf
 das feindl. Schiff geworfen, um es
 leck zu machen. vgl. die Vorrich-
 tung 2, 76, 4.

3. αὐτοῖς ἀνδράσιν. zu 2, 90, 6.

4. ἐδόκουν δὲ nicht ganz dem
 Anfange entsprechende Fortfüh-
 rung des Satzes. zu 1, 16. — κατ'
 ἀμφοτέρα, τῷ τε πεζῷ καὶ τῷ ναυ-
 τικῷ. v. 42, 6 κατ' ἑτέρα.

42. 1. τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα.

Die Zahl stimmt genau mit den
 Angaben 20, 2. 31, 3. 5. 33, 5. und
 deshalb habe ich μάλιστα (unge-
 fähr), was die Vulg. mit fast allen
 Codd. nach ἑβδομήκοντα hat, nach
 V. und zwei andern Hh. gestri-
 chen. ξενικαῖ sind die nichtathe-
 nischen.

2. τοῦ ἀπαλλαγῆναι genet. defi-
 nitionis zu πέρας. Krüg. vergleicht
 Demosth. 40, 40 τί ἂν ἦν πέρας
 ἡμῖν τοῦ διαλυθῆναι. — ὁρῶντες.
 zu 2, 53, 4. — ὥς ἐκ κακῶν re-
 stringierend. zu 3, 113, 6. — ῥώμη
 τις ἐγ. zu 18, 2. *gewinnbringende*
Beihilfe

διατρίβειν γόνιμη πανταχόσε in jeder
Beziehung

προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις, ἀλλ' ἐν Κατάνῃ διεχειμάζεν, ^{διεχειμάζεν, διεχόμενος, διεχόμενος.}
 ὑπερώφθη τε καὶ ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατιᾶς ^{ἡ ἐκείνη.}
 ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος, ἦν οὐδ' ἂν μετέπεμψαν οἱ Συρακόσιοι,
 εἰ ἐκεῖνος εὐθύς ἐπέκειτο· ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι
 ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἥσους ὄντες καὶ ἀποτετειχισμένοι ἂν ἦσαν,
 ὥστε μὴδ' εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν),
 ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης καὶ γινώσκων ὅτι καὶ
 αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότητος ἐστι
 τοῖς ἐναντίοις, ἐβούλετο ὅ τι τάχος ἀποκρήσασθαι τῇ παρούσῃ
 τοῦ στρατεύματος ἐκπλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν ⁴
 Συρακοσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς Ἀθηναίους,
 ἀπλοῦν ὃν καί, εἰ ἐπικρατήσῃ τις τῶν τε Ἐπιπολῶν τῆς ἀνα-
 βάσεως καὶ αὐτῆς τοῦ ἐν αὐταῖς στρατοπέδου, ῥαδίως ἂν
 αὐτὸ ληφθῇ (οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα), ἡπείγετο
 ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ, καὶ οἱ ξυντομωτάτην ἡγείτο διαπολέμη-
 σιν· ἢ γὰρ κατορθώσας ἔξειν Συρακούσας ἢ ἀπάξειν τὴν ⁵
 στρατιὰν καὶ οὐ τρίψεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τοὺς ξυστρα-
 τευομένους καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν. πρῶτον μὲν οὖν τὴν τε ⁶
 γῆν ἐξελθόντες τῶν Συρακοσίων ἔτεμον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ
 τὸν Ἀναπον καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν, ὥσπερ τὸ πρῶ-
 τον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσίν (οὐδὲ γὰρ καθ' ἕτερα οἱ Συ-
 ρακόσιοι ἀντεπέξῃσαν ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς ἀπὸ
 τοῦ Ὀλυμπιείου).

43. Ἐπειτα μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δημοσθένει πρότερον ἀπο-
 πειρᾶσαι τοῦ παρατειχίσματος. ὥς δὲ αὐτῷ προσαγαρόντι κατε-
 καυθῆσάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων
 αἱ μηχαναὶ καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ πολλὰ ῥῃ προσβάλλοντες ἀπε-
 κρούοντο, οὐκέτι ἐδόκει διατρίβειν, ἀλλὰ πείσας τὸν τε Νικίαν
 καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας, ὥς ἐπενόει, καὶ τὴν ἐπιχείρη-

3. μετέπεμψαν. zu 1, 112, 3. —
 οὖν in der Epanalepsis. zu 3, 95,
 1. — μάλιστα δεινότητος. Aehnli.
 4, 55, 2 μάλιστα δη ὀνηρότεροι
 ἐγένοντο. zu 8, 68, 3. — ὅ τι τάχος
 „für ὅτι τάχιστα ist mehr poetisch,
 auch bei Thuk. nur hier vorkom-
 mend. vgl. Kr. z. Her. 5, 106, 4.“
 K. — τοῦ στρατεύματος, den sein
 Heer einflösste.

4. τὸ παρατείχισμα, das zu Anf.
 dieses Buches oft erwähnte Parallel-
 werk. — ἀπλοῦν V. Vulg. ἀπλοῦν τε.

— τῆς ἀναβάσεως. v. 43, 3. — τοῦ καὶ αὐτοῦ
 — στρατοπέδου. Dies war ein drei-
 faches: 43, 4. — ὑπομεῖναι ἂν. Hier
 ist ἐνόμει aus ὁρῶν zu denken. —
 οὐδένα ist Subj.

5. τρίψεσθαι passiv, sowie 6, 18,
 6. — τέ ist umgestellt.

6. καθ' ἕτερα. zu 41, 4. — οὐ
 μὴ. zu 4, 26, 2. ἐτεκρίστων κλισία ὀβριγίων

43. 1. τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας.
 Wer waren diese? vgl. §. 2. 16, 1.
 69, 4. — ὥς ἐπενόει, καὶ. Dieser

καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐβόηθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων, καὶ ἀδοκίητον τοῦ τολμήματος σφίσειν ἐν νυκτὶ γενομένου προσέβαλον τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον ὑπεχώρησαν. προϊόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν 7 ἀταξία μᾶλλον ἤδη ὥς κεκρατηκότων καὶ βουλομένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν ἐναντίων ὥς τᾶχιστα διελθεῖν, ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδου αὐτῆς ξυστραφῶσιν, οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν τε καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν.†

44. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορία ἐρίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἦν οὐδὲ πυνθέσθαι ῥάδιον ἦν οὐδ' ἀφ' ἐτέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα ξυνηγέχθη. ἐν μὲν γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα οἱ παραγερόμενοι πάντα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόλις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ, ἣ μόνη δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν γε τῷδε τῷ πολέμῳ ἐγένετο, πῶς ἂν τις σαφῶς τι ᾔδει; ἦν μὲν γὰρ σελήνῃ λαμπρά, 2 ἐώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους ὥς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν, τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσθαι. ὁπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενοχωρίᾳ ἀνεστρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη ἐνικῶντο, οἱ δὲ 3 ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσθητοι ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβήκει, τὸ δ' ἔτι προσανῆει, ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι. ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν, τῆς τροπῆς γεγενημένης, ἐτετάρακτο πάντα, καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνώναι. οἱ τε γὰρ Συρακο- 4

ἀδοκίητος 6. προτειχισμάτων, Vorwerke, gleichsam detachierte Forts. Ueber die Lage derselben zu streiten, ist bei den mangelhaften Andeutungen des Thuk. erfolglos. — προσέβαλον in wenigen Codd., aber sachgemässer als προσέβαλλον. *ἔτρεψεν* *ἔτρεψαν*

44. Dies Cap. giebt ein musterhaft anschauliches, an den lebensvollsten Zügen reiches Schlachtenbild.

1. οὐδ' ἀφ' ἐτέρων, weder von den Ath. noch von den Syrak. — ἕκαστα wiederholt specialisierend das schon durch ἦν bezeichnete Subj. von ὅτῳ — ξυνηγέχθη. — ἐν — ἡμέρᾳ dem Sinne nach =

τὰ ἐν ἡμέρᾳ γιγνόμενα. — οἶδεν hat sich im Numerus dem nächsten Subj. ἕκαστος accommodiert; zu οἱ παραγερόμενοι ist daraus ἴσασιν zu entnehmen. zu 37, 2. — ἐν γε V. u. einige and. Codd., passender als die Vulg., die γέ nicht hat.

2. τὴν μὲν — ἀπιστεῖσθαι exegetisch zu εἰκὸς: nämlich dass man etc. — ἀπιστεῖσθαι, angezweifelt wurde, unsicher war. *καὶ τὴν μὲν ἀπιστεῖσθαι ἀπὸ τοῦ ὅτι οἱ ἄλλοι ἐνικῶντο*

3. τῇ — ἐφόδῳ verb. mit ἐχώρουν. — χαλεπὰ ἦν für χαλεπὸν ἦν: vor, bei dem Geschrei war es schwer, etwas zu unterscheiden.

ἀναστρέφονται *ἀναστρέφονται*, ἐχώρουν πρὸς ὅτι

σιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κρατοῦντες παρεκλεύοντό τε κραυγῇ
 οὐκ ὀλίγη χρόμενοι, ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημῆναι,
 καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο· οἱ τε Ἀθηναῖοι ἐξή-
 τουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ ἐξ ἐναντίας, καὶ εἰ φίλιον
 εἶη τῶν ἤδη πάλιν φευγόντων, πολέμιον ἐνόμιζον, καὶ τοῖς
 ἐρωτήμασι τοῦ ξυνθήματος πυκνοῖς χρόμενοι διὰ τὸ μὴ εἶναι
 ἄλλω τῷ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς θόρυβον πολλὸν παρῆχον
 ἅμα πάντες ἐρωτῶντες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κατέ-
 5 στησαν· τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο, διὰ τὸ κρα-
 τοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμένους ἦσσαν ἀρνοεῖσθαι,
 ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχοιεν τισὶ κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων,
 διέφευγον αὐτοὺς ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ξύνθημα, εἰ δ'
 6 αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιτο, διεφθείροντο. μέγιστον δὲ καὶ οὐχ
 ἥμισυ ἐβλαψε καὶ ὁ παιωνισμὸς· ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παρα-
 πλήσιος ὦν ἀπορίαν παρῆχεν. οἱ τε γὰρ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Κερ-
 κυραῖοι καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν ὁπότε παιωνί-
 παρῆχον, φέουσαι, φόβον παρῆχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ τε πολέμιοι ὁμοίως.
 7 ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ τοῦ στρατοπέδου,
 ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις,
 οὐ μόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις
 8 ἐλθόντες μόλις ἀπελύνοντο. καὶ διωκόμενοι κατὰ τε τῶν κρη-
 μνῶν [οἱ] πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στενῆς οὐ-
 σης τῆς ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν πάλιν καταβάσεως, καὶ ἐπειδὴ
 ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν καταβαίνειν, οἱ μὲν πολλοὶ

ἄλλω μὴ αὐτῶν. ἀδύνατον ὄν. zu 1, 74, 1. —
 τοὺς προσφερομένους sind die Ath.
 — οἱ τε Ἀθ., die zuletzt Herauf-
 gerückten. — ἐξ ἐναντίας V. v. 4,
 33, 1. 35, 3. Vulg. ἐναντίον. H.
 ἐξ ἐναντίον, was den Ursprung der
 Corruptel erklärt. — τῶν — φευ-
 γόντων gen. part.: gehörend zu.
 ἐντύχοιεν, sc. οἱ Ἀθ. — τῶν
 πολεμίων verb. mit τισί. — διέ-
 φευγον, sc. οἱ πολέμιοι. — αὐτοὺς
 u. ἐκείνων geht beides auf die Ath.
 zu 1, 132, 5. — μὴ ὑποκρίνοιτο,
 nicht antworteten auf die Frage
 des Feindes nach der Parole. Man
 sieht aus dem Zusammenhange, dass
 hier, wie vorher, die nach der Pa-
 role Fragenden die Stärkeren sind.
 Ein Cod. hat e corr. das gewöhn-
 lichere ἀποκρίνοιτο, das Einige

mit Unrecht der Vulg. vorgezogen haben.

6. ἐβλαψε καὶ ist handschriftl.
 besser bezeugt als die Vulg. ἐβλα-
 ψεν. — φόβον παρῆχε. Das Subj.
 hiezu enthält der vorhergeh. tem-
 porale Satz: wenn sie den
 Schlachtgesang anstimmten,
 erregte es Furcht. — Auch bei
 οἱ τε πολέμιοι ist zu denken ὁπότε
 παιωνίσαιεν.

7. φίλοι — πολίταις Apposition
 zu ξυμπεσόντες αὐτοῖς.

8. [οἱ] haben Mehrere mit Grund
 verdächtigt, weil οἱ πολλοὶ sinn-
 widrig scheint, auch mit 45, 2
 schlecht stimmt. — καταβαίνειν V.,
 die übrigen καταβαίνοιν, gröss-
 tentheils das folg. οἱ μὲν auslas-
 send. Woher entstand also die

αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγγανον, οἱ δὲ ὑστερον ἦκοντες εἰδὼν οὐ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθησαν· οὓς, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐρένετο, οἱ ἱππῆς τῶν Συρακοσίων περιελάσαντες διέφθειραν.

45. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο τροπαῖα ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἡ πρόσβασις καὶ κατὰ τὸ χωρίον ἢ οἱ Βοιωτοὶ πρῶτον ἀντέστησαν, οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο. ἀπέθανον δὲ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη· οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρημνῶν βιασθέντες ἄλλεσθαι ψιλοὶ ἄνευ τῶν ἀσπίδων οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δ' ἐσώθησαν.

46. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Συρακόσιοι ὡς ἐπὶ ἀπροσδοκίᾳ εὐπραγία πάλιν αὐτὰ ἀναρρωσθέντες, ὥσπερ καὶ πρότερον, ἐς μὲν Ἀκράγαντα στασιάζοντα πεντεκαίδεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑπαγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο· Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ᾤχετο αὐθις, ἄξων στρατιάν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὦν καὶ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων αἰρήσειν βίᾳ, ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

47. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύοντο πρὸς τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρωστίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἐώρων οὐ κατορθοῦντες καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατὰ ἀμφοτέρω, τῆς τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὕσης ἐν ἣ ἀσθε-

Verfälschung? — ἐμπειρία μᾶλλον zu verbinden, = μᾶλλον ἐμπειροὶ ὄντες. zu 1, 30, 4. — διεφύγγανον. Diese Nebenform von φεύγω und seinen Compos. findet sich auch bei andern Attikern zuweilen; s. Krügers Note. Thuk. hat sie nur hier. — εἰδὼν οἱ = ἔνιοι. Eben so 6, 88, 4 u. mit dazwischenstehendem δέ 1, 23, 2, 49, 8, 7, 13, 2. Bekanntlich wird auch der Sing. ἔστιν oft mit dem Plur. von ὅς u. ὅστις verbunden (M. 482. K. 61, 5, 3), doch scheint es nicht zufällig, dass Thuk. denselben nur dann setzt, wenn das Relat. in einem Cas. obl. folgt, wie

ich denn überhaupt von ἔστιν οἱ nur ein Beispiel citiert finde, Xen. Cyrop. 2, 3, 18.

45. 1. ἀντέστησαν. 43, 7. — πλείω ἢ κατὰ. zu 2, 50, 1.

2. ὅπλα, Schilde. — ψιλοὶ wird durch ἄνευ τῶν ἀσπίδων erklärt. Beides gehört zu βιασθέντες ἄλλεσθαι. *ψιλοὶ, d. h. ohne die Schilde, d. h. ohne die Waffen.*

46. ὥσπερ καὶ πρότερον. 41, 4. — αὐθις. C. 7, 2.

47. 1. ἀρρωστίαν, Muthlosigkeit. *πρὸς αἰσθητικὴν καὶ φρονετικὴν.*

2. κατὰ ἀμφοτέρω wird durch das Folg. erklärt. — τῆς τε ὥρας καὶ.

νοῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρα-
τοπεδεύοντο ἐλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν· τὰ τε ἄλλα ἀνέλπιστα
3 αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ οὖν Δημοσθένει οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι
διεικνύνειν, ἀλλ' ἄπερ καὶ διανοηθεὶς ἐς τὰς Ἐπιπολάς διακινδυνεύ-
σαι, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, ἀπιέναι ἐψηφίζετο καὶ μὴ διατρίβειν,
ἕως ἔτι τὸ πέλαιος οἶόν τε περαιουῖσθαι καὶ τοῦ στρατεύματος
4 ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώ-
τερον ἐφ' εἶναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτευχίζοντας τὸν
πόλεμον ποιεῖσθαι ἢ Συρακοσίους, οὓς οὐκέτι ῥάδιον εἶναι
χειρώσασθαι· οὐδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς
εἶναι προσκαθῆσθαι. |

48. Καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίνωσκεν. ὁ δὲ
Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πόνηρα σφῶν τὰ πράγματα εἶ-
ναι, τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβούλετο αὐτὰ ἀσθενῇ ἀποδεικνύναι,
οὐδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφισομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώ-
ρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλλοντας γίνεσθαι· λαθεῖν γὰρ ἂν,
2 ὁπότε βούλονται, τοῦτο ποιοῦντες πολλῷ ἦσσαν. τὸ δέ τι καὶ
τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν ἐπὶ πλέον ἢ οἱ ἄλλοι ἦσθάνετο αὐ-
τῶν, ἐλπίδος τι ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔσε-
σθαι, ἣν καρτερῶσι προσκαθήμενοι· χρημάτων γὰρ ἀπορία
αὐτοὺς ἐκτροχῶσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπὶ πλέον ἤδη ταῖς ὑπαρ-

Es war der Anfang des Spät-
herbstes. v. 87, 1. — καὶ τὸ χωρίον
κτέ. Ueber die Satzbildung zu 3,
94, 3. — τὰ τε — ἐφαίνετο corresp.
dem νόσφ τε κτέ. — Nach ἄλλα
haben die Codd. ausser zwei guten
(in deren einem auch ἄλλα fehlt) u.
die Ausgg. noch ὅτι, das ich nicht
für statthaft halte.

3. ἄπερ καὶ — διακινδυνεύσαι
fasse ich als orat. obl.: mit wel-
cher Absicht er auch den
Angriff auf Epipolä gewagt
habe, näml. abzuziehen, wenn der-
selbe misslänge. Ueb. den Inf. im
Relativsatze zu 1, 91, 5. Die prä-
gnante Verbindung διακινδυνεύειν
ἐς vgl. mit ἐς Ἰωνίαν παρακινδυνεύ-
σαι 3, 36, 2. — ἀπιέναι nur drei
Codd., doch darunter V. Die übr-
igen theils mit der Vulg. falsch
διεξίεναι, theils ἐξίεναι; letzteres
möchte zulässig sein. — τοῦ στρα-
τεύματος ist gen. part., natürl. auf

τῷ δ' ἐλῶγι in offener Rede

das athenische Heer zu beziehen.
Der Sinn ist: so lange von ihrer
Heeresmacht wenigstens die neu
hinzugekommenen Schiffe noch un-
besiegt seien. Madvig, der θεωρεῖν
ματος verm., erklärt dann: dum ad
reficiendas saltem postremum ad-
vectas naves necessariis (reficiendi
instrumento) potiri liceat. Aber es
kann weder von reficere bei den
eben angekommenen Schiffen die
Rede sein noch heisst κρατεῖν po-
tiri, vielm. κρατῆσαι.

4. ἢ Συρακοσίους, i. e. ἢ πρὸς
Συρ. 3. οὓς εἶναι, zu 1, 91, 5.

48. 1. ποιοῦντες, der Nom. steht,
weil dieser Satz nicht mehr von
ἐβούλετο abhängt, sondern von einem
daraus zu entnehmenden eipe, u.
weil Nikias selbst zu den τοῦτο
ποιοῦντες gehört. v. 6, 25, 2. 64, 3.

2. τὸ δέ τι, zum Theil aber ὧν

ἐκτροχῶσιν aufzuheben, aufzuheben

im Text
von Nikias
in offener
Rede

χοῦσαις ναυσὶ θαλασσοκρατοῦντων. καὶ ἦν γὰρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις βουλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα ἐν-
δοῦναι, ἐπεκηρυκεύετο ὥς αὐτὸν καὶ οὐκ εἶα ἀπανίστασθαι.
ἂ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ ἔτι ἐπ' ἀμφοτέρω ἐχὼν καὶ δια- 3
σκοπῶν ἀνείχε, τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ οὐκ ἔφη ἀπάξειν
τὴν στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα οὐκ
ἀποδέχονται· ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀπελθεῖν. καὶ γὰρ ^{οὐκ ἂν} *ἔλθω*
οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφισέσθαι τε περὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τὰ πρά-
γματα ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὀρῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει
ἀκούσαντας γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν τις εὖ λέγων διαβάλλοι,
ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιω- 4
τῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶσιν ὥς ἐν
δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους τὰναντία βοήσεσθαι ὥς
ὑπὸ χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλθον. οὐκ οὖν
βούλεσθαι αὐτός γε ἐπιστάμενος τὰς Ἀθηναίων φύσεις ἐπ'
αἰσχρῇ τε αἰτίᾳ καὶ ἀδίκῳ ὑπ' Ἀθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον
ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας τοῦτο παθεῖν ^{ἰδίᾳ} *ἑπ' ἑαυ-*
τά τε Συρακοσίων ἔφη ὅμως ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι. ^{ἑπ' ἑαυ-} *ἑπ' ἑαυ-*

des Imperat., Object. — θαλασσοκρατούν-
των, sc. σφῶν, gen. abs. trotz des
in ἐπιτοχάσειν liegenden σφεῖς. Am
ähnlichsten 3, 13, 7, woselbst s. d.
Note. — καὶ ἦν γὰρ κτῆ. Ueb. die
Satzformation zu 1, 31, 2.

3. ἐν ἀμφοτέροις ἔχον, schwan-
kend, intransitiv. vgl. διὰ φυ-
λακῆς ἔχεν C. 8, 3. — ἀνέχε-
zogerte. v. 2, 18, 5. 8, 94, 2. —
σῶν, an ihnen, eigtl. gen. part.
abhäng. von ταῦτα. K. 47, 10, 10. —
μὴ αὐτῶν ψῆφ., ohne dass sie
es selbst beschlossen. — οὐ
τοὺς αὐτοὺς κτλ. Sinn: Diejei-
gen, welche über sie Beschluss
fassen, u. diejenigen, welche aus
eigener Anschauung der Dinge ur-
theilen würden, würden nicht die-
selben Personen sein. Es könnte
also, für unsre Auffassung deut-
licher, auch heissen: οὐ τοὺς
αὐτοὺς ψηφισῆσαι οἵπερ καὶ τὰ
πράγματα ὁράντες — γνώσκουσι.
— ὥσπερ καὶ αὐτοί. Ueb. den Nom.
26, 6, 68, 2. — ἐπιπύκνους find-
et sich erst wieder bei Spätern. —

ἐξ ὧν ἂν — διαβάλλοι. In der orat.
recta würde es heissen: ἐξ ὧν ἂν
— διαβάλλῃ. Der Optat. steht w
gen der orat. obl. Dass dann ἀν
beibehalten wird, geschieht ziem
selten. K. 54, 15, 4. — ἐν τούτων
ist schon in ἐξ ὧν enthalten, also
epanaleptisch gesetzt. v. 3, 64, 2
ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγα
θοί, ἀπὸ τούτων ἀφελείσθαι. Isokr.
Paneg. p. 85 T. οὐκ ἐν τούτων δι
καιῶν ἐστὶ σκοπεῖν τὴν βασιλείαν
δύναμιν ἐξ ὧν μεθ' ἑκατέρων γέ
γονεν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτοῖς ὑπερ ἑαυ
τῶν πεπολέμηκεν. Hinsichtl. des
Gedankens v. 3, 38.

4. καὶ vor τοὺς πλείους hat steigernde Kraft, *atque* = *atque adeo*. v. 68, 2 ἔχθροὶ καὶ ἔχθιστοι. 80, 4 τὸ ἥμιον μέλιστα καὶ πλέον. — καταπορόντες ohne Obj.: Ver-rath ühend, vgl. zu 1, 54, 2, 2, 8, 3. — *ἰδίᾳ*. Die von den Ath. drohende Strafe würde ihn δημολεῖα treffen. *οὐκ ἐν ποινῇ, ἀλλ' ἐν αἰτίᾳ* *οὐκ ἐν ποινῇ, ἀλλ' ἐν αἰτίᾳ*

5. ὅμως, näml. so schlimm auch ihre eigene Lage sei. —

ΕΠΙΧΥΡΩΚΕΘΕΩΝ (Berg Zerkel) μεταγενέστερον γινώσκων πρὸς τὸ πρῶτον ἐν τῷ ὄρει.
 ἀνὰ τὸν ὄρει / 38 π. ὄρει Ἀλφειοῦ, ὅπου νῦν ἐν τῷ ὄρει ἔστιν ὁ ὄρειος ὄρειος
 ὄρειος, ὅπου πρὸς τὸν ὄρειον ὄρειον. ΚΙΝΩΝΕΘΕΩΝ, ὁ ὄρειος ὄρειος.

χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας καὶ ἐν περιπολίοις ἅμα ἀναλίσκοντας καὶ ναυτικὸν πολὺν ἔτι ἐναντιὸν ἤδη βόσκοντας τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμυχανήσειν· δισχιλία τε γὰρ τάλαντα ἤδη ἀναλωκέναί καὶ ἔτι πολλὰ προσοφείλουν, ἣν τε καὶ ὅτιοῦν ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι τροφήν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα, ἐπικουρικά μᾶλλον ἢ δι' ἀνάγκης ὥσπερ τὰ σφέτερα ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι ὡς χρήμα προσκαθημένους, καὶ μὴ, χρήμασιν ὧν πολὺν κρείσσους εἰσί, δυνάμει κεραικῇ ἀπιέναι.

49. Ὁ μὲν Νικίας τσαυτὰ λέγων ἰσχυρίζετο, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις ἀκριβῶς, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι τὸ βουλούμενον τοῖς Ἀθηναίοις γίνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτόν· ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γούν ναυσὶν μᾶλλον ἢ ἐκείνους, ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποιεῖν ἢ ἐς τὴν Κατάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέφονται πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐκείνους βλάψουσι, ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ, ἢ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλον ἔστι, τοὺς ἀγῶνας

περιπολίων περιπολίοις. zu 3, 99. — δισχιλία τε VH. Vulg. ohne τέπαρεσκεύησιν. — 6. τρίβειν, zaudern. — ὧν VH. u. noch zwei Codd.: und nicht von denen, welchen sie an Geldmitteln weit überlegen seien, besiegt abziehen. Die Voranstellung des χρήμασιν ist durch die starke Betonung begründet. v. 2, 61, 4 τῆς ὑπαρχούσης δόξης — ὅστις μάλα κίε ἐλλείπει. Nach E. In der Vulg. χρήμασιν, ὡς, in der Randlesart eines Cod. χρήμασιν οἷς u. in dem von einem andern Cod. u. dem Schol. gebotenen χρήμασιν ὧ — eine von beiden letztern Lesarten billigt Madvig — missfällt die Verbindung von χρήμασι νικηθέντας. Erträglicher ist ὡς, wenn man mit Einigen das Komma auch dann vor χρήμασιν setzt.

49. 1. καὶ — ἀπανίστασθαι Er-läuterung von τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις. — Nach αὐτόθι hat die Vulg. (auch VH.) ein müßiges πού, das viele gute Codd. richtig auslassen. — τὸ βουλόμ. Der Artik. weist auf 28, 2 zurück. — μᾶλλον — κρατηθεῖς. Ich habe jetzt die Lesart v. VH u. noch eines guten Cod. aufgenommen mit Einfügung des unentbehrlichen μᾶλλον. Aehnlich v. Velsen, nur μᾶλλον nach ἅμα setzend. So hat man, wenn auch in etwas breitem Ausdr., wenigstens den erforderlichen Sinn. Die Vulg. mit fast allen Hh. offenbar corrupt: ἢ πρότερον θαρσέσει κρατηθεῖς. 2. τρίβειν αὐτούς. Da τρίβειν jedenfalls intrans. zu fassen ist, wie 48, 6, so müsste αὐτούς für σφᾶς stehen, was nicht anzunehmen. Kr.

ἀλλ' αὐτοῦ ὥς τάχιστα καὶ ἐν ᾧ σφίσι ξυμφέροι ἀναγκάσαι
αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν ναὺς ἐπλήρουν καὶ ἀνεπαιρῶντο
ἡμέρας ὅσαι αὐτοῖς ἐδόκουν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς
ἦν, τῇ μὲν προτεραΐᾳ πρὸς τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων προσέβαλ-
λον, καὶ ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὀπι-
τῶν καὶ τῶν ἱππέων κατὰ τινὰς πύλας, ἀπολαμβάνουσί τε τῶν
ὀπλιτῶν τινὰς καὶ τρεψάμενοι καταδιώκουσιν· οὔσης δὲ στε-
νῆς τῆς ἐσόδου οἱ Ἀθηναῖοι ἵππους τε ἐβδομήκοντα ἀπολλύ-
ουσι καὶ τῶν ὀπλιτῶν οὐ πολλούς.

52. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακοσίων· τῇ δ' ὕστεραίᾳ ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλεύουσιν οὐ-
σαις ἕξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τεῖχη
ἐχώρουν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγον ναυσὶν ἕξ καὶ ὀγδοή-
κοντα καὶ προσμύζαντες ἐνανμάχουν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα 2
ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ βουλόμενον περι-
κλήσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων καὶ ἐπεξαγαρόντα τῷ πλῶ
πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακοσῖοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι τὸ μέσον προῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι καὶ κεῖ-
νον ἐν τῷ κοίλῳ [καὶ μυχῶ] τοῦ λιμένος καὶ αὐτόν τε διαφθεί-
ρουσι καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένας· ἔπειτα δὲ καὶ
τὰς πάσας ἤδη ναῦς τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἔξεσθ-
θουν ἐς τὴν γῆν.

53. Ὁ δὲ Ἰνύλιππος ὁρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικω-
 μένας καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ξαντῶν στρατοπέδου
 καταφερομένας, βουλόμενος διαφθεῖρειν τοὺς ἐκβαίνοντας
 καὶ τὰς ναῦς ῥᾶον τοὺς Συρακοσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς φι-
 λίας οὔσης, παρεβόηθει ἐπὶ τὴν χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς
 στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοὶ (οὔτοι γὰρ ἐφύλασσον τοῖς 2

ἀπολαύ- *μαρτυρῶντες*
 βύσει 2. ἀντειρῶντο. zu C. 7, 4. —
 προτεταία V. nebst andern Hh. mit
 der Vulg. Die sonst besten Hh.
 ἀντειρῶν, was And. vorziehn. Jenes
 hat neuerdings vertheidigt Hünnekes
 in a. O. S. 47. Das entspr. τῇ δ'
 ὑστεραία folgt 52, 1. — ἀπολλύνουσι.
 Ueb. die Flexion zu 4, 25, 5.

52. 2. *καὶ* erneuert das bereits vor dem Zwischensatze stehende Obj. Eben so *αὐτῷ* 4, 93, 2. *αὐτόν* 2, 62, 1 u. mit einem Wechsel des Casus *αὐτῶν* 6, 82, 2.

wechsel des *Casus autōr* 6, 82, 2. melischen Sumpf.
ἐπεξέειπε τὴν φωνὴν αὐτῆς καὶ ὅς, beeinflusst, in der Druck* Druck

— ἐπισπομένας. Ueb. die Stellung zu 1, 11, 3. — ἤδη ναῦς V. Vulg. ναῦς ἤδη. Eben so ist ἤδη eingeschoben „8, 26, 1 περὶ δελήην ἤδη ὄψιαν. 8, 56, 4 ἐν τῇ τρίτῃ ἡδη ἐννόω.“ P.

53. 1. ἐαυτῶν i. e. τῶν Ἀθ. — ἀρλούμενος. Hiervon hängt zuerst ἐαυτῶν ein blosser Inf. u. dann ein Acc. c. ἐαυτῶν 2. Inf. ab. zu 59, 2. — φίλιας, von ἐφίλησαν Βεφρενδεται besetzt. — ἐπὶ τὴν κλῆην. Dieser Hafendamm war ἐπὶ τὴν zwischen dem Meere u. dem lysi-
meleischen Sumpf.

05 Kupferzeit, in der Druck*-Zeit
Tugayev in der Kupferzeit (VI 88, 6, 1032)

How
Lips
Lips

Ἀθηναίους ταύτη) ὀρώντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκ-
 βοηθήσαντες καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις τρέπουσι καὶ
 ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην.
 3 ὕστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν
 Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες
 καὶ δεισάντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς
 αὐτοὺς καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν καὶ ὀπλίτας τε οὐ πολλοὺς
 ἀπέκτειναν καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ
 ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον, δυοῖν δὲ δεούσας εἰκοσιν
 4 πάντας ἀπέκτειναν. καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐμπρῆσαι βουλόμενοι
 ὀλκάδα παλαιὴν κληματίδων καὶ δαδὸς γεμίσαντες (ἦν γὰρ
 del. Bothe ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους ὁ ἄνεμος οὐριος) ἀφείδαν [τὴν ναὺν] πύρ
 ἐμβαλόντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δεισάντες περὶ ταῖς ναυσὶν
 ἀντεμνηχανήσαντό τε σβεστήρια κωλύματα καὶ παύσαντες τὴν
 φλόγα καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν ὀλκάδα τοῦ κινδύνου
 ἀπηλλάγησαν.

54. Μετὰ δὲ τοῦτο Συρακοσίοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας
 τροπαῖον ἔστησαν καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως
 τῶν ὀπλιτῶν, ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβον, Ἀθηναῖοι δὲ ἥς
 τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποίησαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην
 καὶ ἥς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

λαμπρῶς κινῶν 55. Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συρακοσίοις λαμπρῶς
 ἦδη καὶ τοῦ ναυτικοῦ (πρότερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς μετὰ
 τοῦ Δημοσθένους ναῦς ἐπελθούσας) οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ
 δὴ ἀθυμίας ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ
 2 μελῶν ἐτι τῆς στρατείας ὁ μετάμελος. | πόλεσι γὰρ ταύταις
 μόναις δὴ
 Tap. Ak. + μόναις ἦδη ὁμοιοτρόποις ἐπελθόντες, δημοκρατουμέναις τε,
 ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσαις,

3. καὶ δεισάντες, und zwar weil
 sie fürchteten. zu 1, 1, 1.

4. δαδὸς collectiver Singul. zu
 2, 4, 2. — σβεστήριος findet sich
 erst wieder bei Späteren. — τὸ μὴ
 προσελθεῖν. Auch beim stubstan-
 tivierten Inf. wird das sog. pleo-
 nastische μὴ gebraucht. zu 2, 49, 6.

54. Συρακοσίοι V. Vulg. οἱ Συρ.
 τῆς ἄνω κτέ. meint den 51, 2
 beschriebenen Kampf, wie auch
 (indem er aus der erwähnten Erbeutung der
 Pferde hervorgeht,

55. 1. ἐπελθούσας. Ueb. die Stel-
 lung zu 1, 11, 3. — τῆς στρατείας
 A. Portus. Die Codd. στρατιᾶς. zu
 1, 3, 5. στρατείας (Ap. Ar. 1326 Br. H. 1917. 2. 494)

2. πόλεσι ohne Art., weil es prä-
 dicativ ist: als die einzigen
 gleichartigen Staaten. Zur
 Sache v. 8, 96, 5. — αὐτοί. Ueb.
 den Nom. zu 6, 68, 2. — μεγέθη.

Der Plur. ist auffallend, weil Thuk.
 sonst nur den Sing. des Wortes
 gebraucht (auch von mehrern
 Städten 1, 2, 2). Viell. ist ναυσὶ
 ὁ πλοῦτος ὁ δὲ πλοῦτος ἀνέκδοτος, ἡ δὲ πλοῦτος ἀνέκδοτος.

οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν οὔτε ἐκ πολιτείας τι μεταβολῆς τὸ ἔτι [μετα-
 διάφορον αὐτοῖς ᾧ προσήγοντο ἄν, οὔτ' ἐκ παρασκευῆς πολλῶ *β. α. λ. η. ε.]* *β. α. λ. η. ε.]* *β. α. λ. η. ε.]*
 κρείσσους, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τὰ τε πρὸ αὐτῶν ἡπό-
 ρουν καὶ ἐπειδὴ γε καὶ ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ ἂν
 ᾔοντο, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἔτι.

56. Οἱ δὲ Συρακόσιοι τὸν τε λιμένα εὐθὺς παρέπλεον
 ἀδεῶς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διεννοοῦντο κλησεῖν, ὅπως μηκέτι,
 μηδ' εἰ βούλιντο, λάθοιεν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύσαντες.
 οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοῖ σωθῆναι μόνον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ^{2. 2. 2.}
 ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι, νομίζοντες, *κωλύουσιν τὸν*
 ὅπερ ἦν, ἀπὸ τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέκτετρα τὰ *ἐκπλεύσαντες*
 πράγματα εἶναι, καὶ εἰ δύναιντο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ
 τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφί-
 σιν ἐς τοὺς Ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι· τοὺς τε γὰρ ἄλ-
 λους Ἕλληνας εὐθὺς τοὺς μὲν ἐλευθεροῦσθαι, τοὺς δὲ φόβου
 ἀπολύεσθαι (οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον
 Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕστερον ἐπενεχθήσομενον πόλεμον
 ἐνεργεῖν), καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἷτιοι εἶναι ὑπὸ τε τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθήσεσθαι. *ἐπὶ πολλῶν*
 καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατὰ τε ταῦτα καὶ ὅτι οὐχὶ Ἀθηναίων ^{3. 2. 2.}
 μόνον περιερίγνοντο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν ξυμμάχων, *ἐπὶ τῶν ἐ-*
κεί ἐπὶ πόλιν
ἐπὶ πόλιν
ἐπὶ πόλιν
 εἰς αὐτοὺς αὐτοὶ αὖ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμμοθησάντων
 σφίσιν, ἡγεμόνες τε γενόμενοι μετὰ Κορινθίων καὶ Λακεδαι-
 μονίων, καὶ τὴν σφετέραν πόλιν ἐμπαρασχόντες προκινδυνεύ-
 σαι τε καὶ τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες. ἔθνη γὰρ ^{4. 2. 2.}

καὶ ἵπποις καὶ μεγέθει, was viele,
 darunter die sonst besten Hh. ha-
 ben, u. dann nach Dukers Conj.
 ἰσχυροῦσαι zu lesen. — ἐκ verb.
 mit μεταβολῆς. — οὔτε τι τὸ διά-
 φορον ist wohl mit Kr. zu fas-
 sen wie οὐδὲν τὸ διάφορον. Zur
 Sache: die Ath. hatten hier nicht
 den Vorthail, wie wenn sie sonst
 oligarchische Staaten angriffen,
 wo der Demos schon von vorn
 herein auf ihrer Seite stand. —
 προσήγοντο ist Med. — κρείσσους,
 sc. ὄντες, was V. hinzufügt; doch
 s. zu 3, 69, 1. Das obige οὐ δυνά-
 μενοι ἐπενεγκεῖν ist vorangestellt,
 ohne doch beiden Gliedern gemein-
 sam zu sein: zu 1, 16. — πρὸ αὐτῶν,
 vor der letzten Seeschlacht.

56. 2. κωλύσωσι, sc. σωθῆναι. —
 ἀπὸ τῶν παρόντων, nach dem
 bereits Errungenen. — ἐλευ-
 θεροῦσθαι. Ueb. das Präsens zu 1,
 127, 1. — καὶ αὐτοὶ — θαυμασθή-
 σεσθαι noch immer abhäng. vom
 obigen νομίζοντες.

3. καὶ — δέ. zu 1, 132, 4. —
 ἄλλων. zu 2, 14, 1. — μόνον nach
 αὐτοὶ ist eben so wenig anstössig
 als vorher nach Ἀθηναίων. zu 6,
 55, 1. Auch der Gedanke hat nichts
 Auffallendes: die Grossartigkeit des
 Kampfes zeigt sich darin, dass auf
 beiden Seiten eine ganze Menge
 verbündeter Staaten stritten. —
 προκινδυνεύσαι τε. Hyperbaton von
 τέ, wie häufig. — καὶ — προκό-
 ψαντες, und das Seewesen

περὶ πλεονεξίας ἀνὰ τὴν ἀνακλῆσιν

[πλὴν γε δὴ] πλείστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνηλθε, πλήν γε δὴ τοῦ τοῦ ξυμπαντοῦ ξυμπαντος λόγου τοῦ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρὸς τὴν Ἀθηναίων (ξυνεστῶτες πόλιν καὶ Λακεδαιμονίων.

οὐκ ὀλίγους [τοῦ] 57. Τοσοῖδε γὰρ ἐκάτεροι ἐπὶ Σικελίαν τε καὶ περὶ Σικελίας τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν ἐλθόντες, τοῖς δὲ συνδιασώσοντας, ἐπὶ Συρακούσας ἐπολέμησαν, οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ ξυγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἐκάστοις τῆς ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκη ἔσχευ. Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Ἀωριέας Συρακοσίους ἐκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ νομίμοις ἐτι χρώμενοι Λήμνιοι καὶ Ἰμβριοι καὶ Αἰγινῆται, οἱ τότε Αἰγιναν εἶχον, καὶ ἐτι Ἑστιαῖς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ Ἑστίασαν οἰκοῦντες 3 ἄποικοι ὄντες ξυνεστράτευσαν. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ δ' οἱ καὶ μισθο-

einen grossen Schritt vorwärts gebracht hatten. 4, 60, 2 τῆς ἀρχῆς προκοπόντων ἐκείνοις, „sed quemadmodum non solum μετέχειν τινός, sed etiam μετέχειν μέρος τινός et similia dici constat (cf. Matth. Gr. §. 325 adn. 1.), ita non dubitamus quin προκοπτειν τινός et μέρος τινός recte dicatur.“ P. Madvig will, oben mit Kr. μόνον lesend, nach μέρος ein Komma setzen u. προκοπ. mit ἀλλὰ — σφίσις verbinden — eine schwerl. zulässige Härte.

4. ἐπὶ nicht gegen, sondern nach. — πλὴν κτλ. erklärt der Schol.: πλὴν γε δὴ οὐ τοσαῦτα, ὅσα πρὸς Ἀθηναίους καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐνεμήθη. Also wörtl.: mit Ausnahme allerdings der gesammten Berechnung, Summe von Verbündeten, die in diesem Kriege auf den Staat der Ath. und den der Lak. kam.

57. 1. τὲ καί, vel — vel. — ἐπὶ Συρακούσας ἐπολ. prägnanter Ausdruck, indem der Begriff der Bewegung (ξυνελθόντες) unterdrückt wird. zu 37, 3. v. 4, 57, 4. 6, 4, 1. ἐπὶ, nach. — ἐκάστοις — ἀνάγκη ἔσχευ ist die handschriftl. noch am besten begründete Lesart, wie-

wohl ἀνάγκη nur in einem oder zwei Codd. steht, die übrigen falsch ἀνάγκη oder ἀνάγκης haben. Herod. 7, 188, 2 sagt zwar τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμον, allein da Thuk. ἔχειν in Verbindung mit dem Genet. der Beziehung sonst überall nur persönlich gebraucht, so dürfte ἕκαστοι aus zwei Codd. u. ἔσχευ mit der Vulg. zu lesen sein. And. ziehen ἕκαστος — ἔσχευ vor. τῆς ξυντυχίας, „rückssichtlich des Zusammentreffens, der Theilnahme am Kampfe für die Einen oder die Andern.“ K.

2. αὐτοῖς von τῇ αὐτῇ abhäng. — Λήμνιοι καὶ Ἰ. zu 3, 5, 1. — Αἰγινῆται. 2, 27, 1. — Ἑστιαῖς. 1, 114, 3. — ξυνεστράτευσαν. „Hic memorabilia leguntur exempla imperfecti et aoristi de eadem re positorum“ (P.). Doch ist darum nicht zu meinen, dass die Tempora ihre wirkliche Bedeutung vermischten.

3. εἰσὶ δ' οἱ καί, die Vulg., in V. u. mehreren and. Codd. befindl., übereinstimmend mit 1, 23, 2. 7, 13, 2, ist mit Unrecht von den neuern Herausgg. nach einigen nur in den frühern Büchern vorzüglichen Codd. in εἰσὶ δὲ καὶ οἱ geändert worden.

φόροι ξυνεστράτεον. καὶ τῶν μὲν ὑπηκόων καὶ φόρου ὑπο- 4
 τελῶν Ἑρετριῆς καὶ Χαλκιδῆς καὶ Στυρῆς καὶ Καρύστιοι ἀπ’
 Εὐβοίας ἦσαν, ἀπὸ δὲ νήσων Κεῖοι καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι,
 ἐκ δ’ Ἰωνίας Μιλήσιοι καὶ Σάμιοι καὶ Χίοι. τούτων Χίοι οὐχ
 ὑποτελεῖς ὄντες φόρου, ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι ξυνέ-
 σποντο. καὶ τὸ πλεῖστον Ἴωνες ὄντες οὗτοι πάντες καὶ ἀπ’
 Ἀθηναίων πλὴν Καρυστίων (οὗτοι δ’ εἰσὶ Δρύοπες), ὑπή-
 κοοι δ’ ὄντες καὶ ἀνάγκη ὅμως Ἴωνές γε ἐπὶ Δωριέας ἡκο-
 λούθουν. πρὸς δ’ αὐτοῖς Αἰολῆς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ 5
 οὐ φόρῳ ὑπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ Αἰνιοὶ ὑποτελεῖς. οὗτοι
 δὲ Αἰολῆς Αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι Βοιωτοῖς τοῖς μετὰ Συρακο-
 σίων κατ’ ἀνάγκην ἐμάχοντο, Πλαταιῆς δὲ καὶ ἄντικρος Βοιω-
 τοὶ Βοιωτοῖς μόνον εἰκότως κατὰ τὸ ἐχθός. Ῥόδιοι δὲ καὶ 6
 Κυθήριοι, Δωριῆς ἀμφοτέρω, οἱ μὲν Λακεδαιμονίων ἄποικοι, Δωριῆς Δωρι-
 Κυθήριοι, ἐπὶ Λακεδαιμονίους τοὺς ἅμα Γυλίπῳ μετὰ Ἀθη-
 ναίων ὅπλα ἐπέφερον, Ῥόδιοι δέ, Ἀργεῖοι γένος, Συρακοσίους
 μὲν Δωριεῦσι, Γελώοις δὲ καὶ ἀποίκους ἑαυτῶν οὔσι, μετὰ
 Συρακοσίων στρατευομένοις, ἡναγκάζοντο πολεμεῖν. τῶν τε 7

4. ἀπὸ δὲ νήσων meint die Kykladen. — τούτων Χίοι κτ. berichtet das eben Gesagte. Zur Sache 6, 85, 2 *ἐξηγουμένα Χίους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν παροχῇ αὐτόνομους*. Diese Stelle übersieht Madvig, wenn er den Chiern die Autonomie abspricht u. hier αὐτόνομοι tilgt. — τὸ πλεῖστον, der Hauptmasse nach. — ἀπ’ Ἀθηναίων, Colonien der Ath. zu 6, 76, 3 ὅσοι ἀπὸ σφῶν ἦσαν. — ὅμως Ἴωνές γε, doch wenigstens als Ioner. γέ V. Vulg. fehlerhaft τέ.

5. Μηθυμναῖοι. zu 6, 85, 2. — Βοιωτοῖς τοῖς Conj. von Lindau für Βοιωτοῖς. Ohne τοῖς würde μετὰ Συρ. ganz sinnwidrig zu ἐμάχοντο gehören. — καὶ ἄντικρος. Ich habe jetzt meine eigene Conj. in den Text gesetzt, die paläographisch kaum eine Aenderung des überlieferten *καταντικρὺ* zu nennen ist. Letzteres halte ich für falsch, weil — so trefflich die epische Phrase *ἀντικρὺ μάχεσθαι* sein mag — hier ein solches locales Adv. ganz müßig, ja unge-

reimt ist, wie denn auch bei *πολεμεῖν* §. 6 u. wieder bei *μάχεσθαι* §. 3 sich kein ähnlicher Zusatz findet, ganz besonders aber weil die erforderliche Steigerung zum Vorherg. u. die Uebereinstimmung mit §. 7 *Κερνηραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορίνθιοι σαφῶς*, wo das Sachverhältniss vollkommen dasselbe ist, fehlt. *ἄντικρος*, geradezu, ist eben das, was wir nöthig haben. Thuk. gebraucht es noch an sechs St. (nie *καταντικρὺ*), Demosth. verbindet es mit *σαφῶς* u. die Grammat. erklären es durch *φανερῶς*, *διαρρηθῆναι*. — κατὰ τὸ ἐχθός V. u. and. Codd. Sonst κατ’ ἐχθός oder κατὰ ἐχθός.

6. *Κυθήριοι* der Deutlichkeit wegen wiederholt. zu 6, 57, 4. Von ihrer Unterthänigkeit 4, 54, 2. 3. 57, 4. — *ἐπέφερον* V., m. E. besser als die Vulg. *ἔφερον*. v. 5, 18, 4. 47, 2. 49, 1. (Poppo irrt in der Unterscheidung der Bedeutungen). — Ῥόδιοι δέ. Sie hatten 700 Schleuderer gestellt: 6, 43. — Γελώοις — ἀποίκους. 6, 4, 3.

περὶ Πελοπόννησον νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύν-
θιοι αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργό-
μενοι, ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν οἱ Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο·
Κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριῆς ἀλλὰ καὶ Κορινθιοὶ σαφῶς
ἐπὶ Κορινθίους τε καὶ Συρακοσίους, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες,
τῶν δὲ ξυγγενεῖς, ἀνάγκη μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει
8 δὲ κατὰ ἔχθος τὸ Κορινθίων οὐχ ἦσσαν εἴποντο. καὶ οἱ Μεσ-
σήνιοι νῦν καλούμενοι ἐκ Ναυπάκτου καὶ ἐκ Πύλου τότε ὑπ'
Ἀθηναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι
Μεγαρέων φυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγαρεῦσι Σελινουντίοις οὔσι
9 κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. τῶν δὲ ἄλλων ἐκούσιος μᾶλλον ἢ
στρατεία ἐγίνετο ἥδη. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ οὐ τῆς ξυμμαχίας
ἐνεκα μᾶλλον ἢ τῆς Λακεδαιμονίων τε ἔχθρας καὶ τῆς παραν-
τίκα ἕκαστοι ἰδίας ὠφελίας Δωριῆς ἐπὶ Δωριέας μετὰ Ἀθη-
ναίων Ἰώνων ἠκολούθουν, Μαντινῆς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων
μισθοφόροι, ἐπὶ τοὺς αἰεὶ πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους
εἰσθότες ἰέναι, καὶ τότε τοὺς μετὰ Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρ-
κάδας οὐδὲν ἦσσαν διὰ κέρδος ἠγούμενοι πολεμίους, Κρήτες
δὲ καὶ Αἰτωλοὶ μισθῷ καὶ οὗτοι πεισθέντες· ξυνέβη δὲ τοῖς
Κρησὶ τὴν Γέλαν Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκιοις,
10 ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἐκόντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν. καὶ
Ἀκαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλεόν Δημοσθένους
φιλία καὶ Ἀθηναίων εὐνοία ξύμμαχοι ὄντες ἐπεκούρησαν.
11 καὶ οἷδε μὲν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὀριζόμενοι· Ἰταλιωτῶν δὲ

7. Κερκυραῖοι. Ueber ihr Ver-
hältniss 1, 25 ff. — ἀνάγκη — εὐ-
πρεποῦς, anstandshalber mussten
sie ihre Theilnahme als eine er-
zwungene erscheinen lassen; denn
die öffentliche Meinung missbilligte
einen freigewählten Kampf der
Colonie gegen die Metropole ent-
schieden.

8. οὐ πολλοί, 120 nach 6, 43. —
Μεγαρεῦσι κτ., mit den Selinun-
τιern, welche Megareer sind.
Durch die gewählte Stellung wird
das Auffallende, dass Megareer
gegen Megareer kämpften, recht
betont. Aus demselben Grunde ist
Ἀλοεῦσι vorangestellt. vgl. zu 6,
18, 6. — ξυμφορὰν, das Exil.

9. ἥδη dient die Eintheilung zu

markieren: jetzt, von hieran
kommen die Freiwilligen. v. 2, 96,
3. — Ἀργεῖοι. Von der Theilnahme
der Argeier, Mantineer u. Kreter
6, 43. — ἕκαστοι eingeschoben, um
mit ἰδίας zusammenzurücken. v. 6,
69, 3 τῆς ἰδίας ἕκαστος τὸ μὲν αὐ-
τίκα σωτηρίας. 7, 70, 7 τὴν οἰκίαν
ἐκάστος πατρίδα. Lat. eben so:
suae quisque salutis causa. — μι-
σθοφόροι prädicativ. — τοὺς αἰεὶ
verb. mit ἀποδεικνυμένους. — εἰσθ.
ἰέναι V., besser als die Vulg. ἰέναι
εἰσθ. — ξυγκτίσαντας. 6, 4, 3. —
ἐκόντας V. Vulg. ἄκοντας, was we-
der mit dem obigen ἐκούσιος μάλ-
λον noch mit μετὰ μισθοῦ stimmt.

10. Ἀκαρνάνων. 31, 5. — τὸ δὲ
πλεόν hier: magis.

Θούριοι καὶ Μεταπόντιοι, ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε στασιω-
τικῶν καιρῶν κατελιμμένοι, ξυνεστράτεον, καὶ Σικελιωτῶν
Νάξιοι καὶ Καταναῖοι, βαρβάρων δὲ Ἑγεσταῖοι, οἵπερ ἐπηγά-
γοντο, καὶ Σικελῶν τὸ πλεόν, καὶ τῶν ἔξω Σικελίας Τυρσηνῶν
τέ τινες κατὰ διαφορὰν Συρακοσίων καὶ Ἰάπυγες μισθοφόροι.
τοσάδε μὲν μετὰ Ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτεον.

58. Συρακοσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν Καμαριναῖοι μὲν ὁμο-
ροι ὄντες καὶ Γελῶι οἰκοῦντες μετ' αὐτούς, ἔπειτα Ἀκραγαν-
τίνων ἡσυχάζοντων ἐν τῷ ἐπέκεινα ἰδρυμένοι Σελινούντιοι.
καὶ οἶδε μὲν τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον 2
νεμόμενοι. Ἱμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν πόντον
μορίου, ἐν ᾧ καὶ μόνοι Ἕλληνες οἰκοῦσιν, οὗτοι δὲ καὶ ἐξ
αὐτοῦ μόνοι, ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν Σι- 3
κελίᾳ τοσάδε, Λωριῆς τε καὶ [οἱ] αὐτόνομοι πάντες, ξυνεμά-
χουν, βαρβάρων δὲ Σικελοὶ μόνοι ὅσοι μὴ ἀφίστασαν πρὸς
τοὺς Ἀθηναίους. τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων Λακεδαιμό-
νιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην παρεχόμενοι, νεοδαμῶδεις δὲ
τοὺς ἄλλους καὶ Εἰλωτας (δύναται δὲ τὸ νεοδαμῶδες ἐλεύθε-
ρον ἤδη εἶναι), Κορίνθιοι δὲ καὶ νανσί καὶ πεζῶ μόνοι παρα-
γενόμενοι καὶ Λευκάδιοι καὶ Ἀμπράκιῳται κατὰ τὸ ξυγγενές,
ἐκ δὲ Ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων ἀποσταλέντες
καὶ Σικυνῶνιοι ἀναγκαστοὶ στρατεύοντες καὶ τῶν ἔξω Πελο-
ποννήσου Βοιωτοί. πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ Σι- 4

11. τοιαύταις, sc. ὥστε ξυστρα-
τεύειν. — τότε. 33, 6, wo indess
nur von Unruhen in Thurii die
Rede ist. — κατελιμμένοι Conj.
von Reiske, auch als Var. in einem
Cod., für κατελιμμένων, was als
gen. absol. hier sehr unwahrsch.
ist, weil jeder Leser es zunächst
falsch auf Ἰταλιωτῶν beziehen
würde. Die hier den Genet. ver-
theidigen, müssen consequent auch
6, 7, 2 ἐξελθόντων beibehalten u.
7, 50, 2 ἀπενεχθέντων aufnehmen.
vgl. E. — Νάξιοι καὶ Κατ. 6, 50,
3. 51. — βαρβάρων. 6, 2, 3. —
Σικελῶν. 6, 88, 4. — Τυρσηνῶν. 6,
88, 6. 103, 2. — Ἰάπυγες. 7, 33, 4.

58. 1. Ueb. die Theilnahme der
Kamarinäer, Geloer u. Selinuntier
6, 67, 2. 7, 1. 33, 1. 2.

2. τετραμμένον. Ueb. die Stel-
lung zu 1, 11, 3. — Ἱμεραῖοι. 7, 1.

3. οἱ αὐτόνομοι ist fehlerhaft, es
kann aber m. E. noch leichter aus
οἱ αὐτοὶ αὐτόνομοι entstanden sein
als aus dem blossen αὐτόνομοι. —
ὅσοι μὴ ἀφίστασαν. 6, 88, 3. 4. —
Λακεδαιμόνιοι. Das Genauere über
die Streitkräfte dieser u. der Fol-
genden: 6, 104, 1. 7, 19, 3. 4. —
δύναται, bedeutet. zu 1, 141, 1.
Ueb. νεοδαμῶδης zu 5, 34, 1. —
μόνοι, sie allein sandten Schiffe
und Landtruppen. — κατὰ τὸ ξυγ-
γενές. Beide waren, wie Syrakus,
Colonien von Korinth. — ἀναγκα-
στοί, gewiss in Folge der ihnen
vor vier Jahren aufgedrungenen
Oligarchie: 5, 81, 2.

4. πρὸς, im Verhältniss zu.

κελιῶται αὐτοὶ πλῆθος πλέον κατὰ πάντα παρέσχοντο, αἵτε μεγάλας πόλεις οἰκοῦντες· καὶ γὰρ ὀπλῖται πολλοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος ἄφθονος ξυνελέγη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὐτοῖς, ὡς εἰπεῖν, τοὺς ἄλλους Συρακόσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαντο διὰ μέγεθός τε πόλεως καὶ ὅτι ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

59. Καὶ αἱ μὲν ἐκατέρων ἐπικουραὶ τοσαύδε ξυνελέγησαν, καὶ τότε ἤδη πᾶσαι ἀμφοτέροις παρήσαν καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδετέροις ἐπῆλθεν.

- 2 Οἱ τε οὖν Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσις εἶναι ἐπὶ τῇ γεγεννημένῃ νίκη τῆς ναυμαχίας ἐλεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν τῶν Ἀθηναίων τοσούτου ὄν, καὶ μηδὲ καθ' ἕτερα αὐτούς, μήτε διὰ θαλάσσης
3 μήτε τῷ πεζῷ, διαφυγεῖν. ἔκληγον οὖν τὸν τε λιμένα εὐθύς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν ὀρμίζοντες, καὶ τᾶλλα, ἣν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήσωσι, παρεσκευάζοντο, καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόουν.

60. Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τὴν τε ἀποκλήσιν ὀρῶσι καὶ τὴν
2 ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθημένοις βουλευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνελθόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλλων καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον (προπέμψαντες γὰρ ἐς Κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι ἀπείπον μὴ ἐπάγειν) οὔτε τὸ λοιπὸν ἔμελλον ἔξειν, εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβουλευσάντο τὰ μὲν τεῖχη τὰ ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπολαβόντες διατειχίσματι ὅσον

Eben so im folg. Satze. — ὁ ἄλλος V. Vulg. ohne ὁ. — μέγεθός τε V. und einige and. Codd. Vulg. ohne τέ.

59. 1. καὶ τότε κτέ. Darum sind sie hier gerade aufgezählt.

2. οὖν knüpft an C. 56 wieder an. — αὐτοὺς διαφυγεῖν. So folgt 53, 1 auf βουλόμενος zuerst der blossе Inf. u. dann der Acc. c. Inf. vgl. 8, 8, 3 u. zu 1, 62, 3.

3. ἔκληγον, begannen zu sperren. Die Ausführung erforderte nach Diod. 13, 14 drei Tage. —

πλαγίαις, quergestellt. — ὀλίγον κτέ. zu 87, 6, *si. fallen einbezogen auf die ganze*

60. 1. βουλευτέα. zu 1, 72, 1.

2. καὶ οἱ ταξίαρχοι. Also ein grosser, ausserordentl. Kriegsrath; denn die frühern Berathungen waren nur von den Feldherren allein gepflogen worden: 6, 47 ff. 7, 43, 1. 48, 1. 50, 3. — τὰ τεῖχη *u. d. h. d. h.* τὰ ἄνω, den oberen, am weitesten vom Meere entfernten Theil der Einschliessungsmauer. — ἀπολαβόντες — γενέσθαι, „quam muro interiecto interceptissent (s. conclusissent) quam minimum loci posset *so klein, wie nur möglich*“

59. 3, 60. 1-4, 65.

2 λόγος (zu p. 150 Thuc. c. 59) bildet eine neue τὰ ξίς, unterirdische) unterirdische

οἶον τε ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενούσιν ἱκανὸν
γενέσθαι, τοῦτο μὲν φρουρεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου περὶ τὰς
ναῦς ἀπάσας, ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλοώτεραι, πάντα
τινὰ ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι, καὶ διανανμαχήσαντες, ἣν μὲν
νικῶσιν, ἐς Κατάνην κομίζεσθαι, ἣν δὲ μὴ, ἐμπρήσαντες τὰς
ναῦς περὶ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ἢ ἂν τάχιστα μέλλωσι τι-
νος χωρίου ἢ βαρβαρικοῦ ἢ Ἑλληνικοῦ φιλίου ἀντιλήψεσθαι.
καὶ οἱ μὲν, ὥς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν· ἕκ τε γὰρ 3
τῶν ἄνω τευχῶν ὑποκατέβησαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας,
ἀναγκάσαντες ἐσβαίνειν ὅστις καὶ ὁποσοῦν ἐδόκει *ἡλικίας* *sect. v. He-*
metechu *metechu* ἐπιτηδεῖος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθησαν νῆες αἱ πᾶσαι 4
δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν· τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλοὺς καὶ
ἀκοντιστάς τῶν τε Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον
καὶ τᾶλλα ὥς οἶόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας
ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἐτοῖμα ἦν, ὁρῶν 5
τοὺς στρατιώτας τῷ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρα-
τηθῆναι ἀθυμοῦντας καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὥς
τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν, ξυγκαλέσας ἅπαντας
παρεκελεύσατό τε πρῶτον καὶ ἔλεξε τοιαύδε.

61. „Ἄνδρες στρατιῶται Ἀθηναίων τε καὶ τῶν ἄλλων
 ξυμμάχων, ὁ μὲν ἄγων ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται,
 περὶ τε σωτηρίας καὶ πατρίδος ἐκάστοις οὐχ ἥσσον ἢ τοῖς
 πολεμίοις· ἦν γὰρ κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσίν, ἔστι τῷ τὴν
 ὑπάρχουσάν που οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρὴ
 οὐδὲ πάσχειν ὅπερ οἱ ἀπειροτάτοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ τοῖς πρώ-

... *sufficere*." P. — ἀσθενούσιν V. Vulg. ἀσθενέειν, das 75, 3 ohne Variante steht, wo es schwerlich etwas Anderes als die Kranken bedeuten kann. — ἀπάσας V. Vulg.

bedeuten kann. — ἀνάσας V. Vulg.
πάσας, *mußten sie auch in ihren Plänen*
ἀνὰ πᾶσαν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκείνου
ἐκείνου 5, 27, 1. ὑποκαταβὰς ἀπὸ πύργου
ἐκείνου 4. 88 — διαβολὰς, bei einem
ἀνὰ von der Noth eingegebenen
ἰσχυρὸν und derartigen Plane. ἀνὰ
καὶ οὕτως so gebraucht 1, 61, 3 u. a.
ἀνὰ ἀναγὰτο als Fem. auch 1, 2, 2.
καὶ οὕτως weist auf die vorher er-
wähnte Benennung der Schiffe
ἀνὰ auch mit Landtruppen zurück, wo-
durch die Kampftat eine ganz an-
dere werden mußte, als sie die

Ath. seit lange gewohnt waren.
v. 62, 2. And. nehmen ἀναγινωσκον
als Neutr. u. erklären: bei der Noth-
lage u. solcher (so verzweifelter)
Gesinnung. τοὶ ἑταῖροι παρατρέφονται, καθ

61. Die beiden folg. Reden fassen in kräftigen Sätzen Alles zusammen, was den Muth und das Selbstvertrauen der Truppen zu heben geeignet war. Unmittelbar vor die furchtbare Katastrophe gestellt, haben sie, wie oft ein Chorgesang in der Tragödie, die Bedeutung eines retardierenden Motivs.

1. τῶν ἄλλων ξυμμάχων, der Bundesgenossen andererseits.
zu 2, 14, 1. — ἐκάστοις, sc. ἡμῶν.

τοὺς ἀγῶσι σφαλέντες ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου
 3 ὁμοίαν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων πάρεστε,
 πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν ξυμμάχων,
 ξυστρατευόμενοι αἰεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις παραλό-
 γων, καὶ τὸ τῆς τύχης καὶ μεθ' ἡμῶν ἐλπίσαντες στήναι καὶ
 ὡς ἀναμαχοῦμενοι ἀξίως τοῦδε τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν
 αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

62. „Ἀ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενότητι
 πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι καὶ πρὸς τὴν
 ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων παρασκευὴν, οἷς πρότερον
 ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ τῶν
 2 κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμασται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ
 καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται καὶ ὄχλος ᾧ ναυμαχίαν μὲν ποιού-
 μενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς
 ἐπιστήμης τῇ βαρύντητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἡναγκα-
 3 σμένη ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχία πρόσφορα ἐστὶ. εὗρηται δ'
 ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι, καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπωτῶν
 αὐτοῖς παχύτητας, ὥπερ δὴ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σι-
 δηρῶν ἐπιβολαί, αἱ στήσουσι τὴν πάλιν ἀνὰ κρουσιν τῆς προσπε-
 4 σούσης νεώς, ἣν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται ὑπουργῶσιν. ἐς
 τοῦτο γὰρ δὴ ἡναγκάσμεθα ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν,
 καὶ τὸ μήτε αὐτοὺς ἀνακρούεσθαι μήτ' ἐκείνους ἔαν ὠφέλιμον
 φαίνεται, ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν
 ἐπέχη πολεμίας οὔσης.

63. „Ὡν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον ἂν δύννησθε,
 καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτήν, ἀλλὰ ξυμπεσούσης νηὶ νεώς
 μὴ πρότερον ἀξιοῦν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου

2. τὴν ἐλπίδα κτέ., ihre von der Furcht eingegebene (furchterfüllte) Erwartung ist den erlittenen Unfällen gleich, d. h. in ihrer Angst fürchten sie von der Zukunft gleiches Unglück, wie sie bisher hatten. ἐλπίς voc. med. v. 6, 87, 4.

3. καὶ ὡς ἀναμαχοῦμενοι, u. mit dem Entschlusse, die Scharte auszuwetzen.

62. 1. ἔσεσθαι verb. mit μέλλοντα. — ἐβλαπτόμεθα. 40, 3. 5.

2. βλάπτειν. Als Subj. erg. αὐτόν,

näml. τὸν ὄχλον. — πρόσφορα. Subj. wohl ταῦτα i. e. τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ ὄχλος.

3. ἀντιναυπηγῆσαι V. u. einige and. Codd. Vulg. ἀντιναυπηγεῖσθαι. Vom Activ ναυπηγεῖω citiert Steph. Thes. drei Beispiele. — αὐτοῖς eingeschoben. zu 1, 68, 1. — στήσουσι, hindern werden. — ἀνακρούειν. zu 1, 50, 5. — τῆς νεώς, jedes Schiffes. Eben so der Singul. 65, 2. zu 3, 20, 4. — τὰ ἐπὶ τούτοις. zu 1, 65, 1.

63. 1. ἐς αὐτήν, ἐς τὴν γῆν. —

καταστρώματος ὀπλίτας ἀπαράξῃτε. καὶ ταῦτα τοῖς ὀπλίταις 2
οὐχ ἥσσον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι, ὅσῳ τῶν ἄνωθεν
μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο· ὑπάρχει δ' ἡμῖν ἐτι νῦν γε τὰ πλείω 3
τῷ περὶ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ ναύταις παραινῶ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 3
τῷδε καὶ δέομαι μὴ ἐκπεπληγχαί τι ταῖς ξυμφοραῖς ἄγαν, τὴν
τε παρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρώματων βελτίω νῦν ἔχοντας
καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνδυμεῖσθαι
ὡς ἀξία ἐστὶ διασώσασθαι, οἱ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι καὶ
μὴ ὄντες ὑμῶν τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῶν τρόπων τῇ
μιμήσει ἐθανυμάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς
ἡμετέρας οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἐς τε τὸ φοβερόν
τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πολὺ πλεῖον μετείχετε.
ὥστε κοινωνοὶ μόνου ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες δικαίως 4
ἂν αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδετε, καταφρονήσαντες δὲ Κοριν- *ἀν. folgt Pop.*
θίων τε, οὓς πολλάκις νενικήκατε, καὶ Σικελιωτῶν, ὧν οὐδ' *δικαιώσατ*
ἀντιστῆναι οὐδεῖς, ἕως ἡκμαζε τὸ ναυτικὸν ἡμῖν, ἡξίωσεν, *Weidgen*
ἀμύνασθε αὐτοὺς καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετὰ ἀσθενείας καὶ ξυμ-

ἀπαράξῃτε. Ueb. den blossen Con-
junct. zu 1, 137, 2. Ueb. die Form
des Wortes zu C. 6, 3.

2. οὐχ ἥσσον Litotes für μᾶλλον,
wie das Folg. zeigt. — τῶν ναυ-
τῶν = ἢ τοῖς ναύταις. zu 1, 85,
1. — τῶν ἄνωθεν i. e. τῶν ὀπι-
τῶν s. ἐπιβατῶν. — ὑπάρχει κτέ.,
u. deshalb eben können wir hoffen,
in dieser Schlacht, wo die Ent-
scheidung von den Landtruppen
abhängt, zu siegen.

3. τί — ἄγαν. zu 50, 4. — ἐκεί-
νην wird durch den folg. Relativ-
satz erläutert. — διασώσασθαι,
nicht διασωθήναι. zu 6, 42, 1. —
οἱ κτέ. Die Seeleute waren gröss-
tentheils nicht athenische Bürger,
sondern theils aus den Inseln und
Küstenstädten, theils Metöken. —
ὑμῶν gen. part. — ἐς τε — ἀδι-
κεῖσθαι, hinsichtlich des Res-
pectes bei den Unterthanen
und des Schutzes gegen Be-
leidigungen. — πολὺ πλεῖον,
eine anscheinend sehr starke Be-
hauptung; doch mochten in der
That die Seeleute sich den ὑπὴ-
κοοι gegenüber noch mehr in die
Brust werfen, als die athen. Bürger

selbst. Kr. klammert πολὺ πλεῖον
ein.

4. δικαίως — καταπροδίδετε. So
die meisten u. besten Hh., wenige
ohne ἂν, zwei ohne μή, mehrere
καταπροδίδετε od. — διδοίητε, eine
— δίδωτε. Man erkennt die ver-
zweifelten Versuche der Abschrei-
ber, einen Sinn herzustellen. Fest
steht, dass δικαίως u. ἂν nicht mit
dem Imper., andererseits μή nicht
mit dem potent. Optat. vereinbar
ist — letzteres hält Madvig mit
Unrecht für möglich. Von einer
Vermischung zweier Gedanken:
δικαίως οὐκ ἂν καταπροδίδοιτε u.
(ohne δικαίως) μὴ καταπροδίδετε,
woran Poppo dachte, kann keine
Rede sein. Ich glaube, Thuk. schrieb
δικαιώσατε αὐτὴν νῦν μὴ καταπρο-
τιδόναι. Dies giebt einen völlig
angemessenen Gedanken, u. wer die
üblichen Fehler der Abschreiber in
der Trennung zusammengehöriger
Worte u. in der Verwechselung der
Endungen kennt (Madvig Adv. I
p. 25 sqq.), wird ermassen, wie
leicht δικαιώσατε in δικαίως ατε
zerrissen werden konnte u. dann
die weitem Corruptionen folgten.

φορῶν ἢ ὑμετέρα ἐπιστήμη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης ῥώμης.

64. „Τοὺς τε Ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ τὰδε ὑπομνήσκω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίκις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε οὔτε ὀπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε, εἰ τε ξυμβήσεται τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τοὺς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλεουσμένους καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνατούς ἐσομένους τοὺς τε αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ Συρακοσίοις εὐθὺς γίγνοισθε, οἷς αὐτοὶ ἴστε οἷα γνώμη ἐπήλθετε, οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ Λακεδαιμονίων. ὥστε ἐν ἐνὶ τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθεστῶτες καρτερήσατε, εἴπερ ποτέ, καὶ ἐνθυμείσθε καθ' ἑκάστους τε καὶ ξύμπαντες ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ περὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηναίων, περὶ ὧν εἰ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προφέρει ἢ ἐπιστήμη ἢ εὐψυχία, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασιν σωτήριος.“

65. Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθὺς ἐκέλευε πληροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ Γυλίπῳ καὶ τοῖς Συρακοσίοις παρὴν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ αὐτὴν τὴν παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, προηγγέλθη δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν χειρῶν, καὶ πρὸς τε τὰλλα
2 ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ πρὸς τοῦτο· τὰς γὰρ πρῶρας καὶ
3 καὶ μὴ ἔχου ἀντιλαβὴν ἢ χεῖρ ἐπιβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ ἐτοίμα πάντα ἦν, παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἱ τε στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος καὶ ἔλεξαν τοιάδε.

66. „Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειργασμένα καὶ ὑπὲρ καλῶν τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἐσται, ὃ Συρακοσίοι καὶ ξύμμαχοι, οἱ

64. 1. αὐτοῦ, in Griechenland selbst. — οἷς αὐτοὶ κτ. prägnant. Es liegt darin: ihr wisst also, was ihr event. von ihnen zu erwarten habt.

2. ἀμφοτέρων, die vorher mit οἱ μὲν — οἱ δ' bezeichnet sind. — ὑπόλοιπος π. alle guten Hh. (auch V.). Vulg. ἢ ὑπ. π. — περὶ ὧν, näml. Ἀθηναίων, verb. mit ἀποδει-

ξάμενος, worin der Begriff des Kämpfens liegt.

65. 1. ἐπιβολή, die sie beabsichtigten. *die Absicht mit welcher*

2. τῆς νεῶς hängt von ἐπὶ πολὺν ab, das den Objectsacc. vertritt: zu 1, 50, 2. Wegen des Singulars τῆς νεῶς v. 62, 3. — ὥπως ἂν οἱ ἐπὶ πολὺν σθάνοι. zu 50, 4. *soviel wie von d. Feinde aus*

3. ἐτοίμα πάντα V. Vulg. πάντα ἐτοίμα. *καταβρεχόντων mit allem was*

ἀντιλαβὴν πρὸς τὴν ἀντιπαράστασιν

τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναι (οὐδὲ γὰρ ἂν οὕτως αὐτῶν προθυμῶς ἀντελάβεσθε), καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ῥῆσθαι, σηματοῦμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν τήνδε ἐλθόντας 2 πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς Σικελίας καταδουλώσει, ἔπειτ' εἰ κατορθώσκειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου τε καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κεκτημένους, πρῶτοι ἀνθρώπων ὑποστάντες τῷ ναυτικῷ, ὥπερ πάντα κατέσχον, τὰς μὲν νενικήκατε ἤδη ναυμαχίας, τὴν δ' ἐκ τοῦ εἰκότος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ ἐπειδὴν ὧ 3 ἀξιοῦσι προὔχειν κολουθῶσι, τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστὶν ἢ εἰ μὴδ' ῥῆθῃσαν τὸ πρῶτον, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ ἀνχήματος σφαλλόμενοι καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν· ὃ νῦν Ἀθηναίους εἰκὸς πεπονθέναι.

67. „Ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, ὥπερ καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν, βεβαιότερον νῦν, καὶ τῆς δοκῆσεως προσγεγεννημένης αὐτῷ, τὸ κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσαμεν, διπλασία ἐκάστου ἢ ἐλπίς. τὰ δὲ πολλὰ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἢ μεγίστη ἐλπίς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέχεται. τὰ τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν 2 τῆς παρασκευῆς ἡμῶν τῷ μὲν ἡμετέρῳ τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐστι καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι πρὸς ἕκαστον αὐτῶν ἐσόμεθα· οἱ δ', ἐπειδὴν πολλοὶ μὲν ὀπλῖται ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων παρὰ τὸ καθεστηκὸς ὦσι, πολλοὶ δὲ καὶ ἀκοντισταί, χερσαῖοι, ὡς εἰ-

66. 2. τέ nach Πελ. nur V. — Auch zu νενικήκατε ist Ἀθηναίους noch Obj. u. die Constr. wie 1, 32, 5 τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν — ἀπεσάμεθα Κορινθίους.

3. ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ. zu 1, 8, 3. Dass darauf noch ein Satz mit ἢ εἰ folgt, ist wie in den Stellen bei M. 450, A. 2. — ῥῆθῃσαν, sc. προὔχειν. — τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ ἀνχήματος zu verbinden, rät das folg. παρὰ ἰσχὺν τῆς δυνάμεως. Daraus dass 4, 62, 3 τῷ παρ' ἐλπίδα allein mit σφαλλέσθω verbunden ist, folgt nicht, dass es auch hier allein genommen werden muss. Endlich wird, wenn man erklärt: durch das gegen die Hoffnung ihres Stolzes Geschehene, die Be-

deutung von ἀνχίμα besser gewahrt als bei der Verbindung τοῦ ἀνχήματος σφαλλόμενοι: in ihrer kecken Zuversicht sich täuschend; denn ἀνχίμα ist eben Stolz, iactatio, nicht kecke Zuversicht. v. 2, 62, 4. 7, 75, 6. — καὶ — ἐνδιδόασιν, lassen sie ihren Muth sogar unter (eigtl. gegen) die Stärke ihrer Macht sinken.

67. 1. τὸ — εἶναι. zu 36, 5.

2. Mit τὰ τῆς ἀντιμιμήσεως ist ein doppelter Genet. verbunden, des Subj. (αὐτῶν) u. des Obj. (τῆς παρασκευῆς). zu 2, 49, 7. — ἐκαστον V. Vulg. falsch τὴν ἐκάστην, zwei schlechte Codd. kaum besser ἐκάστην. — χερσαῖοι verächtlich,

πειν, Ἀκαρνᾶνες τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἳ οὐδ' ὅπως καθεζομένους χορὴ τὸ βέλος ἀφείναι εὐρήσουσι, πῶς οὐ σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς πάντες, οὐκ ἐν τῇ 3 αὐτῶν τροπῇ κινούμενοι, ταράσσονται; ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελήσονται, εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσθαις ναυμαχήσει, πεφόβηται· ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ ἀργότεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι ὧν βούλονται ἔσονται, ῥᾶσται δὲ ἐς τὸ 4 βλάπτεσθαι ἀφ' ὧν ἡμῖν παρεσκεύασται. τὸ δ' ἀληθέστατον γινώτε, ἔξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς πεπύσθαι· ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν οὐ παρεσκευῆς πίστει μᾶλλον ἢ τύχης ἀποκινδυνεύσει οὕτως ὅπως δύνανται, ἢ ἢ βιασάμενοι ἐκπλεύσωσιν ἢ κατὰ γῆν μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὥς τῶν γε παρόντων οὐκ ἂν πράξαντες χεῖρον.

68. „Πρὸς οὖν ἀταξίαν τε τοιαύτην καὶ τύχην ἀνδρῶν ἐαυτὴν παραδεδωκυῖαν πολεμικῶν ὁργῇ προσμίξωμεν, καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι, πρὸς τοὺς ἐναντίους οἳ ἂν ὥς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ προσπεσόντος δικαιώσωσιν ἀποπλη- 2 σαι τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον, ἅμα δὲ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι ἐκγενησόμενον ἡμῖν, τὸ λεγόμενόν ποῦ ἥδιστον εἶναι. ὥς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἐχθιστοὶ, πάντες ἴστε, οἳ γ' ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἤλθον δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ, εἰ κατώρθωσαν, ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ ἀλ- 3 γιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα, πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰσχίστην ἐπέκλυσιν. ἀνθ' ὧν μὴ μαλακισθῆ- ναί τινα πρέπει, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι. τοῦτο μὲν γάρ, καὶ εἰ κερᾶσιν, ὁμοίως δρᾶσουσι·

indem es eigtl. von Landthieren gebraucht wird, deshalb durch ὥς εἰπεῖν gemildert, Landgeschöpfe, volksmässig „Landratten“. — καθεζομένους hat den Nachdruck; sonst thaten sie es ja stehend. — ταράσσονται. v. 36, 6.

3. ἐν ὀλίγῳ, in einem engen Raume befindlich.

4. ἀποκινδυνεύσει, das mit τύχης und οὕτως ὅπως δύνανται sich wohl nicht verbinden lässt, wird nach Duker in ἀποκινδυνεύσει zu ändern sein, welches dann von ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν abhängt, während

τύχης noch zu πίστει zu ziehen ist. — ἂν πράξαντες zwei gute Hh., gesichert durch 3, 37, 4. 7, 64, 2. Xen. Mem. 4, 2, 6. Vulg. ἂν πράξοντες. vgl. zu 5, 15, 2. Cob. nov. lect. p. 694.

68. 1. νομιμώτατον εἶναι — οἳ ἂν. zu 2, 44, 1. — τῆς γνώμης τὸ θυμούμενον. zu 1, 36, 1. — ἐκγενησόμενον V. Vulg. ἐγγενησόμενον. Das Partic. nach νομίζω selten. — Vor λεγόμενον haben die Codd. ausser einem noch ein unpassendes καί.

τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἂ βουλόμεθα τούσδε τε κολασθῆναι καὶ τῇ πάσῃ Σικελίᾳ καρπουμένη καὶ πρὶν ἐλευθερίαν βεβαιωτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἀγών. καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι οὐκ ἂν ἐλάχιστα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλεῖστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσιν.“

69. Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακοσίων στρατηγοὶ καὶ Γύλιππος τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακελευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθὺς ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἡσθάνοντο. ὁ δὲ Νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος καὶ ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη, ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας, ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι, πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι καὶ λόγῳ αὐτοῖς οὐπω ἱκανὰ εἰρηῆσθαι αὐτῶν τῶν τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ φυλῇν, ἀξιῶν τό τε καθ' ἑαυτόν, ὃ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προιδόναι τινὰ καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετάς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν, πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δίαίταν ἐξουσίας, ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιούτῳ ἦδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τιμὴ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι (εἴποιεν ἄν, καὶ ὑπὲρ ἀπάντων παραπλήσια ἐς τε γυναικας καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρώους προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἱκανὰ μᾶλλον 3

3. πραξάντων, sc. ἡμῶν (wie V. wirkll. liest), wenn wir ausgeführt haben. Die Richtigkeit dieser Erklärung erhellt aus 6, 79, 3. Xen. Hell. 3, 5, 12. Falsch Kr.: „es ist αὐτῶν zu ergänzen u. d. Sinn: wenn sie ein Schicksal haben, wie wir es wünschen“. — διὰ τὸ εὖτ. Wegen des Acc. zu 1, 83, 2.

69. Die von hier an folgende Darstellung der eigentlichen Katastrophe des sicilischen Zuges ist durch Energie und Anschaulichkeit der Schilderung, sowie durch eine dem ergreifenden Inhalte trefflich angepasste Sprache ganz besonders ausgezeichnet.

1. ἡσθάνοντο, sc. πληροῦντας τὰς ναῦς.

THUCYDIDES. II. 2. 3. Aufl.

2. ἦδη V. Vulg. ἦδη ἦν, aber ἀνεπίτακτος ἦν würde wohl Thuk., wenn er es setzen wollte, gleich nach οἷος gestellt haben. — ὅσον οὐκ. zu 4, 125, 1. — αὐτοῖς, τοῖς στρατιώταις. — Zu μὴ ἀφανίζειν ist das Subj. (τούτους) aus ὧν zu entnehmen. — τῆς ἐν αὐτῇ κτέ. v. 2, 37, 2. 3, 37, 2. — πρὸς, in Bezug auf. — ἀρχαιολογεῖν, altmodisch reden. — καὶ — προφερόμενα Apposition zu ὅσα, = ἂ καὶ ὑπὲρ ἀπάντων (für alle Fälle) παραπλήσια προφέρεται. — ἐπιβοῶνται erwartet man nicht mehr, da mit ἀλλ' κτέ. nur ein Gegensatz zu οὐ — φυλαξάμενοι zu geben, dieser aber mit νομίζοντες schon vollendet war. Dem ganzen Satztheil von ὅσα an fehlt viell. die letzte

nicht folgende wirkliche ἀντιβουλία, die man sich vorstellen mußte, wenn man die ganze Sache verstehen wollte.

ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρηνῆσθαι, ἀποχωρήσας ἤγε τὸν πεζὸν
 πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρέταξεν ὥς ἐπὶ πλείστον ἐδύνατο,
 ὅπως ὅτι μερίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφελία ἐς τὸ θαρσεῖν
 4 γίγνοιτο. ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ Μένανδρος καὶ Εὐθύδημος
 (οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν)
 ἄραντες ἀπὸ τοῦ ἐαυτῶν στρατοπέδου εὐθύς ἐπλεον πρὸς τὸ
 ζεύγμα τοῦ λιμένος καὶ τὸν καταληφθέντα διέκπλουν, βουλό-
 μενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω.

70. Προεξαγαρόμενοι δὲ οἱ Συρακοῖσιοι καὶ οἱ ξυμμαχοὶ
 ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν καὶ πρότερον, κατὰ τε τὸν
 ἐκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ
 λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσπίπτοιεν τοῖς Ἀθηναίοις
 παρὲν ὁ παλαιὸς ὁ πεζὸς ἅμα αὐτοῖς / παραβηθῇ ἤπερ καὶ αἱ νῆες κατί-
 2 σχοιεν. ἤρχον δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς Συρακοῖσιος Σικανὸς μὲν
 καὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἐκάτερος τοῦ παντός ἔχων, Πυθὴν δὲ
 2 καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μέσον. ἐπειδὴ δ' οἱ Ἀθηναῖοι προσέμι-
 σγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ θύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν
 τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς
 κλήσεις· μετὰ δὲ τοῦτο πανταχόθεν σφίσι τῶν Συρακοῖσιων
 καὶ ξυμμάχων ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ ζεύγματι ἔτι μόνον
 ἢ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν λιμένα ἐρίγνετο, καὶ ἦν κατ-
 3 τερά καὶ οἷα οὐχ ἑτέρα τῶν προτέρων. πολλὴ μὲν γὰρ ἐκατέ-
 ροις προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελεν-

Feile, und so ist nicht bloss in
 ἐπιβοῶνται, sondern auch in der
 etwas schleppenden Nachstellung
 des Gliedes καὶ — προφερόμενα
 eine Unebenheit zurückgeblieben.
 Gebessert würde der Satz, wenn
 man εἰποιεν ἂν tilgte, wie Jemand,
 ich finde jetzt nicht wer, vorge-
 schlagen hat. ἀποχωρήσας ἀπὸ τοῦ
 λιμένος ὠφελία τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν
 γίγνοιτο.

4. Warum konnte στρατηγὸς nicht
 den Art. erhalten? — τὸ ζεύγμα
 τοῦ 2. 59, 3. — καταληφθέντα
 nur ein Cod. Dies allein giebt
 den erforderlichen Sinn: die be-
 setzte, gesperrte Ausfahrt,
 καταλειφθέντα und παραλειφθέντα
 dagegen würde besagen, dass man
 zwischen den zur Sperrung dienen-
 den Fahrzeugen eine Durchfahrt
 freigelassen, was völlig zweckwidrig
 gewesen wäre. βιάσασθαι ἀπὸ τοῦ
 ναυτικοῦ.

70. 1. προεξαγαρόμενοι. Dies
 Wort sonst nur von Landtruppen
 gebraucht; daher viell. mit Dionys.
 προεξαγαρόμενοι zu lesen. — πρό-
 2ρον. 52, 1. Damals war die Zahl
 der Schiffe 76. — προσπίπτοιεν —
 παραβηθῇ — κατίσχοιεν. Wegen
 der verschiedenen Modi v. 6, 96, 3
 zu 3, 22, 8. 4, 120, 2. — ἅμα αὐ-
 τοῖς V. Vulg. αὐτοῖς ἅμα. — κατί-
 σχοιεν, anlegten, wenn sie näm-
 lich von den Ath. gedrängt wurden.

2. οἱ Ἀθηναῖοι. Die meisten
 Codd. οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι, das aber
 durch den zu 2, 14, 1 angeführten
 Sprachgebrauch von ἄλλος nicht
 geschützt wird, da es bei dem Ge-
 gensatze zweier feindlichen Parteien
 nie so vorkommt. V. bloss Ἀθη-
 ναῖοι. — τῶν — αὐτῶ. Ueb. die
 Stellung zu 1, 11, 3.

ἡ θύμῃ ὁρμή, ὁρμή, Ἀνδρῶν, Ἀνδρῶν

σθεῖναι ἐρίγνυτο, πολλή δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλήλους, οἷ τε ἐπιβάται ἐδεράπτεον, ὁπότε προσπέσοι ναῦς νηί, μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστροφῆς τῆς ἄλλης τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν ᾧ προσετέτακτο αὐτὸς ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος φαίνεσθαι. ξυμπεσουσῶν δὲ ἐν ἄλλῃ πολλῶν νεῶν (πλείσται γὰρ δὴ αὗται ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλιπον ξυναμφοτέραι διακόσiai γε- νέσθαι) αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρούσεις καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐρίγνυτο, αἱ δὲ προσβολαί, ὥς τύχοι ναῦς νηὶ προσπεσουῖσα ἢ διὰ τὸ φεύγειν ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέουσα, πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσφέροιτο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστροφμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἰσχυρῶς ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμείξειαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. ξυνετύγχανε τε πολλαχοῦ διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβληκέναι, τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβλήσθαι, δύο τε περὶ μίαν καὶ ἔστιν ἥ καὶ πλείους ναῦς κατ' ἀνάγκην ξυνηρ- τήσθαι, καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακὴν τῶν δ' ἐπι- βουλήν, μὴ καθ' ἕνα ἕκαστον, κατὰ πολλὰ δὲ πανταχόθεν περιεστάναι, καὶ τὸν κτύπον μέγαν ἀπὸ πολλῶν νεῶν ξυμ- πιπτονουσῶν ἐκπληξὶν τε ἅμα καὶ ἀποστέρεσιν τῆς ἀκοῆς ὧν οἱ κελευσταὶ φθέγγονται παρέχειν. πολλὰ γὰρ δὴ ἡ παρακέ- λυσις καὶ βοή ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς κατὰ τε τὴν τέχνην καὶ πρὸς τὴν ἀντίκα φιλονεικίαν ἐρίγνυτο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαι τε τὸν ἐκπλουν ἐπιβοῶντες καὶ περὶ τῆς

3. ^{fighting} ἐδράκοντο hier mit dem Acc.
c. Inf.; mit dem blossen Inf. 6, 61,
5; mit ὅπως 1, 19. — ὅποτε V.
Vulg. ὅτε. — τὰ ἀπὸ τοῦ κατὰστ.,
der Kampf vom Verdeckte.

4. βορρὴν ἀπέκλιπον, „ungewöhnl.
für ὀλίγον ἐδέξαν. vgl. Kr. z.
Her. 7, 9, 2.“ K. — δικόσαι, §. 1.
60, 4. — ἐμβολαί, regelrechte
Angriffe; προσβολαί, zufällige
Zusammenstösse. — ἀνακρού-
σεις. 1, 50, 5. — διέκπλους. 1, 49,
2. — ἐπιπλέονσα parallel dem διὰ
τοῦ φερέναι. v. 6, 17, 3 ἢ ἐκ τοῦ
— πείθεν ἢ στασιάζει. 2, 11, 11, 1

5. οἱ ἐπιβάται als Hopliten stehen
im Gegensatz zu οἱ ἀπὸ τῶν κατα-
στροφῶν, womit hier, wie der

[illegible]

Zusammenhang lehrt, nur die ἀνομιῶν, τοξενῶν und λιθοβολῶν gemeint sind. — ἐπιβαίνειν mit dem Dat. sonst nur bei Spättern; s. Steph. Thes. Welches ist der gewöhnl. Casus? τὰ μὲν τὰ δὲ αὐτῶν νομῶν.

6. αὐτοὺς ἐμπεβλήσθαι, selbst ^{ἐμπεβλήσθαι} angegriffen waren. ἐμπεβλήσθαι ^{ἐμπεβλήσθαι} persönl. construiert, zu 34, 5 ^{ἐμπεβλήσθαι} τὸν μὲν φυλακῇ, Wahrung ^{ἐμπεβλήσθαι} gegen die einen. — μέγαν ^{ἐμπεβλήσθαι} appositiv = μέγαν ὄντα, daher ohne ^{ἐμπεβλήσθαι} Art. zu 1, 49, 5. — πολλῶν νεῶν die ^{ἐμπεβλήσθαι} besten Codd. Vulg. πολλῶν τῶν νεῶν. ^{ἐμπεβλήσθαι} zu 1, 71, 3.

7. δὴ ἡ V. Vulg. δὴ. — τοῖς Ἀθηναίοις hängt von ἐπιβοῶντες ab. — ἐπιβοῶντες anomaler Nom.

ἐς τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν, εἴ ποτε, καὶ αὖτις, προθυμῶς ἀντιλαβέσθαι, τοῖς δὲ Συρακοσίοις καὶ ξυμμάχοις καλὸν εἶναι κωλύσαι τε αὐτοὺς διαφυγεῖν καὶ τὴν οἰκίαν ἐκάστους πα-
8 τρίδα νικήσαντας ἐπαυξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ προσέτι ἐκα-
τέρων, εἴ τινα πον ὀρῶεν μὴ κατ' ἀνάγκην πρῦμναν κρουό-
μενον, ἀνακαλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχον ἡρώτων, οἱ
μὲν Ἀθηναῖοι, εἰ τὴν πολεμιοτάτην γῆν οἰκιοτέραν ἤδη τῆς
οὐ δι' ὀλίγου πόνου κεκτημένης θαλάσσης ἡρούμενοι ὑποχω-
ροῦσιν, οἱ δὲ Συρακοσῖοι, εἰ οὖς σαφῶς ἴσασι προθυμουμένους
Ἀθηναίους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν, τούτους αὐτοὶ φεύγοντας
φεύγουσιν.

71. Ὁ τε ἐκ τῆς γῆς περὶς ἀμφοτέρων ἰσορροποῦ τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε, φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεῖρω πράξωσιν. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς ὃ τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος οὐδενὶ ἐοικῶς καὶ ἰδιὰ τὸ ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς [ἡναγκάζοντο] ἔχειν. δι' ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας καὶ οὐ πάντων ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοποῦντων, εἰ μὲν τινες ἰδοῖεν πῃ τοὺς σφετέρους επικρατοῦντας, ἀνεθάρσυσάν τε ἂν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θᾶπῃ μὴ στερεῇσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας ἐτρέ-

Wenn gewaltsam als wenn vorher stände πολλὰ
in i. Vinyany παρεκελεύοντο οἱ κελυσταί. zu 2,
fast so fast 53, 4. — ἀντιλαβέσθαι „etwa τοὺ
gewaltsam ἔργου.“ K. *immer wieder* in *fruchtlos* und *nicht*
8. μὴ κατ' ἀνάγκην, ohne Nöth.
Sonstige Befehle δι' ὀλίγου πόνου V., auch Schol.
zu und nicht u. Va. Vulg. ohne πόνου. — κεκτη-
Gewinn μένης passiv. zu 2, 62, 3. — Ἀθη-
Aufmerksamkeit ναίους Apposition. zu 6, 57, 4. Doch
schärfen? ist eine derartige App. in diesem
erregten Zuruf befremdlicher als
sonst u. sieht einem Glossem sehr
ähnl., wie schon Duker bemerkte. —
φεύγοντας φεύγουσιν absichtliche
Assonanz. zu 6, 76, 2.

2. οἱ ἐπελθόντες, die Ath. und ihre Verbündeten. — διὰ τὸ κτέ. giebt, wie es steht, keinen vollständigen Gedanken. Auch διὰ αὐτό, das zwei Codd. statt διὰ τὸ haben, befriedigt nicht. Am wahrscheinlichsten ist die Vermuthung, dass ἀνώμαλον zweimal gestanden hat und ausserdem noch einige Bestimmungswörter ausgefallen sind, was, wie Arnold meint, leicht geschehen konnte, wenn ἀνώμαλον das Ende von zwei Zeilen bildete und Thuk. etwa geschrieben hatte: διὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν μάχην ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν κτέ. vgl. Diod. 20, 51 διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν συμβαινόντων ἐν τοῖς τοιοῦτοις κινδύνοις.

71. 1. *ξύστασις* Synonymon von *ἀγών* sowohl in der eigentl. als hier in der bildl. Bedeutung. In jener z. B. bei Herod. 6, 117. 7, 167. Ich möchte jedoch Dukers Conj. *ξύστασις* („Spannung“) vorziehen; s. zu 5, 9. 6. *ἐχόμενα περιεργάζομαι* bedarf kein auf etwas

3. δι' ὀλίγον ^{raum} räumlich. — ἀνε-
σάρτησαν ἄν. B. 139, 12, a. —

sifrig bekant. sein waf aturb

ποντο· οἱ δ' ἐπὶ τὸ ἡσσωμένον βλέψαντες ὀλοφυρμῷ τε ἅμα ἐπὶ τὴν
 μετὰ βοῆς ἐχρῶντο καὶ ἀπὸ τῶν θρωμένων τῆς ὄψεως καὶ τὴν
 γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο· ἄλλοι δὲ καὶ
 πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως
 ξυνεχῆς τῆς ἀμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περι-
 δεῶς ξυναπονεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον· αἰεὶ γὰρ
 παρ' ὀλίγον ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο. ἦν τε ἐν τῷ αὐτῷ 4
 στρατεύματι [τῶν Ἀθηναίων] ἕως ἀρχώματα ἐναυμάχουν, *del. Plut.*
 πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι, ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες, κρατούμενοι,
 ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ
 ἀναγκάζοιτο φθέργεσθαι. | παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν 5
 αὐτοῖς ἐπασχον, πρὶν γε δὴ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπὶ
 πολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχίας ἔτρεψάν τε τοὺς Ἀθηναίους
 καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς, πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ
 χρώμενοι, κατεδίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε δὲ ὁ μὲν ναυτικός 6
 στρατός, ἄλλος ἄλλη, ὅσοι μὴ μετέωροι ἐάλωσαν, κατενεχθέν-
 τες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον· ὁ δὲ πεζὸς οὐκέτι διαφόρως,
 ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὀρμῆς οἰωγῇ τε καὶ στόνῳ πάντες, δυσανα-
 σχετοῦντες τὰ γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβόηθουν,
 οἱ δὲ πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακὴν, ἄλλοι δὲ καὶ
 οἱ πλεῖστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς καὶ ὅπῃ σωθήσονται διε-
 σκόπουν. ἦν τε ἐν τῷ παραντίκῳ οὐδεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν 7
 ἐλάσσων ἐκπληξίς. παραπλήσιά τ' ἐπέπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν
 αὐτοὶ ἐν Πύλῳ· διαφθαρεῖσιν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαι-
 μονίοις προσαπώλλυντο αὐτοῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες δια-
 βεβηκότες, καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν
 σωθήσεσθαι, ἦν μὴ τι παρὰ λόγον γίγνηται.

ὅτι ἐν τῶν θρωμένων hängt natürl. von
 τῆς ὄψεως ab. — τῶν ἐν i. e. ἢ
 οἱ ἐν. — τοῖς σώμασιν αὐτ., dat.
 istrum. — ἴσα κτ., gleichsam: ἴσα
 τῇ δόξῃ (der Gemüthsstim-
 mung entsprechende) ἔνθεμα
 ξυναπονεύοντες. — ἐν τοῖς χαλε-
 πώτατα. vgl. zu 1, 6, 3. — παρ'
 ὀλίγον. Sinn: um eine schmale
 Linie war Rettung u. Untergang
 geschieden. — οἱ πλεῖστοι καὶ
 οἱ ἀπὸ τῶν νεῶν. Chiasmus.
 οἱ ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς
 γῆς. αὐτοῖς, von παραπλήσιᾳ ab-
 häng., sind die Zuschauer.

6. δυσανασχετοῦντες. Dies Vb.
 erst wieder bei Späteren, nicht sel-
 ten bei Plutarch. — τὸ λοιπὸν τοῦ
 τείχους. 60, 2. μετέωροι auf hoher See

καὶ ἔδρασαν, wie sie ge-προσέωσαν
 than hatten. — αὐτοῖς die best. *τοῖς*
 Codd., auch V. Vulg. αὐταῖς, was
 doch noch müssiger ist als jenes.
 — οἱ ἐν τῇ νήσῳ — διαβ. Wegen
 mit Recht mehrere der neuern
 Herausgg. nach Dionys. Hal. statt
 παραλόγον, da Thuk. παράλογος nur
 als Subst. gebraucht.

τῇ γνώμῃ δουλοῦντο καὶ ἀπὸ τῶν
 θρωμένων καὶ τῆς ὄψεως καὶ τῆς
 γνώμης δουλοῦντο. — οἱ πλεῖστοι
 καὶ οἱ ἀπὸ τῶν νεῶν. Chiasmus.
 οἱ ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς
 γῆς. αὐτοῖς, von παραπλήσιᾳ ab-
 häng., sind die Zuschauer.

ἐν τῇ νήσῳ καὶ οἱ ἀπὸ τῶν
 νεῶν καὶ οἱ ἀπὸ τῆς γῆς. αὐτοῖς,
 von παραπλήσιᾳ abhängig, sind
 die Zuschauer.

πους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας τε μεγάλης πεπανμένους
 καὶ ἅμα ἐορτῆς οὔσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡρακλεῖ ταύτην τὴν
 ἡμέραν θυσία οὔσα) οὐ δοκεῖν ἂν ῥαδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι·
 ὑπὸ γὰρ τοῦ περιχαροῦς τῆς νίκης πρὸς πόσιν τετράφθαι τοὺς
 πολλοὺς ἐν τῇ ἐορτῇ, καὶ πάντα μᾶλλον ἐλπίζειν ἂν σφῶν
 πεῖθεσθαι αὐτοὺς ἢ ὅπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελθεῖν.
 ὥς δὲ τοῖς ἄρχουσι ταῦτα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα καὶ 3
 οὐκέτι ἐπειθεν αὐτοὺς ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τάδε ^{οὐκ ἐπειθεν}
μηχανᾶται· δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προσθιάσω- ^{ταρ.}
 σιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων, πέμ-
 πει τῶν ἐταίρων τινὰς τῶν ἐαυτοῦ μετὰ ἱππέων πρὸς τὸ τῶν <sup>μετὰ ἐκ-
 τοῦ Ἀκρόπο-
 λος</sup>
 Ἀθηναίων στρατόπεδον ἥνικα ξυνεσκόταξεν· οἱ προσελάσαν-
 τες ἐξ ὅσων τις ἐμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινες
 ὥς ὄντες τῶν Ἀθηναίων ἐπιτήδειοι (ἦσαν γὰρ τινες τῷ Νικίᾳ
 διάγγελοι τῶν ἐνδοθεν), ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ ἀπάγειν
 τῆς νυκτὸς τὸ στρατεύμα, ὥς Συρακοσίων τὰς ὁδοὺς φυλασ-
 σόντων, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρασκευασάμενον
 ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν εἰπόντες ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες 4
 διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων.

74. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομί-
σαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι. καὶ ἐπειδὴ καὶ ὥς οὐκ εὐθύς ὤρ-
μησαν, ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν περιμεῖναι^{σε}
ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι
χρησιμώτατα, καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόν-
τες δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτή-
δεια ἀφορᾶσθαι. Συγκατόιστοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν περὶ 2

u. ἐνυγνόμεν. — πεπνυμένους V.
Vulg. ἀναπεπνυμένους, wofür wohl
der Bedeutung „ausruhen“ wegen
das Präsens stehen müsste. — οὐ
δοκεῖν. Es wird hier nicht mehr
ἐδόκει als das regierende gedacht,
sondern daraus ein ἔλεγον. — πε-
θεσθαι mit dem Genet. sonst nicht
Sattisch. Herwerden will σφίσι.

3. ὥς — οὐκ ἐτι ἐκείθεν, als er mit Ueberredung nicht mehr ausrichtete. vergl. zu 2, 93, 4. — ἐπὶ τοῖς, gemäß, unter diesen Umständen. — μηχανάται κτ. Die neuesten Ausg. interpolieren mit Bekker μηχανάται, δειδώς — χωρίων. πέμπει.

ναται, δεδωκεν — χορίων. πύπτει. sollte (so V.), zu 2, 53, 4.
 Δαρρζοι Νίκιας φατὴ καὶ καὶ f. Zähringer in Zähringen? ἀνταμόνα
 περὶ τὸ ὄμα ἐπύρην ε. ἀνταμύρην μινύψων πύττ μαρ εὐ
 ζων ἔδωκεν ὑποκρίτῃ μετ, παρὶτ μαρ εὐ ζων ἔδωκεν
 ὄμα.

Mir scheint die alte Interp. richtiger; denn auch 2, 75, 6. 6, 64, 1 folgt auf τοιούτους τι gleich der erklärende Satz. — τῶν ἐνδοθεν ist Neutr. εὐνοοῦν (es ist mir (hingegen) dankbar).

74. 1. καὶ ὥς, auch so, dennoch, trotz der Dringlichkeit des Aufbruchs. Die Erklärungen anderer Ausleger sind entweder mit der Bedeutung von καὶ ὥς oder mit dem Zusammenhang nicht vereinbar. — ὥς ἐν τὰν δυνατῶν restringierend, zu 4, 96, 1. — ἀναλαβόντες. Ueb. den Nom., für den der Regel zufolge der Acc. stehen sollte (so V.), zu 2, 53, 4.

θειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ὑπολειπόμενοι· ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ
στράτευμα πλησθὲν καὶ ἀπορία τοιαύτη μὴ ῥαδίως ἀφορμᾶ-
σθαι, καίπερ ἐν πολεμίας τε καὶ μέλῳ ἢ κατὰ δάκρυα τὰ μὲν
πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανεί δεδιότας μὴ πά-
θωσι. **Χ** κατήφειά τέ τις ἅμα καὶ κατὰμεμψις σφῶν αὐτῶν 59
πολλή ἦν. **9** οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἢ πόλει ἐκπεπολιορκημένη ἐφύκε- 78
σαν ὑποφευγούσῃ, καὶ ταύτῃ οὐ σμικρᾷ· μυριάδες γὰρ τοῦ
ξύμπαντος ὄχλου οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο.
καὶ τούτων οἱ τε ἄλλοι ἔφερον πάντες ὃ τι τις ἐδύνατο ἑκα-
στος χρήσιμον, καὶ οἱ ὀπλῖται καὶ οἱ ἱππῆς παρὰ τὸ εἰωθὸς
αὐτοὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία ὑπὸ τοῖς ὅπλοις, οἱ μὲν ἀπο-
ρία ἀκολουθῶν, οἱ δὲ ἀπιστία· ἀπηντομολήκεισαν γὰρ πάσαι
τε καὶ οἱ πλεῖστοι παραχορήμα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκανά·
σῖτος γὰρ οὐκέτι ἦν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία 6
καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχουσα τινὰ ὅμως, τὸ μετὰ πολ-
λῶν, κούφισιν, οὐδ' ὥς ῥαδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως
τε καὶ ἀπὸ οἷας λαμπρότητος καὶ αὐχήματος τοῦ πρώτου ἐς
οἷαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφῖκτο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ τὰ ῥαδία
διάφορον τοῦτο Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν
τοῦ ἄλλους δουλωσομένους ἦκειν αὐτοὺς τοῦτο μᾶλλον δεδιότας
μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι, ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων,
μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν
ἀφορμᾶσθαι, πεζοὺς τε ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους καὶ ὀπλι-
τικῷ προσέχοντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους
τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι κινδύνου πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἷστα
ἐφαίνετο.

steht. — ὑπολειπόμενοι, zurück-
bleibend, V. Vulg. ἀπολειπόμενοι,
indem sie verlassen wurden.

— μέλῳ ἢ κατὰ, zu 2, 50, 1.

— οὐδὲν ἄλλο ἢ, zu 3, 85, 4. —

οὐ σμικρᾷ. Ueb. die Form zu 4,

13, 4. — ἔφερον πάντες V. Vulg.

πάντες ἔφερον. — τις — ἑκαστος.

zu 6, 31, 4. — ἀκολουθῶν, sonst

θεράποντες genannt: 13, 2, 4, 16,

1. — παραχορήμα, gegenwärtig,

sc. ἀπηντομολῶν.

6. ἔχουσα — ὅμως, obgleich

sie hat. So wird oft ὅμως zum

Partic. gesetzt, während es eigtl.

zum Hauptsatze gehört. M. 566, 3.

— τὸ μετὰ πολλῶν Appos. zu τινὰ
κούφισιν. Ein bestimmtes Vb. zu
ergänzen, ist eben so wenig nöthig
als bei τῷ παρ' ἐλπίδα 4, 62, 3. —
ἀπὸ οἷας κτέ. Es schwebt vor:
wenn sie bedachten. — ἀφῖκτο
unpersönl. vgl. zu 1, 7.

7. Ἑλληνικῷ. Die Codd. τῷ Ἑλ-
ληνικῷ. Den Art. erkannten nach
dem Schol. schon alte Kritiker als
unstatthaft und die neuern haben
ihn mit Recht getilgt. — αὐτοὺς,
selbst. — μεθ' ὧν ἐξέπλεον. 6,
32. — τούτων hängt von ἐναντίοις
ab. Die Stellung wie in ταῦτα
τοὺς ξυνδράσκοντας für τοὺς ταῦτα
ξυνδρ. zu 1, 18, 1.

καὶ μηνύει. μικρῆς, 2) ἀποκρίσεως αἰκία ἀποκρίσεως αὐχὴν ἔχουσα δάκρυα ἀποκρίσεως (ἀποκρίσεως)
ἐπιφημίσεως γὰρ ἐν τῷ πόλει ἀποκρίσεως αὐχὴν ἔχουσα δάκρυα ἀποκρίσεως

λείπει
Weiden

76. Ὅρῳν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν καὶ ἐν μεγάλῃ μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριῶν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθά-
συνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἐκάστοις
καθ' οὓς γίγνοιτο ὑπὸ προθυμίας, καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ
πλείστον γεγωνίσκων ὠφελεῖν.

77. „Ἐτι καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὧ Ἀθηναῖοι καὶ ξύμ-
μαχοι, ἐλπίδα χρῆ ἔχειν (ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινότερων ἢ
τοιῶνδε ἐσώθησαν) μηδὲ καταμέμφεσθαι ὑμᾶς ἄγαν αὐτοῦς
μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπα-
2 θείαις. κἀγὼ τοι οὐδενὸς ὑμῶν οὔτε ῥώμῃ προφέρων (ἀλλ'
ὁρᾷτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς νόσου) οὔτ' εὐτυχία δοκῶν
που ὕστερός του εἶναι κατὰ τε τὸν ἴδιον βίον καὶ ἐς τᾶλλα,
νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φανλοτάτοις αἰωροῦμαι· καίτοι
πολλὰ μὲν ἐς θεοὺς νόμιμα δεδιήτημαι, πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώ-
3 πους δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα. ἀνθ' ὧν ἡ μὲν ἐλπίς ὅμως θρα-
(αἰ) *Schn.* σεία τοῦ μέλλοντος, αἱ δὲ ξυμφοραὶ οὐ κατ' ἀξίαν δὴ φοβοῦσιν.
τάχα δ' ἂν καὶ λωφῆσειαν· ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐ-
τύχηται, καὶ εἰ τῷ θεῷ ἐπίφθονοι ἐστρατεύσαμεν, ἀποχρῶν-
4 τως ἤδη τετιμωρήμεθα. ἤλθον γὰρ που καὶ ἄλλοι τινὲς ἤδη
ἐφ' ἐτέρους, καὶ ἀνθρώπεια δρᾶσαντες ἀνεκτὰ ἔπαθον· καὶ
ἡμᾶς εἰκὸς νῦν τὰ τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλπίζειν ἡπιώτερα ἔξεν
(οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμέν ἢ φθόνου), καὶ
ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς οἴοι ὀπλῖται ἅμα καὶ ὅσοι ξυντεταρμένοι
χωρεῖτε μὴ καταπέπληχθε ἄγαν, λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοὶ τε
πόλις εὐθύς ἐστε ὅποι ἂν καθέξησθε, καὶ ἄλλη οὐδεμία ὑμᾶς

76. ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων. vgl.
ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν 74, 1 u. a. —
βοῇ τε κτλ. Ueb. das Verhältniss
der hier durch τὲ — καὶ verbun-
denen Gedanken zu 3, 15, 2. —
ἔτι μᾶλλον mit Bezug auf 69, 2. —
γεγωνίσκων poetisch.

77. Die letzte Rede des Nikias.
Wie schön prägt sich in ihr noch
einmal der einfach grosse, fromme
und wahrhaft humane Sinn des
Mannes aus!

1. ἔτι καὶ ἐκ τ. π., auch noch
bei den gegenwärtigen Um-
ständen, wie ἔτι καὶ νῦν 6, 40,
1 u. a. Statt ἔτι hat V. τί, was
dann zum vorig. Cap. gehören
würde. Aber die Vulg. ist aus-

drucksvoller. — τοιῶνδε hängt
ebenfalls von ἐκ ab. — καταμέμ-
φεσθαι V. Vulg. καταμέμφεσθαι.

2. ὑπὸ τῆς νόσου. v. 15, 1. —
κατὰ τε V. Vulg. ohne τέ.

3. οὐ κατ' ἀξίαν, nicht nach
Gebühr, nicht wie sie sonst
sollten. — ἐπίφθονοι, eine Andeu-
tung vom „Neide der Gottheit“,
der bei Herodot eine so wichtige
Rolle spielt.

4. Für θεοῦ vermuth. Krüg.
θείου, weil Thuk. ὁ θεός nur von
einem bestimmten Gotte, z. B. dem
Apollon, sagt. Dann passt auch
das folg. ἀπ' αὐτῶν, i. e. ἀπὸ τῶν
θεῶν besser. — ὑμᾶς eingeschö-
ben. zu 1, 68, 1.

*διαίτην ἀνὰ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων (u. αὐτῶν)
ἐκ τῶν δυνατῶν, ἀπὸ τῶν δυνατῶν, ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν, ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν
ἐκ τῶν δυνατῶν, ἀπὸ τῶν δυνατῶν, ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν, ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν*

τῶν ἐν Σικελίᾳ οὐτ' ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥαδίως οὐτ' ἂν ἰδρυ-
θέντας που ἐξαναστήσειεν. τὴν δὲ πορείαν ὥστ' ἀσφαλῆ καὶ 5
εὐτακτον εἶναι αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἡγησάμενος ἕκα-
στος ἢ ἐν ᾧ ἀναγκασθῇ χωρὶς μάχεσθαι, τοῦτο καὶ πατρίδα
καὶ τεῖχος κρατήσας ἔξειν. σπουδὴ δὲ ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ 6
ἡμέραν ἔσται τῆς ὁδοῦ· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν, καὶ
ἦν ἀντιλαβόμεθά του φιλίου χωρίου τῶν Σικελῶν (οὗτοι γὰρ
ἡμῖν διὰ τὸ Συρακοσίῳ δέος ἔτι βέβαιοί εἰσιν), ἤδη νομίζετε
ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι. προπέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς καὶ ἀπαντᾶν
εἰρημένον καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. τό τε ξύμπαν γινώτε, ὃ 7
ἄνδρες στρατιῶται, ἀναγκαῖόν τε ὃν ὑμῖν ἀνδράσι ἀγαθοῖς
γίγνεσθαι, ὥς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλακισθέντες
σωθείητε, καὶ ἦν νῦν διαφύγητε τοὺς πολεμίους, οἳ τε ἄλλοι
τευξόμενοι ὢν ἐπιθυμεῖτε που ἐπιθεῖν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν
μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πεπτωκυῖαν ἐπανορθώ-
σοντες· ἄνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ τεῖχη οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν
κεναί.“

78. Ὁ μὲν Νικίας τοιάδε παρακελευόμενος ἅμα ἐπῆει τὸ
στράτευμα καὶ εἴ πῃ ὁρῶν διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χω-
ροῦν, ξυνάγων καὶ καθιστάς, καὶ ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἥσσουν
τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια λέγων. τὸ δὲ 2
ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον, πρῶτον μὲν ἡγούμενον τὸ Νι-
κίου, ἐφεπόμενον δὲ τὸ Δημοσθένους· τοὺς δὲ σκευοφόρους
καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐντὸς εἶχον οἱ ὀπλίται. καὶ ἐπειδὴ 3
ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, εὗρον ἐπ'
αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακοσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ

5. ἀναγκασθῇ. Ueb. den blossen
Conj. zu 1, 137, 2. Die Lesart des
V. ἂν ἀναγκασθῇ dürfte Correctur
sein.

6. διὰ — δέος. Sie fürchteten
die Rache der Syrakosier, von
denen sie abgefallen waren: 6, 88,
3. 4. — εἰρημένον, indem be-
fohlen worden ist. zu 1, 74, 1.
Also καὶ — καί: sowohl — als
auch. — ἄλλα, neue, mit Be-
ziehung auf τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βρα-
χέα ἔχομεν.

7. τό τε V. Vulg. τὸ δέ. — ἂν
gehört zu σωθείητε, und μαλακι-
σθέντες ist hypothetisch, also =

εἰ μαλακισθείητε. — ὢν ist Neutr.:
es umfasst Vaterland und Angehö-
rige. — ἄνδρες κτέ. Aehn. spricht
Perikles 1, 143, 5. Ueberhaupt ist
dies eine im ganzen Alterthume
gefeierte Sentenz; s. die reichhal-
tigen Nachweise in Poppo's gros-
ser A. *καὶ ἐπὶ τῇ ἐν τῇ νηφύῳ ὁδοῦ ἐπὶ τῇ*

78. 2. ἐν πλαισίῳ. zu 6, 67, 1.

3. ἐπειδὴ. D. Codd. ἐπειδὴ τε,
unstatthaft, da ihm οἱ δὲ Συρακό-
σιοι nicht entsprechen kann: zu
1, 11, 1. — διαβάσει, die Brücke
etwas oberhalb der Mündung des
Flusses Kyane in den Anapos.

πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς ἀποτειχιούοντας αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀπισθεν αὐτοὺς ἢ προσελήλυθεσαν· ἀντιπέμψαντες δὲ καὶ κεῖνοι σφῶν αὐτῶν τινας διεκώλυσαν. καὶ μετὰ τοῦτο πάσῃ τῇ 5 στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἠύλισαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ προῦχώρουν, καὶ οἱ Συρακόσιοι 5. *hoy* προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον, καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο, καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες, εἰ πῶς κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευμα φοβήσκειαν. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν τοιούτῳ τρόπῳ ἀντείχον οἱ 6 Ἀθηναῖοι, ἔπειτα προσελθόντες πέντε ἢ ἕξ σταδίους ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ· ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον. 9

80. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε τῶν τε ἐπιτηδείων πάντων ἀπορία ἤδη καὶ κατατετραυματισμένοι ἦσαν πολλοὶ ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντας ὥς πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατίαν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἢ διανοήθησαν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἢ οἱ Συρακόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν· ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς 2 αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν καὶ τὰς ταύτη πόλεις καὶ Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύσαντες οὖν 3 πυρὰ πολλὰ ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ αὐτοῖς, οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μερίστοις, φόβοι καὶ δειμάτα ἐγγίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ πολεμίας

προελθόντες 2. 5. μετὰ τοῦτο V. Vulg. μετὰ ταῦτα. — πρὸς — μᾶλλον, um nicht in dem engen Thale im Rücken abgeschnitten zu werden. — κατὰ βραχὺ, je einen kleinen Theil.

zu 4, 96, 4. *ὅς μὴ τὴν ἀποβίβασιν ἐκείνην ἀπὸ τῆς θάλασσης ἀφαιρῇ, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς θάλασσης ἀφαιρῇ, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς θάλασσης ἀφαιρῇ.*
6. προσελθόντες, offenbar in einem andern, wohl in der entgegengesetzten Richtung, als sie eigentl. wollten.

80. 1. καὶ κατατετρ. κτέ. Ueber die Satzfügung zu 1, 110, 2. — καύσαντας viele gute Hh., auch V. Die übrigen mit der Vulg. καύσαν-

τες, an sich ebenfalls zulässig. zu 2, 53, 4. *ὅς μὴ τὴν ἀποβίβασιν ἐκείνην ἀφαιρῇ, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς θάλασσης ἀφαιρῇ.*

2. ἐπὶ Κατάνης, in der Richtung nach Katane; nicht nordöstlich gieng der jetzt projectierte Marsch, sondern südöstlich. Ans Meer zurückkehren mussten sie deshalb, um den Eingang des südl. vom Anapos gelegenen Erineosthales (§. 6) zu gewinnen. *κατὰ τὰς ἀποβίβασιν* 5, 58, 3.

3. Statt φόβοι καὶ δειμάτα ἐγγίγνεσθαι würde man wegen οἷον ἀφαιρῇ nur ein allgemeines Prädicat, γίγνεσθαι, erwarten. Doch Aehnliches

καὶ [ἀπὸ] πολεμίων οὐ πολὺ ἀπεχόντων ἰοῦσιν, ἐμπίπτει τα-
 4 ραχή· καὶ τὸ μὲν Νικίου στρατεύμα, ὥσπερ ἤγειτο, ξυνέμενέ
 τε καὶ προὔλαβε πολλῶ, τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἡμῖς μά-
 5 λιστα καὶ πλέον, ἀπεσπάρσθη τε καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα
 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

81. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὥς ἢ τε
 ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἔγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας,
 ἐν αἰτία τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον ἐκόντα ἀφείναι τοὺς
 Ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος διώκοντες, ἢ οὐ χαλεπῶς ἡσθά-
 2 νοντο κερωρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρίστου ὄραν. καὶ
 ὥς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημοσθένους, ὑστέροις τε οὔσι
 καὶ σχολαίτερον καὶ ἀτακτότερον χωροῦσιν, ὥς τῆς νυκτὸς
 τότε ξυνεταράχθησαν, εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο, καὶ οἱ
 ἱππῆς τῶν Συρακοσίων ἐκυκλοῦντό τε ῥᾶον αὐτούς, δίχα δὲ
 3 ὄντας, καὶ ξυνῆγον ἐς ταυτό. τὸ δὲ Νικίου στρατεύμα ἀπέ-
 χεν ἐν τῷ πρόσθεν καὶ πεντήκοντα σταδίους· θάσσον γὰρ
 ὁ Νικίας ἦγε, νομίζων οὐ τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοιούτῳ ἐκόντας
 εἶναι καὶ μάχεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὥς τάχιστα ὑποχωρεῖν,

öfter; zu 2, 40, 3. — ἰοῦσιν ist in
 Beziehung auf ἀπὸ — ἀπεχόντων ἰοῦσιν
 soviel als ἀπιοῦσιν, das aber wegen
 der vorangehenden Bestimmungen
 nicht gewählt werden konnte. Meh-
 rere wollen ἀπὸ streichen.
 4. πολλῶ, um Vieles. Wodurch
 ist der Dat. des Maasses veran-
 lasst? — καὶ πλέον V. Vulg. καὶ
 τὸ πλέον. Ueb. das steigernde καὶ
 zu 48, 4.

5. μετέπεμψαν. zu 1, 112, 3.

6. τέ nach ἀποτεῖχ. hat nur V.
 — διέβησαν. Es musste also gleich
 bei der Aenderung des ursprüngl.

Planes (§. 1) beschlossen sein, nicht
 das Thal des Kakyparis, sondern
 das des Erineos aufwärts zu ziehn;
 denn sonst hätte ihnen ja nach der
 Ueberwältigung des syrakusanischen
 Detaschements das erstere offen ge-
 standen. ταύτῃ sc. νύκτι.

81. 2. τότε. 80, 4. — δίχα, ge-
 trennt von den Truppen des Ni-
 kias. So schon der Schol. richtig.
 — ξυνῆγον, drängten zusammen.

3. καὶ πεντ., schon fünfzig. —
 θάσσον γὰρ. Die Hh. θάσσον τε
 γὰρ. zu 6, 17, 6. — ἐκόντας εἶναι.
 zu 1, 21, 1. εἶναι ἀνεκόντας. fünfzig
 τὸ νῦν εἶναι
 ἀνεκόντας ἀφ' ἑαυτῶν ἀνὰ τὴν γῆν
 κίβηται, fünfzig εἶναι

τοσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. ὁ δὲ Δημοσθένης ⁴
 ἐτύγχανε τε τὰ πλεῖω ἐν πόνῳ ξυνεχεστέρω ὢν διὰ τὸ ὑστέρω
 ἀναχωροῦντι αὐτῷ πρώτῳ ἐπικεῖσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ
 τότε γνοὺς τοὺς Συρακοσίους διώκοντας οὐ προυχώρει μᾶλλον
 ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλοῦται τε ὑπ'
 αὐτῶν καὶ ἐν πολλῷ θορύβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ Ἀθη-
 ναῖοι ἦσαν· ἀνειληθέντες γὰρ ἐς τι χωρίον ᾧ κύκλῳ μὲν
 τειχίον περιῆν, ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν, ἐλάας δὲ οὐκ ὀλί-
 γας εἶχεν, ἐβάλλοντο περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ ⁵
 οὐ ξυσταδὸν μάχαις οἱ Συρακοῖοι εἰκότως ἐχρῶντο· τὸ γὰρ
 ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους ἀπονενοημένους οὐ πρὸς ^{Med.}
 ἐκείνων μᾶλλον ἢν ἔτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἅμα φειδῶ
 τέ τις ἐγίνετο ἐπ' εὐπραγίᾳ ἥδη σαφεῖ μὴ προαναλωθῆναι τῷ,
 καὶ ἐνόμιζον καὶ ὥς ταύτῃ τῇ ιδέᾳ καταδαμασάμενοι λήψεσθαι
 αὐτούς.

82. Ἐπειδὴ γοῦν δι' ἡμέρας βάλλοντες πανταχόθεν τοὺς
 Ἀθηναίους καὶ ξυμμαχούς ἐώρων ἤδη τεταλαιπωρημένους τοῖς
 τε τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται Γύλιπ-
 πος καὶ Συρακοῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι πρώτον μὲν, τῶν νησιω-
 τῶν εἰ τις βούλεται ἐπ' ἐλευθερίᾳ ὥς σφᾶς ἀπιέναι· καὶ
 ἀπεχώρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ ²
 πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία
 γίγνεται ὥστε ὅπλα τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα
 μήτε βιαίως μήτε δεσμοῖς μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείᾳ διαί-
 τῃς. καὶ παρέδωκαν οἱ πάντες σφᾶς αὐτοὺς ἐξακισχίλιοι, καὶ ³
 τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας
 ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας. καὶ τούτους μὲν
 εὐθὺς ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν· Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν, καὶ
 διαβάς πρὸς μετέωρόν τι καθίσει τὴν στρατίαν.

83. Οἱ δὲ Συρακοῖοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν ^{7. Aug.}
 ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτούς,

4. ἔνθεν τε κ. ἔ., zu beiden
 Seiten. Aus περιῆν ist hier bloss
 zu denken. — ἐλάας δὲ κτέ.

Ueb. die Anknüpfung zu 1, 196, 1.

5. ξυσταδόν μάχαις gehört zu-
 sammen. zu 1, 30, 4. — τῷ verb.
 mit φειδῶ τις ἐγίν., mancher
 schonte sich etwas. — ιδέα,

μη προαναλ. um nicht vorher abzu-
 brechen zu können, talait. πορτείν αὐτὸν κτε.

ἀποκινδυνεύειν

Kampfart. — καταδαμασάμενοι
 poet. Wort. δι' ἡμέρας, den ganzen Tag.

82. 1. εἰ, ob. — ἐπ' ἐλευθερίᾳ,
 „unter der Bedingung, dass sie
 nicht ἀνδράποδα werden sollten“.

Kr. ὅτιος ἀνδράποδα

83. 1. ἔλεγον. zu 1, 26, 1.

ταλαιπωρεῖν αὐτὸν κτε.

ἀποκινδυνεύειν

κελεύοντες κακῆινον τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δ' ἀπιστῶν σπένδεται
 2 ἰππέα πέμψαι σκεψόμενον. ὥς δ' οἰχόμενος ἀπήγγειλε πάλιν
 παραδεδοκίας, ἐπικηρυκεύεται Γυλίππῳ καὶ Συρακοσίοις
 εἶναι ἐτοιμός ὑπὲρ Ἀθηναίων ξυμβῆναι ὅσα ἀνάλωσαν χρή-
 ματα Συρακοσίοι ἐς τὸν πόλεμον, ταῦτα ἀποδοῦναι, ὥστε
 τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἀφείναι αὐτούς· μέχρι οὗ δ' ἂν τὰ
 χρήματα ἀποδοθῇ, ἄνδρας δώσειν Ἀθηναίων ὁμήρους, ἕνα
 κατὰ τάλαντον. οἱ δὲ Συρακοσίοι καὶ Γύλιππος οὐ προσεδέ-
 3 χοντο τοὺς λόγους, ἀλλὰ προσπεσόντες καὶ περιστάντες παν-
 4 πονήρως σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία. ὅμως δὲ τῆς
 νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον ἐμελλον πορεύεσθαι. καὶ
 ἀναλαμβάνουσιν τε τὰ ὄπλα, καὶ οἱ Συρακοσίοι αἰσθάνονται
 5 καὶ ἐπαιώνισαν. γνόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι οὐ λανθάνουσι,
 κατέθεντο πάλιν πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὔτοι
 δὲ διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι ἐχώρουν τῆς νυκτὸς ἢ
 ἐδύναντο.

8. 79g 84. Νικίας δὲ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο ἤγε τὴν στρατιὰν·
 οἱ δὲ Συρακοσίοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρό-
 2 πον πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακουτίζοντες. καὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ἅμα μὲν,
 βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἰππέων τε πολλῶν
 καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου, οἰόμενοι ὅζόν τι σφίσιν ἔσεσθαι, ἣν
 διαβῶσι τὸν ποταμόν, ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τοῦ
 3 πειν ἐπιθυμίας. ὥς δὲ γίνονται ἐπ' αὐτῷ, ἐσπίπτουσιν οὐ-
 δενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶτος βου-
 λόμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἥδη τὴν διάβασιν
 ἐποιοῦν· ἄθροοι γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλ-
 λήλοις καὶ κατεπάτουν, περὶ τε τοῖς δορατίοις καὶ σκεύεσιν

ὅτις ἐν Πλάτωνι 4. σίτου τε καὶ τῶν ἑ., Verbind-
 ung des Theiles u. des Ganzen.
 zu 1, 80, 3. — τῆς νυκτ. τὸ ἡσ., die
 Stille der Nacht. zu 1, 36, 1. φυλάκων
 τῶν ἀνταγώνων

84. 1. ἡμέρα. Es war der achte
 Tag seit dem Aufbruch des Heeres.
 Ans den ausdrücklichen Angaben
 des Thuk. lässt sich dies leicht
 nachrechnen. Auch berichtet eben
 so Plut. Nik. 27.

2. ὑπὸ τῆς ταλαιπ. kann dem

Partic. βιαζόμενοι parallel stehn,
 desgl. der Dat. ἀπορία. zu 1, 80, 1.
 Doch ist es vielleicht wegen der
 Präpos. ὑπὸ angemessener, auch
 bei ἅμα δὲ wieder βιαζόμενοι zu
 denken. *anapaestisch*

3. περὶ τοῖς δορατίοις, von den
 Spiessen durchbohrt. vergl.
 Soph. Aj. 828 πεπτώτα τῷδε περὶ
 νεοοράντῳ ξίφει. Auch σκεῦεσι
 hängt zwar von περὶ ab, scheint
 aber nur zu bedeuten, „an den Ge-
anapaestisch

ἅμα μὲν οἰόμενοι (ὡς) βιαζόμενοι ἵνα διαβῶσι (καὶ) ἅμα
 δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας (καὶ) ἐπιθυμίας

οἱ μὲν εὐθύς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον.
 ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τέ τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακοῖσιοι 4
 (ἦν δὲ κρημνωδὲς) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς
 τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν
 σφίσιν αὐτοῖς ταρασσόμενους. οἳ τε Πελοποννήσιοι ἐπικατα- 5
 βάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ
 εὐθύς διεφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἦσσαν ἐπίνετό τε ὁμοῦ τῷ πηλῷ
 ἡματωμένον καὶ περιμάχτην ἦν τοῖς πολλοῖς.

85. Τέλος δὲ νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κει-
 μένων ἐν τῷ ποταμῷ καὶ διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος
 τοῦ μὲν κατὰ τὸν ποταμόν, τοῦ δὲ καί, εἴ τι διαφύγοι, ὑπὸ
 τῶν ἱππέων, Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι, πιστεν-
 σας μᾶλλον αὐτῷ ἢ τοῖς Συρακοῖσις· καὶ ἑαυτῷ μὲν χρῆσθαι
 ἐκέλευεν ἐκείνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους ὃ τι βούλονται, τοὺς
 δὲ ἄλλους στρατιώτας παύσασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ Γύλιπ- 2
 πος μετὰ τοῦτο ζωορεῖν ἤδη ἐκέλευε· καὶ τοὺς τε λοιποὺς,
 ὅσους μὴ ἀπεκρύναντο (πολλοὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο), ξυνεκό-
 μισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους, οἳ τὴν φυλακὴν
 διεξῆλθον τῆς νυκτός, πέμψαντες τοὺς διωζομένους ξυνέλα-
 βον. τὸ μὲν οὖν ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν 3
 οὐ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ διακλαπὲν πολὺ, καὶ διεπλήσθη πᾶσα
 Σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ὥσπερ τῶν μετὰ
 Δημοσθένους ληφθέντων. μέρος δέ τι οὐκ ὀλίγον καὶ ἀπέ- 4
 θανε· πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος αὐτός καὶ οὐδενὸς ἐλάσσων τῶν
 ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις

von der Verwundung des Neptun (Neptun, Neptun)
 Talasseeigenschaften hängen bleibend, was
 nachher genauer durch ἐμπαλασσόμενοι
 ausgedrückt wird. — κατέρρεον,
 wurden stromabwärts getrie-
 ben. ἀσμένους, froh
 4. κρημνωδὲς, Ueb. das Neutr.
 zu 1, 63, 2. — κοίλῳ, von einem
 Flusse mit hohen, steilen Ufern,
 die sich gleichsam über ihn wölben.

5. ἐπικαταβάντες. zu 4, 11, 1. —
 ἐπίνετο κτέ. Vgl. die im heißen
 Kampfe Blut trinkenden Helden des
 Nibelungenliedes. ἀποκρύναντο
 85. 1. ποτενας μάλλον. 86, 4.

2. ἀπεκρύναντο, sc. οἱ Συρακο-
 οῖοι. Sie versteckten dieselben, um

sie als ihr Eigenthum, als Sklaven
 zu behalten. — τοὺς τριακοσίους.

83, 5. — τοὺς διωζομένους. Ueb.
 den Art. zu 2, 51, 5. ἀπὸ τῶν ποταμῶν
 3. οὐ πολὺ, nur etwa 1000; denn
 die Gesamtzahl der Gefangenen
 betrug 7000 ungefähr (87, 4), da-
 von aber hatten der Abtheilung
 des Demosthenes angehört 6000
 (82, 3). Im Verhältniss zu dem Be-
 stande des von Syrakus abmar-
 schierenden Heeres ist die Zahl der
 Gefangenen auffallend klein; die
 Märsche, Kämpfe, Verstecke u. Ent-
 weichungen hatten demnach fast $\frac{5}{6}$
 weggenommen.

4. Σικελικῷ wollen Einige strei-
 chen, weil sonst der Satz zu wenig

84. 4. ἀποκρύναντο, Neptun aus dem Neptun aus dem Neptun
 ἐς τὸ κοινὸν als Gefangenen des Neptun

προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀλίγοι ἐτεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον, οἱ μὲν καὶ παραντίκα, οἱ δὲ καὶ δουλεύσαντες καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον· τοῦτοις δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

86. Ξυναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύνατο πλείστους καὶ τὰ σκῦλα
 2 ἀναλαβόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν, Νικίαν δὲ καὶ Δημοσθένην ἄκοντος τοῦ Γυλίππου ἀπέσφαξαν. ὁ γὰρ Γυλίππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζεν οἱ εἶναι
 3 ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι Λακεδαιμόνιοις. ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένην, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδειώτατον· τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νικίας προῦθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθη-
 4 ναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς καὶ αὐτὸς οὐχ ἥμιστα διὰ τοῦτο πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ Γυλίπῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν Συρακοσίων τινές, ὡς ἐλέγετο, οἱ μὲν δαίσαντες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο, μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτο ταραχὴν σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δέ, καὶ οὐχ ἥμιστα οἱ Κορίνθιοι, μὴ χορήμασι δὴ πείσας τινάς, ὅτι πλούσιος ἦν, ἀποδρᾶ καὶ αὐθις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτοῦ γένηται, πείσαντες
 5 τοὺς ξυμμάχους ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτη ἦ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτία ἐτεθνήκει, ἥμιστα δὲ ἄξιος ὢν τῶν γε

sagen würde. Ich halte hier mit Poppo u. A. die engere Vergleichung für hinreichend, wogegen 87, 5 die weitere ganz am Platze ist. ἀναχώρησις νεφερίσιον.

86. 2. τὰς λιθοτομίας. Gut beschrieben von Cic. Verr. 5, 27. — τήρησιν ohne Art. als Theil des Prädic. dies sei die sicherste Bewachung. v. 42, 4 καὶ οἱ ξυντομοτάτην ἡγεῖτο διαπολέμεισιν. — τοῦ Γυλίππου V. Vulg. ohne τοῦ. — ἀγώνισμα, Ruhm. v. 3, 82, 7. 8, 17, 2.

3. Δημοσθένην. Ueb. diese Art u. Stellung der Appos. zu 6, 57, 4. —

προῦθυμήθη ihm vorgeben vorgeben

τοὺς — ἄνδρας ist Subj. zu ἀφεθῆναι. — σπονδὰς. 5, 16. ἐπιθήσεις, befehlen

4. διὰ τοῦτο setzt nur V. hinzu. — ἐκεκοινολόγηντο. 48, 2. — ἐν εὐπραγίᾳ, in ihrem Glück. — πλούσιος ἦν. Sein Vermögen wurde auf 100 Talente geschätzt. Böckh St. 1 S. 628 f. 2 A. — ἀποδρᾶ κτέ.

5. ὅτι ἐγγύτατα τ. αἰτία, Verbindung von Adverb. u. Subst. zu 1, 30, 4. — ἥμιστα δὴ κτέ., eine der wenigen Stellen, wo die warme Theilnahme des Schriftstellers sich in einem Ausdrucke ehrender Anerkennung äussert. vergl. das Urtheil über Perikles 2, 65, über An-

ληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον καὶ τοῖς
 6 διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον· κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικη-
 θέντες καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανωλε-
 θρία δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐκ
 ἀπώλετο, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἶκον ἀπενόστησαν.
 ταῦτα μὲν τὰ περὶ Σικελίαν γενόμενα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΤΓΡΑΦΗΣ Η.

Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἡγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἡπί-
 στουν καὶ τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου
 διαπεφευγόσι καὶ σαφῶς ἀγγέλλουσι, μὴ οὕτω γε ἄγαν παν-
 συδὶ διεφθάρθαι· ἐπειδὴ δὲ ἔγνωσαν, χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς
 ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν ῥητόρων τὸν ἔκπλου, ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ
 ψηφισάμενοι, ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ
 μάντεσι καὶ ὁποσοί τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐπήλπισαν ὥς
 2 λήψονται Σικελίαν. πάντα δὲ πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε
 καὶ περιειστήκει ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις
 μερίστη δὴ. ἅμα μὲν γὰρ στερόμενοι καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος καὶ ἡ
 πόλις ὀπλιτῶν τε πολλῶν καὶ ἱππέων καὶ ἡλικίας οἶαν οὐχ
 ἑτέραν ἐώρων ὑπάρχουσιν ἐβαρύνοντο· ἅμα δὲ ναῦς οὐχ
 ὀρῶντες ἐν τοῖς νεωσοίοις ἱκανὰς οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ

6. οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδέν. Fast
 eben so 59, 3. vgl. 2, 8, 1. 8, 15,
 2. — πανωλεθρία erst wieder bei
 Spättern. Die Bildung vergl. mit
 πανοικηρία 2, 16, 1. 3, 57, 2. —
 τὸ λεγόμενον, ut aiunt. B. 131,
 A. 14. — ἀπώλετο. Ueb. den Nu-
 merus zu 37, 2.

VIII.

1. 1. τοῖς πάνυ τῶν στρ., den
 namhaftesten, angesehensten
 der Soldaten. v. 89, 2 τῶν πάνυ
 στρατηγῶν. 7, 44, 8 ἐμπειρία μάλ-

λον. — μὴ — διεφθάρθαι hängt
 von ἡπίστων ab. — ἄγαν V. Vulg.
 ἄν. Für jenes v. 1, 75, 1 μὴ οὕτως
 ἄγαν ἐπιφθόνως. — θειάσαντες,
 gottbegeistert. — ἐπήλπισαν
 transit. Bei Klassikern kommt es
 überhaupt fast nicht vor, bei Spä-
 tern sowohl trans. als intrans. Nach
 den besten Codd. hat es Thuk. 54,
 1 intrans., welcher Wechsel des
 Gebrauchs um so weniger auffallen
 kann, je zahlreicher die Beispiele
 solches Wechsels in andern Vb.
 sind: Lobeck zu Soph. Aj. 40. 869.

2. ἕκαστος, näml. seiner Ange-